СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України

з питань правової політики

11 листопада 2026 року

Веде засідання перший заступник голови комітету НІМЧЕНКО В.І.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є пропозиція почати засідання нашого комітету. Доброго дня всім.

Перше. Давайте ми вирішимо, там чекають люди, кандидати, ми на період встановлення їх будемо сюди запрошувати. Чи не будемо? Щоб встановити, хто є, а тоді сказати виходьте. Чи не будемо?

_____. Та для чого?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, все. От це щоб не виникало...

_____. ... вам скажуть, що є чи нема, і все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все.

ДИРДІН М.Є. І ще одне...

ГОЛОВУЮЧА. Да, будь ласка.

ДИРДІН М.Є. Дивіться, є пропозиція, я вже сказав кандидатам, що в кого є нагальні, допустимо, іногородні, треба їхати, то, може, щоб вони були перші, їх заслухати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я думаю, що як ми визначилися чи маємо визначитися, ми підемо по алфавіту. Ми підемо по алфавіту, щоб не було ніяких інсинуацій, я вибачаюся, по-одеськи.

Бабій Роман Вячеславович.

БАБІЙ Р.В. Є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Валерій Іванович Божик.

БОЖИК В.І. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Олександрович Васюк.

Володимир Антонович Ватрас.

Васюка нема?

СОБОЛЄВ С.В. А можна підписи взяти. Ми ж підписалися. Це ж очно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, тоді мені скажуть: ні-ні, давайте оприлюднювати голос... шановні колеги.

Сергія Володимировича нема.

Сергій Олексійович Демченко.

Максим Євгенович Дирдін.

Іван Романович Калаур.

КАЛАУР І.Р. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич Руслан Петрович.

Василь Іванович.

Михайло Миколайович Новіков.

НОВІКОВ М.М. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олеся Олександрівна Отраднова.

Павло Васильович Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Геннадійович Пузанов.

Сергій Владиславович Соболєв.

СОБОЛЄВ С.В. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук. Микола Олексійович Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ігор Павлович Фріс.

ФРІС І.П. Є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. «Тута». Значить «тута». І скільки у нас «тута»? 13 - «тута». Шановні колеги, кворум є.

Друге. Що нам скаже секретаріат відносно присутності кандидуючих? Всі кандидати прибули на місце, є.

Шановні колеги, оголошується засідання комітету відкритим. Давайте оберемо секретаря.

СОБОЛЄВ С.В. Я тільки хочу попередити, у мене там обставини.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є пропозиція.

СОБОЛЄВ С.В. Тому я побуду на початку, оберете далі, якщо там підрахунок голосів, і я десь години за 2-2,5 можу повернутися, якщо комітет не закінчиться.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будете допомагати, да.

Шановні колеги, хто за те, щоб в якості секретаря нашого засідання був Сергій Владиславович, прошу голосувати.

СОБОЛЄВ С.В. 13 – за, 0 – утрималося, 0 – проти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нема заперечень, щоб ми не перераховували? Нема.

СОБОЛЄВ С.В. 13 – за, 0 – утрималося, 0 – проти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сказав вже секретар засідання комітету.

Порядок денний. Шановні колеги, вам всім розданий порядок денний. Є зауваження? Там в «Різному» ми дійдемо, воно є, матеріли є і до «Різного», всі поінформовані. Нема зауважень?

ПАВЛІШ П.В. Є зауваження. Шановні колеги, я пропоную питання третє щодо статусу прокуратури як складника системи правосуддя і віднесення питання організації та діяльності органів прокуратури до предметів відання Комітету з питань правової політики зняти з розгляду. Тут в мене багато питань до самого проєкту рішення, там є такі доволі контраверсійні формулювання щодо визначення прокуратури як репресивної функції, там інших таких більше радянських підходів. Тому у нас сьогодні багато є важливих задач щодо наших кандидатів до суддів Конституційного Суду, я думаю, що ми багато часу на це також витратимо. А це питання ми… треба буде це рішення, проєкт рішення, нам термінологію узгодити так в комітеті, щоб ми могли його потім, якщо буде бажання у всіх, прийняти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

СОБОЛЄВ С.В. У мене є пропозиція не обговорювати вже це питання. Ми вже три комітети на це витратили, одразу голосувати. Є пропозиція – голосуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, єдине я хотів би сказати, що нікчемних питань ми на комітет не виносимо, тому що тут прозвучало, що є більш важливі питання, це питання неважливе, яке у нас вказано у третьому. Я хотів би, щоб ми виходили, так сказати, з толерантності, рівності і об’єктивного сприйняття. Тому, будь ласка, давайте, щоб ми ж працювали дружно, як положено комітету правової політики. Спасибі.

Будь ласка.

_____. Василь Іванович, є пропозиція друге питання зняти з порядку денного. Мені здається, що створення робочої групи по застосуванню законодавчих актів з питань кримінально-виконавчого законодавства щодо укладання угод про визнання винуватості потребує великого часу і уваги. Нам треба буде предметно це питання обговорити, а в силу того, що сьогодні у нас є дуже багато кандидатів на посаду конституційного судді, є ризик, що ми просто можемо не встигнути дійти до цього питання і щоб потім ми не закривали комітет з нерозглянутими питаннями. Мені здається, що цьому треба присвятити трошки більше часу, аніж у нас буде цього часу об’єктивно. Якби ми підготували його на наступне засідання, гарно пройшли, приділили йому б якусь годинку, проаналізували, визначили, як буде створюватися ця робоча група, хто буде входити в цю робочу групу, визначити мету, стратегічні позиції, тому що приймати його за дві хвилини, здається, що не личить до додаткового важливого питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я зрозумів.

Ще питання стосовно порядку денного? Будь ласка, Роман Вячеславович.

БАБІЙ Р.В. Народний депутат Бабій Роман. Колеги, у мене пропозиція змінити порядок розгляду питань. І щодо четвертого питання, звернення до Президента з пропозицією про встановлення професійного свята – Дня медіатора, розглянути його спочатку. Я поясню чому, тому що воно було підготовлено на минулий комітет, це не нове питання, всі з ним ознайомилися, просто минулий комітет не вистачило потенціалу, щоб його прийняти, бо кворум уже був... Тому я пропоную першим розглянути швиденько і потім дійсно присвятити увагу кандидатам до членів КСУ.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я зрозумів, шановні колеги, особливо ваше слово «швиденько».

Шановні колеги, на Комітет правової політики жорстко, в рамках... те, що воно займе менше місця для розгляду, чим це питання- співбесіди, тут всім зрозуміло. І тому починаємо з першого. Шановні колеги, де була пропозиція зняти пункт 3, це перед голосуванням я кажу. Ви знаєте, що на сьогоднішнє засідання комітету після довгих дебатів комітет проголосував розглянути на сьогоднішньому засіданні. Є рішення з цього приводу комітету. Ви пам’ятаєте…

_____. Василь Іванович, я хотів тільки уточнити по процедурі. Якщо ми ставимо на голосування те питання, яке було раніше проголосоване, там, наскільки я пам’ятаю, пане Ігорю, є відповідний кворум, необхідний для голосування, щоб ми мали переголосувати питання. Тобто в нас було рішення комітету про включення до порядку денного…

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

_____. Я перепрошую, Василь Іванович, я саме... Тоді я мовчу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги! Да, будь ласка.

_____. Василь Іванович, у мене є альтернативна пропозиція щодо зміни порядку розгляду питань порядку денного. Те, що Роман Вячеславович запропонував перше... четвертий пункт щодо звернення Президента зробити дійсно першим.

Стосовно робочої групи. Це ж питання просто створення робочої групи, його функціонал буде потім далі вирішуватися і склад робочої групи, і всі члени комітету, його можна зробити другим, швидко проголосувати, створити. Ми неодноразово створювали безліч робочих груп на комітеті, і дуже швидко воно робилося, і там не було обговорення...

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

_____. Тому пропоную змінити порядок денний: четверте зробити питання першим, друге зробити другим і далі перше питання зробити третім.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Перше питання зробити третім?

КАЛАУР І.Р. Колеги, дивіться, там за дверима стоїть дев’ять чоловік, потенційні кандидати...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, давайте ми… Шановні колеги, я пропоную, шановні колеги, давайте ми знімемо питання ці зараз з голосування. Почнемо розглядати, тут дійсно кажуть, що прийшли, Іван Романович каже, і це слушно, ми запросили людей з усієї України. І якщо ми не встигаємо, значить не встигаємо.

Стосовно третього. Не треба, так сказати, накаляти ці страсті на рівному місці, там люди чекають. І ми дійдемо, якщо ми дійдемо до цього питання, ми його будемо розглядати і приймемо рішення зняти, і все.

Шановні колеги, домовились? Домовились. Спасибі за розуміння. Других немає.

Давайте за основу…

ПАВЛІШ П.В. А моє питання… *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Для того щоб… я ж попросив, що давайте ми… І інші, коли ми дійдемо, ми там вирішимо, ми його будемо розглядати чи ні, ось що я прошу. Ми до нього, може, не дійдемо, люди чекають. А нам треба, щоб ваше питання розглядати, нам

треба скасувати наше рішення, яке ми приймали, що сьогодні його розглянути. Пам’ятаєте?

ПАВЛІШ П.В. Якщо ми сьогодні затвердимо порядок денний і його весь не вичерпаємо, то ми маємо потім його, переносити засідання на інше. А так ми пройдемо все засідання і потім на інше створимо порядок денний, і все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, перенесемо, Павло Васильович. Ми ж перенесли на сьогоднішній день. І слушно, мабуть, просить Роман Вячеславович, у нас, ми вже пройшли і не встигли проголосувати, пам’ятаєте, то війна, то бомблять і все інше. От в таких умовах. Тому він просить, що давайте на перше питання поставимо, і все.

ВАТРАС В.А. Дозвольте висловитися? Народний депутат Ватрас.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

ВАТРАС В.А. Я хотів би Павла Павліша підтримати. Справа в тому, що ми можемо втратити кворум, тому що в нас окремі колеги нас попередили про те, що вони можуть покинути засідання комітету, і ми потрапимо в заручники. Якщо ми зараз ухвалимо порядок денний, ми потім не зможемо наступний комітет призначити, і будемо продовжувати той, який сьогодні є.

Тому є пропозиція все ж таки затвердити порядок денний, об’єктивний, який ми сьогодні можемо пройти. Давайте ми просто затвердимо його з двох питань. Питання Бабія, яке практично вже обговорили, і питання Конституційного Суду, а всі інші перенесемо на наступне засідання. Можливо, така пропозиція влаштує всіх наших колег.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, думки будуть? Підтримуєте?

Хто за таку позицію, залишити два запитання? Будемо поіменно чи голосуємо? Одностайно консенсус повний, ні?

СОБОЛЄВ С.В. Сергій, ти ні? Тоді 12 – за, 1 – утримався...

11 – за, 1 – утримався, 0 – проти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все. Спасибі.

Шановні колеги, що ще є по денному розпорядку нашої роботи? Немає. За основу і в цілому приймається? Голосуємо.

Хто за те, щоб в цілому? Прошу.

СОБОЛЄВ С.В. 11 – за, 1 – утримався, 0 – проти. Рішення ухвалено.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Шановні колеги, для старту позиція у нас готова. Ми переходимо до розгляду першого питання, яке запропонував Роман Вячеславович. Так же я розумію, колеги?

_____. Все вірно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

БАБІЙ Р.В. Колеги, щоб не втрачати час, ми це обговорювали, дійсно, Василь Іванович, ви правильно сказали, і на минуле засідання був готовий проєкт рішення, ви всі з ним ознайомлені. Я прошу колег підтримати його, проєкт рішення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. На голосування?

БАБІЙ Р.В. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, другі будуть питання? Немає других питань? Спасибі. Я вам вдячний.

Хто за те, щоб прийняти рішення з цього приводу, прошу проголосувати.

СОБОЛЄВ С.В. 13 – за, 0 – проти, 0 – утримались.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі. Рішення прийнято по першому питанню. Спасибі.

Шановні колеги, я так розумію, що взвод не замітив втрати бійців. Ми атакуємо. У нас питання друге, яке на сьогоднішній день. Шановні колеги, ми переходимо до розгляду запитання стосовно формування Конституційного Суду, виходячи з конкурсу, який відбувся, частиною відбувся. І на засідання сьогоднішнього комітету виноситься питання щодо співбесіди з кандидатами на посаду суддів Конституційного Суду України.

Після роботи експертів у ваше розпорядження надано всі матеріали, всі документи і висновки для рішення групи експертів стосовно ділової якості, стосовно моральної якості і всі інші необхідні дані, які вимагає Закон «Про Конституційний Суд України» відповідно до статті 10-1, 10-8 і 10-5, да, шановні колеги, і безперечно, Регламенту Верховної Ради. Ще я хотів би вам сказати, що на запит комітету, розпорядження ваше, надані всі ті документи і матеріали, які були надані кандидуючими по запиту експертів. Вони є, матеріали, і ви з ними знайомі.

Шановні колеги, я дуже просив би, щоб ми не повторювались, і я дуже просив би, щоб ми знаходили, безперечно, об'єктивно вирішуючи всі ті питання, які необхідно за нашими повноваженнями і за нашою юрисдикцією як Комітету правової політики стосовно рекомендувати чи не рекомендувати. Разом з тим, щоб не було повтору, і всі матеріали, якщо є відповіді у матеріалах, вони, мабуть, підлягають лише оцінці шляхом голосування, яке ми будемо робить, і все інше. І тому якщо не буде у вас ніяких заперечень, то я пропоную приступити до запрошення кандидуючих осіб для участі в конкурсі, тому що на сьогоднішній день у нас є по суті етап, один з етапів конкурсу.

Шановні колеги, відповідає за всю інформацію наш секретаріат як *(Не чути)* сили комітету. Вся інформація буде надаватися конкретно, і я пропоную по такому режиму: запросити, при кандидаті нам інформацію надасть Наталія Миколаївна. А де справи лежать? Кожна справа... ми будемо працювати по алфавіту. Шановні колеги, дальше: проєкт рішення, який запропонований, подивіться, там нема, що ми рекомендуємо, там стоїть прочерк. Рекомендувати ми будемо чи не рекомендувати за наслідками нашого голосування. Всі інші матеріали в письмовій формі вони є у вашому розпорядженні. Коротко доповідати буде Наталія Миколаївна і дальше перейдемо.

Якщо не буде заперечень, чи будуть стосовно того, що ми запрошуємо людину, беремо особову справу, будемо так її називати, вона буде тут у мене, у вас є питання, є висновки експертів, вони лежать, мабуть, там лежать на першому місці, щоб ви з ними були знайомі. Я більше, чим впевнений, що ви з ними знайомі.

Тому, шановні колеги, якщо ви не буде заперечувати, ми почнемо із за запрошення кандидуючих осіб і учасників конкурсу в алфавітному порядку, як ми домовились. Спасибі. Ваше мовчання признає факт наших подальших дій.

І тому я запрошую Анісімову Ганну Валеріївну.

_____. Вона київська чи...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що-що? Ну ви ж читали матеріали. Ми йдемо по алфавіту.

Шановні колеги, інформація Наталії Миколаївни.

КОРНІЄНКО-ЗЄНКОВА Н.М. Добрий день, шановні народні депутати та інші учасники сьогоднішнього засідання. Після засідання комітету, яке відбулося 28 листопада 2025 року, до комітету надійшли певні документи. Відповідно до довідки Відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради України від 4 березня 2026 року відомості, які не відповідають встановленим законодавством вимогам для зайняття Анісімовою посади, яка передбачає зайняття відповідального або особливо відповідального становища або посади з підвищеним корупційним ризиком, не виявлено.

Крім того, Дорадча група експертів у складі шести членів, включаючи міжнародних експертів, ухвалила рішення про те, що Анісімова Ганна Валеріївна для цілей відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України на конкурсних засадах відповідає критерію високих моральних якостей (це було рішення ухвалено 7 квітня 2026 року) та критерію визнаного рівня компетентності у сфері права. Крім того, 6 липня 2026 року Дорадчою групою експертів сформований список оцінених кандидатів, до складу якого включена Анісімова Ганна Валеріївна.

У секретаріату питань немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, вам надано коротка, разом з тим об’ємна достатньо інформація стосовно кандидуючої особи Ганни Валеріївни Анісімової.

Шановні колеги, я думаю, що ми не будемо просити підніматися, так як ми працюємо на рівні і в такому ж холоді, як вони в коридорі, і будемо вирішувати питання, співбесіду з перевіркою матеріалів, те, що ми вже робили. Шановні колеги, на вашу волю.

Шановні колеги, є запитання? Або ставимо на голосування рекомендувати/не рекомендувати. Є запитання. Будь ласка.

ДИРДІН М.Є. Дивіться, стосовно порядку. Даємо якийсь короткий виступ кандидатам, чи просто ми зразу ставимо питання? Щоб просто…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, якщо є потреба у виступі, виступ, я думаю, повинен пов’язуватися з чим, чи підтвердженням, чи спростуванням, це як майбутній суддя він це повинен вміти. Ми якраз і побачимо, як в житті робиться, так сказати, рішення Конституційного Суду. Їм там легше, вони там у мантіях, можуть куфайку під низ надіти, як холодно.

Шановні колеги, питання?

ДЕМЧЕНКО С.О. Добре. Я тоді першим розпочну.

Добрий день...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запитання має Демченко Сергій Олексійович, народний депутат.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую, пане голово.

Ще раз, добрий день. У мене буде два блоки питань до вас. Відповідно до перевірок, як ви проходили, по суті, на професійні якості і на моральні якості. Давайте з легшого, можливо, з моральних якостей. Були відповідні сумніви щодо вашої відповідності цим якостям, і був закид на вашу адресу, два питання, які ці сумніви породжували. Якщо можна, своїми словами по цим двом питанням, особливо по судовому рішенню 2014 року, пояснення.

АНІСІМОВА Г.В. По 2014, це по Харківській набережній, по квартирі?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, ближче мікрофон.

ДЕМЧЕНКО С.О. Є одне рішення, наскільки я зрозумів, з приводу якого були сумніви. Да, 2014 року, 18.12.2014.

АНІСІМОВА Г.В. Відносно цього рішення, відверто, я не знала, що таке провадження взагалі існувало. Це відносно квартири, яка знаходилась на той час, адреса: Проспект Гагаріна, 54. Зараз назва вулиці змінена. І безпосередньо це стосувалося родинних взаємовідносин. Я на квартиру не претендувала. Що вирішував батько, я теж знати не могла. Ця квартира залишилась за ним. Йому відказали тоді, тому що це кооператив, і, безумовно, трохи процедура звернення була недотримана.

ДЕМЧЕНКО С.О. Коли вам стало відомо про…

АНІСІМОВА Г.В. Коли я подалась на конкурс. До цього ми не спілкувались багато років. І те, що він помер, я теж, на жаль, дізналася в 25-му році. Батько помер. Тому вони просили питання уточнити щось у нього, вже не було важливо. Ми не спілкувались понад 20 років. Майже більше.

ДЕМЧЕНКО С.О. Зрозуміло. З приводу монографії.

АНІСІМОВА Г.В. З приводу монографії. Монографія, це здобуток за багато років, вона торкалась питань теоретичних засад формування екологічного законодавства в контексті природно-правової доктрини, і, безумовно, захист відбувся в 19-му році. На той час прямих заборон, я виписувала, нормативну базу я зазначала, не було. А сформувати доктринальні підходи до формування екологічного законодавства, безумовно, без посилань на працю не було.

Крім того, коли аналізувалися здобутки, до речі, у мене це з собою є, я проводила аналіз використаних джерел. В основному по російській літературі це наукові джерела, які торкались початку XIX століття і до цього. І, безумовно, якщо говорити про джерела, які я використовувала з 14-го року, там декілька всього джерел, і, безумовно, відмовитися від спільних наукових здобутків було важко. Тим більше велика кількість науковців були українцями, і я використовувала ці здобутки. І, безумовно, заборон прямих на це не було. Пояснення з аналізом нормативних джерел літератури надавалися на розсуд DEA. Дисертація проходила перевірку на плагіат перед захистом і теж я його долучала до документів, і на адресу комітету я теж це подавала.

ДЕМЧЕНКО С.О. Скажіть, будь ласка, я правильно зрозумів ваше прояснення, тому що по-іншому, напевно, не зможу запитати без наводящего питання, що застосування вами джерел науковців Російської Федерації є нормальним, враховуючи те, що воно було до якоїсь дати, а після якоїсь дати воно є ненормальним? Ваше відношення до цього?… Чи поясніть мені, будь ласка, от зараз ваша відповідь по цьому саме напрямку.

Тут питання не стільки в плагіаті було, плагіат – це окрема тема, але ми, напевно, не вповноважені визначати його. Але використання російських джерел, російських науковців, – хотілося б зрозуміти ваше відношення, ставлення до цього питання, що вам це можна було використовувати, зараз науковцям це не можна використовувати. Дякую.

АНІСІМОВА Г.В. Якщо звертати увагу на нормативне вирішення цього питання на рівні законопроєктів або законів, уже зараз воно вирішене. В 19-му році, безумовно, я розуміла, що використання праць, наприклад, 1806 року, 1913 року, – так, ну, як не могла обійти це в своїх пошуках.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ні, ви використовувати наукові роботи 2015, 2017 року. Давайте саме про них, от не уникати питання. Ще раз, у мене конкретне питання. Ваше ставлення: використання російських робіт до якогось періоду чи після якогось періоду, нормально/ненормально?

АНІСІМОВА Г.В. …нормально. Зараз у своїх наукових здобутках я не використовую жодної російськомовної і праці російських науковців, у мене є своя харківська й інші школи наукові права, і я на ці посилання я не роблю.

ДЕМЧЕНКО С.О. Чому ненормально? Хочу зрозуміти ваше відношення як майбутнього суддю Конституційного Суду, можливо, все-таки до цього питання в тому числі. От зараз яке ваше ставлення?

АНІСІМОВА Г.В. …*(Не чути)* і я не хочу застосовувати…

ДЕМЧЕНКО С.О. Добре. До якої дати ви вважаєте нормальним використанням російських джерел?

АНІСІМОВА Г.В. Взагалі я не використовувала ніяких незалежно від будь-якої дати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги…

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую. Я зрозумів відповідь. У мене наступне питання.
(Шум у залі)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вибачаюсь, член комітету задає запитання і все. Стосовно того я десь сказав, предмет запитання, давайте ми його чи не вводити в політику, чи взагалі, тому що це питання взагалі дискусійне, ми люди. Хто працював в науці, той знає від Ландау до Алексєєва «Теорія держави і права». Може хтось на неї не посилався?

_____. Василь Іванович, у мене є пропозиція. У нас є багато поважних наших колег з науковими ступенями і вченими званнями, і ми всі чудово розуміємо, що неможливо відпрацювати доктрину, не посилаючись на Петражицького, не посилаючись на… *(Не чути)* і так далі.

І другий момент надзвичайно важливий. Міністерство освіти і науки до 2022 року чітко зазначало необхідність доктринального дослідження, в тому числі російських джерел. Так було. І ми як науковці вимушені були цим користуватись. У 2022 році була чітка заборона. Ті праці, які вийшли після 2022 року, мені здається, що до них коректно задавати питання, ті праці, які були опубліковані до 2022 року, мені здається, що це некоректно задавати.

Тому є пропозиція і до нашої шановної кандидатки, і до наступних кандидатів питання по …*(Не чути)* до 2022 року, щоб воно не піднімалося, бо ми просто будемо гаяти час.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поважні колеги, зрозуміло, зрозуміло всім.

Є ще запитання?

ДЕМЧЕНКО С.О. Є запитання. Якщо дозволите, я завершу. Я просто відрефлексую. Шановний Миколо Олексійовичу, з вами повністю погоджуюся, просто саме це я хотів почути від кандидатки. А оскільки ви не кандидат, то, на жаль, я не можу цю правильну відповідь на моє питання зарахувати кандидатці, яка правильну відповідь, на жаль, не надала.

Ну, ще раз кажу, з вами я погоджуюся, з вашою відповіддю, саме її я хотів почути від кандидатки. Але не почув.

АНІСІМОВА Г.В. Я вибачаюсь, можна додати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте так, член комітету задає запитання, з повагою до вас і толерантно, і він розвів те, що *(нерозбірливо)*, суттєве питання було піднято, і ми закрили, і йдемо далі.

Будь ласка.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

АНІСІМОВА Г.В. Можна відрефлексувати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Питання буде, будете відповідати.

ДЕМЧЕНКО С.О. Мені до другого блоку, до ваших практичних завдань, які ви виконували. Я не зрозумів, яким чином ви сприймаєте, поясніть, що таке трискладовий тест, будь ласка.

АНІСІМОВА Г.В. Дякую за запитання і зараз на нього відповім. Але хочу відрефлексувати на ваше перше запитання.

По-перше, я сказала, що моє наукове дослідження проводилось в 2019 році, завершення, крапка. Воно тривало понад 25 років. Здобутки були доволі величезні, тим більше стосувалися теоретичних і доктринальних питань. Я сказала, що на 2019 рік наукова база не була заборонена, тому що не було відповідної нормативно-правової бази. Про це я зазначила. Я не посилалась відразу на 2022 рік, тому що після 2019 року, після захисту дисертації, напередодні, коли вже попереджали про те, що посилання на наукові джерела Російської Федерації, трохи пізніше і Білорусі, недоцільно використовувати в наукових роботах. Я цього чітко дотримувалась. Після 2022 року в чітких своїх поясненнях я надавала назви нормативно-правових актів, я все зазначила, і відповідно до цього жодна моя робота більше посилань на російськомовні, російські джерела, Білорусі не містить. Публікуватися, я жодного разу не публікувалася. В наукових конференціях участі не приймала.

Відносно трискладового тесту. Я розумію, має бути чітка нормативно-правова база, законність. Я розумію, має бути чітко виставлена мета. Мета має не суперечити основоположним правам та цінностям. Безумовно, я розумію про третю складову наслідків: демократичність і, безумовно, домірність і пропорційність із застосуванням певних обмежень. Це я розумію під трискладовим тестом.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ви сказали, ще раз, демократична складова трискладова тесту, потім пропорційність, наскільки я зрозумів. І третє що?

АНІСІМОВА Г.В. Домірність. Легітимна мета, я з цього розпочала, має бути і, безумовно, законність перша.

ДЕМЧЕНКО С.О. От законність, напевно. Напевно, законність, легітимна мета і пропорційність. Це скоріше ці три складові. Ви не хвилюйтесь. Дивіться, нам треба зрозуміти людину, яку ми рекомендуємо в поважний орган. І ми це робимо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, запитання. Давайте …*(нерозбірливо)* із нашою сестрою – з короткістю як складовою таланту.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую, Василь Іванович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І кандидатів, і членів Комітету правової політики.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

Скажіть, будь ласка, з приводу складової законності у вашій роботі є посилання на те, що законністю ви вважаєте... саме цієї складової ви відносите відповідні рішення Конституційного Суду України, яким закон було визнано неконституційним. Поясність, будь ласка.

АНІСІМОВА Г.В. Я трохи питання не зрозуміла.

ДЕМЧЕНКО С.О. У вас до законності, до складової трискладового тесту, віднесено в дужках: відповідне рішення Конституційного Суду України, яким закон було визнано неконституційним у відповідному завданні. І я хотів би зрозуміти, яким чином це співвідноситься саме із складовою законністю. Тому що я з цим не погоджуюся, хотів би, щоб ви аргументували цю позицію. Тобто ви законністю фактично визначили...

АНІСІМОВА Г.В. Конституційність норми не ототожнює, це зовсім...

ДЕМЧЕНКО С.О. У вас в дужках, от як я сказав, процитовано: законність (відповідне рішення Конституційного Суду України, яким було визнано неконституційним закон), тобто по тексту. Тому поясніть мені, будь ласка. Якщо ви це не ототожнюєте, що це означає в дужках після законності тоді?

АНІСІМОВА Г.В. Тоді необхідно було зовсім ставити інші знаки, я розумію. В дужках, як правило, тотожні правові категорії або надається уточнення скоріш за все. Часу, це майже останнє було завдання, було замало, і я, ну, скоріш поспішила і неправильно розставила акценти, поспішала. Я вперше приймала участь у конкурсі, але законність і визнання неконституційною норму Конституційним Суд я зовсім не ототожнювала.

ДЕМЧЕНКО С.О. І останнє в мене питання тоді щодо цієї роботи також. Скажіть мені, будь ласка, стаття 152 Конституції України щодо дії в часі, ви її ніяк не застосували, і чому, в своїй роботі в даному випадку? Я думаю, ви знаєте цю рому…

АНІСІМОВА Г.В. Я … *(Не чути)* останнє рішення, ну, майже з часом, важко було, я вперше приймала участь на конкурсі, тому і…

ДЕМЧЕНКО С.О. Не встигли.

АНІСІМОВА Г.В. Скоріш за все, я не встигала, тому що потім я проаналізувала, дійсно, свої помилки я бачу, дійсно, оцей захист дисертації я затягувала в часі, прагнула досконалості, але ж зовсім інше. Хвилююся, вперше, тому так можу пояснити.

ДЕМЧЕНКО С.О. І якщо можете, в двох словах, що вас надихнуло взагалі балотуватися в Конституційний Суд?

АНІСІМОВА Г.В. В Конституційний Суд, ну, було багато чинників, які впливли на моє рішення. Крім того, що я понад 30 років працюю у сфері права, я викладач, викладач саме аудиторний, голосовий, спілкування. Крім того, бачила проходження конкурсів. Розумію, що з першої моєї ще кандидатської дисертації я завжди більше своєї роботи приділяла захисту саме екологічних прав, і перша кандидатська дисертації була саме з цим пов’язана. Дуже хвилювалася, коли її рекомендували до захисту, це був 1996 рік 25 червня, 28-го прийнята була Конституція. Дуже була задоволена, що ті посили, навіть на кафедрі не рекомендували, коли я говорила про природність низки прав і невідчужуваність. Ці всі мої думки знайшли відлуння ще в перший дисертації. І тривалий час обставини, доля так якось підштовхнула мене до цього, коли я побачила і прозорі конкурси, і можливість втілити свої знання саме в цьому напрямку. Мені подобається моя робота сьогоднішня, але я думаю, що шкоди я не нароблю. Все лише буде зроблено на користь. Плюс моє ставлення, моя доброчесність, ставлення до роботи, працювати по 18 годин біля комп’ютера я вмію.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

В мене немає більше запитань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, хто ще має запитання?

Пані Отраднова, народний депутат.

ОТРАДНОВА О.О. Отраднова Олеся Олександрівна, народний депутат.

Ганна Валеріївна, в мене до вас питання таке. Ви фахівець у сфері екологічного права. Ваші праці от по тим документам,. які ми бачили, вони стосуються екологічного права. Які ваші досягнення у сфері конституційного права? Чи займалися ним, публікували...?

АНІСІМОВА Г.В. Всі праці, які пов'язані саме із захистом екологічних прав, перетинаються із захистом завдяки нормам Конституції. Тому що сучасні механізми захисту екологічних прав доволі недосконалі. І, безумовно, застосування і рішень Конституційного Суду, і практики Європейського Союзу надає дієві відповідні вимогам Європейського співтовариства підходи, способи їх захисту. Екологічне законодавство, ну, так, дійсно... якщо говорити про національну програму адаптації, у нас кластер у цьому розділі буде самий великий. І безумовно, знання Конституції якось завжди були з першого дня у всіх…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, маєте ще запитання? Не маєте.

Шановні колеги...

БАБІЙ Р.В. У мене запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Роман Вячеславович Бабій, народний депутат.

БАБІЙ Р.В. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви підняли руку перший, те, що побачив, от і все. або ви щось бачите в цьому інше? Спасибі.

Будь ласка.

ДИРДІН М.Є. Запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я ж сказав, ми ж ідемо по режиму. Ви підняли руку першим. Ви передаєте слово?

ДИРДІН М.Є. Ні, я починаю питання задавати.

Ганна Валеріївна, таке запитання до вас. В автобіграфії ви зазначаєте місце реєстрації і місце фактичного проживання. Так само по професійній діяльності ви зазначаєте в автобіографії, що з березня 2023 року по теперішній час ви працюєте на посаді професора кафедри екологічного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

АНІСІМОВА Г.В. Так.

ДИРДІН М.Є. Так само пишете, що ви зареєстровані у Харкові, але фактично проживаєте в Києві. Яким чином відбувається у вас ця робота, ви їздите до…

АНІСІМОВА Г.В.. За необхідності я їжджу, зараз я викладаю онлайн.

ДИРДІН М.Є. Онлайн.

АНІСІМОВА Г.В. Сьогодні лекції я перенесла, всі пари, тому викладаю.

ДИРДІН М.Є. А так ви буваєте і фізично?

АНІСІМОВА Г.В. І фізично я в Харкові теж…

ДИРДІН М.Є. Наступне запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У вас в 22:30 поїзд, Київ-Харків?

АНІСІМОВА Г.В. Ну, коли як. Коли автівкою, коли поїздом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

АНІСІМОВА Г.В. Там вже залежить від того, як виїхати.

ДИРДІН М.Є. І ще одне запитання. Ви являєтесь фахівцем у галузі екологічного права, скажіть, будь ласка, чи знаєте ви рішення Конституційного Суду України щодо

визнання чи невизнання норм, що стосується певних екологічних нормативних актів, я маю на увазі законів, щось такого подібного. Чи є таке?

АНІСІМОВА Г.В. Чисто екологічних, я можу сказати ні. Але, якщо дивитися на екологічне... Ні, я їх знаю, по земельному праву.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я перепрошую, шановні…

АНІСІМОВА Г.В. …пов'язані з природоохоронними інтересами.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я перепрошую, це не екзамен, я перепрошую, у законі написано, це співбесіда. Будь ласка. Спасибі.

Я, вибачаюсь, я до всіх, і зверніться до сестри, ще раз прошу, короткість – сестра таланту. Я стосовно кандидуючого…

ДИРДІН М.Є. Василь Іванович, я задаю питання, і прошу мене не коментувати, а мої…

ГОЛОВУЮЧИЙ. А я про що зараз сказав?

ДИРДІН М.Є. Такі рішення є чи немає, чи…

АНІСІМОВА Г.В. Що стосується земельних відносин і природоохоронного інтересу, такі рішення є.

ДИРДІН М.Є. Дякую.

Немає більше запитань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Роман Вячеславович Бабій.

БАБІЙ Р.В. Дякую, Василь Іванович. Дякую.

Ганна Валеріївна, скажіть, будь ласка, ви в Науково-консультативній раді при Верховному Суді, в складі, правильно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. До мікрофона.

БАБІЙ Р.В. Ви який строк там уже?

АНІСІМОВА Г.В. Буде рік. Я нещодавно...

БАБІЙ Р.В. не дуже довго. Але за цей строк, я так зрозумів, що жодних звернень не було до вас чи були?

АНІСІМОВА Г.В. Зараз надам чітко питання. Значить, сучасний механізм розгляду науковцями звернень Конституційного Суду був відкоригований. Раніше...

БАБІЙ Р.В. Верховний Суд...

АНІСІМОВА Г.В. Верховного Суду.

БАБІЙ Р.В. А ви сказали – Конституційного.

АНІСІМОВА Г.В. Ой, Верховного Суду.

БАБІЙ Р.В. Я розумію, ви в конкурсі до Конституційного. Окей.

АНІСІМОВА Г.В. Да, Верховного Суду.

І тому є пояснення. Я неодноразово писала, але ми писали від імені кафедри, підписував висновки завжди проректор по науковій роботі. Тому до цього висновки були. З того часу, коли я стала, це весна або на початку осені, все офіційно членом консультативної ради, коли я подавала документи на ДГЕ, тоді я не писала висновки. Потім навантаження, закриття тем по науці. Один я в цьому році, влітку, після того, як всі іспити склала, надала, але в мене лишилося менше року термін офіційного перебування. До цього це було: висновок пишеш, на кафедрі обговорюється, підписується завідуючим, далі проректор по науковій роботі. Тобто він не заходив персоналізований.

БАБІЙ Р.В. Зрозумів.

Ще питання по вашому письмовому завданню. От у другому завданні... У вас є текст перед собою відповідей? У другому завданні ви, обґрунтовуючи свою відповідь,

вказуєте, що треба оцінювати доцільність прийняття закону. Чи може Конституційний Суд України обґрунтовувати своє там рішення недоцільністю...?

АНІСІМОВА Г.В. Ні.

БАБІЙ Р.В. Тоді поясніть, в якому контексті ви вжили. Я зараз, якщо немає тексту....

АНІСІМОВА Г.В. У мене зараз тексту немає. Це, по-моєму, по останньому завданню, якщо так по пам’яті.

БАБІЙ Р.В. Це по другому завданню.

АНІСІМОВА Г.В. Коли пропонували прийняти нормативно-правовий акт...

БАБІЙ Р.В. Про обмеження алкоголю.

АНІСІМОВА Г.В. Да, а вже в чинному законодавстві існують ці обмеження. Тобто доцільність їх дублювання, цей контекст скоріше...

БАБІЙ Р.В. І от у мене питання. Да, напевно, в цьому, але чи правильно я почув вашу відповідь, що доцільність чи недоцільність прийняття закону при оцінці на конституційність не предмет...

АНІСІМОВА Г.В. Це не входить в компетенцію Конституційного Суду і в предмет. Але я хотіла показати те, що вже існує нормативно-правова база, яка дійсно...

БАБІЙ Р.В. Зрозумів.

Ще хотів би узнати вашу думку з наступного, знову ж таки гіпотетичного питання, щоб розуміти для себе, зокрема, рівень професійності. Давайте знову ж таки на кшталт завдань, які ви отримували від Дорадчої групи експертів. Уявімо, що Верховна Рада прийняла закон, який звільнив від певного обов’язку, наприклад, сплачувати якийсь збір чи податок заднім числом. Чи відповідає такий закон принципу заборони наданню закону зворотної сили, окрім випадків, коли це пом’якшує або звільняє від відповідальності? Ви зрозуміли, да, тобто... немає, зник обов’язок, але він поширився і на тих, хто не платив.

Умовно, особа мала платити, Верховна Рада приймає закон і говорить – всі звільняються від обов'язку, в тому числі і той, хто має заборгованість, теж звільняється від обов'язку.

На вашу думку, може бути визнаний конституційним таким закон з врахуванням того, що закон не повинен мати зворотної сили, крім випадків, коли він пом'якшує..? Чи є це...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги шановні колеги!

АНІСІМОВА Г.В. Я розумію...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вибачаюсь, шановні колеги...

БАБІЙ Р.В. Я намагався коротко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. …навести запитання і не те, що коротко, інше – навести і надавати питання кандидату в судді Конституційного Суду, який може бути суб'єктом розгляду того питання, яке ви задаєте.

БАБІЙ Р.В. Дивіться, Василь Іванович...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Почитайте, як був заявлений відвід пану Головатому в Конституційному Суді за те, що він висказався за два роки до того. І все. Я хотів би оце і все.

БАБІЙ Р.В. Я поясню. Мова не йде про конкретний закон, тому що я ставлю питання про гіпотетичну ситуацію, як це зробила Дорадча група експертів. От і все.

Дякую за відповідь. Я зрозумів відповідь.

АНІСІМОВА Г.В. Гіпотетична ситуація. Сподіваюся, що таких законів не буде.

БАБІЙ Р.В. Зрозумів. Добре. Дякую. У мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Антонович Ватрас, народний депутат, має запитання.

ВАТРАС В.А. Володимир Ватрас, народний депутат України.

Ганна Валеріївна, у мене до вас одне питання для того, щоб я переконався у вашому досвіді в галузі права. Безумовно, немає сумнівів у вашому досвіді у сфері науково-педагогічної діяльності, у сфері наукової діяльності, ви і доктор наук, і професор, і дуже велику кількість наукових праць я побачив у документах.

Мене цікавить, чи є у вас практичний досвід саме застосування права. Я бачив у вашій автобіографії, що у вас лише шість місяців роботи юриста в юридичній фірмі в 1992 році. Можливо, ви ще десь мали можливість застосовувати право на практиці, про це просто не написали. Якщо так, де і коли? Ну, і переконайте мене, і, можливо, членів комітету в тому, що у вас і практичний досвід, окрім теоретичного.

Дякую.

АНІСІМОВА Г.В. Відносно переконати, відносно трудового стажу, так, дійсно, немає. Це було на початку моєї кар'єри і потім я більше займалася наукою. Крім того, я була заступником директора НДІ ПЗІР при НАПрН, і теж консультування. Це зовсім посада інша, я не можу говорити про практичний досвід, але я вмію працювати з документами, я вмію працювати …*(Не чути)*, тим більше, що законодавством не заборонена участь науковців у таких конкурсах.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, хто ще має запитання? Члени комітету вважають достатньою проведену співбесіду? Чи є наявність зачитувати ті документи, які додані і з якими ви ознайомились? Не треба.

Шановні колеги, вам розданий проєкт рішення. Ставиться на обговорення питання щодо процедури голосування.

БАБІЙ Р.В. А можна всіх заслухати кандидатів, а потім проголосувати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я хочу порадитись з вами. Вам вирішувати. Ми пройдемо усіх, послухаємо, а тоді будемо приймати рішення. Послухаємо усіх, так я зрозумів? Все. Я вам дуже вдячний.

Вам теж вдячний, що ви прийшли. Може, майбутній колега. Спасибі.

АНІСІМОВА Г.В. Дякую.

Скажіть, будь ласка, нам чекати, чи як?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Опублічувати ми рішення будемо вголос. Хочете почути – чекайте, не хочете – не чекайте.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, немає.

_____. Потім нагадаємо. Обов'язку чекати немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все буде на фейсбуці, увечері подивитесь, хто не хоче чекати.

Шановні колеги, пропонується запросити Андрія Михайловича Бойка для співбесіди. Матеріали всі відносно є. Будь ласка, Андрій Михайлович Бойко, учасник конкурсного відбору на посаду судді Конституційного Суду України.

Шановні колеги, чи є запитання? Давайте зразу, може, ви… Тридцять законів, практична діяльність, наукова і де.

БОЙКО А.М. Дякую.

Я народився в місті Яремче Івано-Франківської області…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ж сказав: практична діяльність і де. Наукова, практична, будь ласка.

БОЙКО А.М. В 1989 році я закінчив юридичний факультет Львівського на той час державного університету і після того працював в університеті два роки головою профкому студентів університету. В 1991 році вступив в аспірантуру на кафедру кримінального права і кримінального процесу. Закінчив аспірантуру. В 1995 році захистив дисертацію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це резюме автобіографії. Практична робота, наукова робота ким, де і скільки, все. Практична робота. Ви викладач?

БОЙКО А.М. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Викладач.

БОЙКО А.М. Із 1995 року я викладав…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ступінь, звання?

БОЙКО А.М. Доктор юридичних наук, професор.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все. Стаж?

БОЙКО А.М. Стаж професійної діяльності…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Застосовча робота. Бачите, які питання?

БОЙКО А.М. Більше 30 років.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Правозастосовча діяльність на практиці, не в науці? Я це мав на увазі.

БОЙКО А.М. З 1992 по 2007 рік я здійснював адвокатську діяльність.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Адвокатська діяльність. Все. Спасибі, ми вам вдячні.

Зараз, хвилинку, колеги. Наталія Миколаївна, будь ласка, резюмуючі факти стосовно експертів і документів.

КОРНІЄНКО-ЗЄНКОВА Н.М. На засіданні комітету 28 листопада 2025 року комітет встановив відповідність Бойка Андрія Михайловича згідно з поданими ним документами, визначеним Конституцією України та Законом «Про Конституційний Суд України», вимогам до судді Конституційного Суду України, а також допустив цього кандидата до конкурсного відбору.

Після цього до комітету надійшли певні документи. Зокрема, відповідно до довідки Відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради України від 15 січня 2026 року відомостей, які не відповідають встановленим законодавством вимогам для зайняття Бойком Андрієм Михайловичем посади, яка передбачає зайняття відповідального або особливо відповідального становища, або посади з підвищеним корупційним ризиком, не виявлено.

Крім того, Дорадча група експертів у складі шести членів, включаючи міжнародних експертів, ухвалила рішення про те, що Бойко Андрій Михайлович для цілей

відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України на конкурсних засадах відповідає критерію високих моральних якостей (це рішення було 7 квітня 2026 року) та критерію визнаного рівня компетентності у сфері права. Це рішення було від 6 травня 2026 року. І 6 липня 2026 року Дорадчою групою експертів сформований список оцінених кандидатів, до складу якого був включений Бойко Андрій Михайлович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все зрозуміло, коротше я попрошу.

КОРНІЄНКО-ЗЄНКОВА Н.М. Добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ви все чули, у вас є матеріали, окрім того, матеріали, які вимагав закон, і матеріали, які вимагали і запросили експерти. Оскільки вони нам їх не надали, за ініціативи комітету ці матеріали, було запропоновано учасникам конкурсу надати ці матеріали, які вони давали експертам. Вони їх надали, і ви з ними ознайомилися.

Виходячи в комплексі з того, що ми почули від секретаріату, і те, що було сказано, резумуючі факти практичної діяльності, наявності ступеня і правозастосовчої діяльності, будь ласка, давайте проведемо бесіду шляхом в тому числі надання питань.

Будь ласка, Максим Євгенович Дирдін, член комітету.

ДИРДІН М.Є. У мене кілька запитань до Андрія Михайловича.

Дивіться, ви у своїй автобіографії зазначаєте, що з 1994 року по 2002 рік ви займалися адвокатською діяльністю, будучи співвласником, пізніше власником …*(нерозбірливо)* фірмі такої-то, а потім офіційно адвокатську діяльність призупинено у 2014 році. Питання. Получається, після 2002 року, до 2014 року, ви не займалися адвокатською діяльністю практичною?

БОЙКО А.М. Я не займався, бо в 2003 році я був обраний деканом юридичного факультету львівського, на той час національного університету імені Івана Яковича Франка. І, зрозуміло, вже діяльність декана не давала мені можливість безпосередньо здійснювати адвокатську діяльність.

ДИРДІН М.Є. Я так розумію, що після… в 14-му році ви зупинили, тому що пішли на іншу роботу.

БОЙКО А.М. Да, я був обраний членом Вищої ради юстиції на той час і, зрозуміло, уже своєю заявою припинив…

ДИРДІН М.Є. Зрозуміло. Наступне питання. Ви зазначаєте так само, що здійснював наукове керівництво підготовкою шести кандидатів юридичних наук і був науковим консультантом у підготовці однієї дисертація на здобуття наукового ступеня доктор юридичних наук. Всі ваші кандидати захистилися?

БОЙКО А.М. Так.

ДИРДІН М.Є. Всі. Бо тут ви не зазначаєте їх просто.

БОЙКО А.М. Власне ті, хто захистився.

ДИРДІН М.Є. Це ті, хто захистився. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скільки там осіб, які захистились? Шість кандидатів ваших, да?

БОЙКО А.М. Шість кандидатів, один доктор юридичних наук.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, ким вони стали тоді, то вже зрозуміло, мабуть, там і доктори є. Так же?

ДИРДІН М.Є. І ще запитання. А, давайте так, щоб не було багато у мене, може інший, а потім я візьму.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, регламент є в цьому випадку.

ДИРДІН М.Є. Все. Наступне буде запитання щодо вашого мотиваційного листа.

Перше. Ви зазначаєте, пишете: фактичний статус Конституційного Суду України повинен максимально відповідати його правовому статусу у механізмі з правової охорони конституційних цінностей. От фактичний статус, і я от питання, зараз цей статус не відповідає діючим суддям? От можете більше розказати, що ви мали на увазі. Тому що я так зрозумів з даного речення, що на сьогоднішній день такому статусу воно не відповідає з вашої точки зору.

БОЙКО А.М. Коли я писав мотиваційний лист, це було більше року тому, ми прекрасно знаємо, що ті конкурсні процедури, які тривають протягом останніх років, все-таки створюють певні проблеми в повноцінному формуванні Конституційного Суду. Тобто завжди виникають проблеми з кворумом, з можливістю Конституційного Суду в повній мірі ефективно, скажімо, виконувати ті функції, які покладаються на цей орган Конституцією, ну, і Законом «Про Конституційний Суд». І були роки, коли, по суті, Конституційний Суд в пленарному складі не приймав жодного рішення, тобто ефективність Конституційного Суду на той момент, як на мене, була недостатня, що я безпосередньо і відобразив в мотиваційному листі.

ДИРДІН М.Є. Це стосовно кількості суддів у складі тоді діючих. Все, зрозумів.

Наступне запитання. Зміст та обґрунтованість рішень Конституційного Суду України повинні відображати сучасні досягнення розвитку права та правозастосування, розуміння особливостей застосування правових доктрин, принципів та механізмів. Так само зараз це не так воно розкривається? Не відображаються сучасні тенденції в *(нерозбірливо)* рішеннях КСУ?

БОЙКО А.М. Якщо брати останні рішення Конституційного Суду, бо я все-таки стежу за рішеннями Конституційного Суду, як на мене, вони в більшій мірі є мотивовані і ґрунтуються на сучасній, в тому числі європейській доктрині конституціоналізму. А ми прекрасно знаємо, я думаю, що немає потреби наголошувати на тому, що ціла низка рішень Конституційного Суду, як на мене, я би сказав делікатно, недостатньо обґрунтовані з позиції, власне, такого органу, який здійснює конституційну юрисдикцію.

ДИРДІН М.Є. Хорошо. Тоді ще одне запитання, так само у вашому мотиваційному листі зазначається, це другий аркуш, там, де длинне речення іде тут, а потім пишете, що вимагає від суддів Конституційного Суду України професійної зрілості, незалежності та сповненні відповідальності перед суспільством. Що ви вкладаєте в професійну зрілість?

БОЙКО А.М. Професійна зрілість – це найперше є знання, професійна ерудованість, значний професійний досвід, який дає можливість належним чином побачити проблему, знайти шляхи розв’язку цієї проблеми, вміти комунікувати з колегами, вміти обґрунтовувати свою позицію, вміння бути переконливим. Тобто це все, власне, формує те, що ми називаємо професійною зрілістю.

ДИРДІН М.Є. Скажіть, будь ласка, на вашу думку, діючі судді КСУ вони відповідають цим критеріям?

БОЙКО А.М. Я думаю, що в переважній більшості так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, давайте питання по суті.

ДИРДІН М.Є. Я просто питання в контексті мотиваційного листа.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, Максим Євгенович, чи відповідають критеріям діючі судді. Ну, давайте… обсудимо. Давайте інше обсудимо, воно буде все зрозуміло.

_____. Він народний депутат, йому можна все.

ДИРДІН М.Є. Василь Іванович, якщо мене будете перебивати, я ставлю такі питання…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ж не перебиваю, я кажу, що давайте питання по суті.

ДИРДІН М.Є. Мені цікаво послухати кандидата в судді КСУ, тому що я почитав мотиваційний лист, і мені цікаво поспілкуватися. Ми Комітет з питань правової політики?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так точно.

ДИРДІН М.Є. Так. І ми як Комітет з питань правової політики будемо говорити і своїм колегам, бо посади дві, вакансії, а кандидатів дев’ять. Ми ж маємо розібратися в цих питаннях. І мені цікаво поспілкуватися із кандидатами в судді в цих питаннях, які зазначаються. І те, що зазначено, хочу більше дізнатися. У мене є багато ще питань, але бачу, що починають мене перебивати, піднімати мої питання.

_____. Максим Євгенович, задавай питання.

_____. …захищає, Максим Євгенович?

ДИРДІН М.Є. А таке ще питання. От дивіться, ви кажете, що ви дивилися останнє рішення КСУ. От є останнє рішення КСУ, де отака практика застосовується, що, по суті, КСУ норму визнає конституційною, але в своїй там мотивації вони починають давати направлення як правозастосовчого підходу, як суди мають її застосовувати. По КПК було останнє рішення. Потім було по Закону про судовий збір, де суд визнав норму конституційною, але він послався, що… Велика Палата, якщо я не помиляюся, Верховний Суд України, де самі створили, по суті, судову практику, скоріше як би норму, щодо сплати судового збору за адмінправопорушення, оскарження цих основ. Яке ваше бачення, що ці рішення вже є і ви їх читали, і от...

БОЙКО А.М. Стосовно одного з рішень, яке стосується кримінально-правової... кримінально-процесуальної норми, де Конституційний Суд зазначив, що насправді ця норма відповідає Конституції, але дав, скажімо так, ширше, ширше тлумачення. Я думаю, що певна проблема може виникати, бо все-таки є Верховний Суд, який формує практику правозастосування і відповідно формує правову аргументацію і тлумачення правової норми.

Стосовно сплати судового збору, ну, як на мене, я би це рішення підтримав, тому що як...

ДИРДІН М.Є. Но, по суті, суд сказав, що суд створив із судової практики, по суті, норму, простими словами. Законодавчу норму, яка… немає його в законі. Ви підтримуєте таке рішення?

БОЙКО А.М. Як на мене, цей склад Конституційного Суду дещо розширив сферу, скажімо, тлумачення в процесі розгляду, скажімо, конституційних подань і розгляду конституційних скарг. Я на мене, в окремих випадках це виправдано. Стосовно кримінально-процесуальної норми...

ДИРДІН М.Є. Дякую, дякую.

БОЙКО А.М. ...стосувалося можливості оскарження, скажімо, рішення слідчого судді в апеляційній інстанції і відповідного складу суду, який розглядає апеляційну скаргу. Ну, як на мене, це рішення і таке тлумачення безпосередньо випливало з цієї кримінально-процесуальної норми, але тим не менше виникали певні застереження,

скажімо, суддів, і Конституційний Суд, по суті, своєю позицією підкріпив це рішення і можливість апеляції розглядати в такому складі апеляційні скарги. Все.

ДИРДІН М.Є. Дякую. В мене немає більше запитань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, будь ласка, Роман Вячеславович. Зараз.

БАБІЙ Р.В. Дякую, Василь Іванович.

Андрій Михайлович, до вас є питання наступні. Ви з другого разу змогли отримати в ДГЕ свої письмові відповіді. З чим це пов'язано? Чого з першого разу не вийшло?

БОЙКО А.М. З першого разу не вийшло в силу того, що Дорадча група експертів зосередила свою увагу на моїй адвокатській діяльності і тих доходах, які були пов'язані з адвокатською діяльністю.

БАБІЙ Р.В. Я трошки про інше питав. Ви надавали комітету, надали свої відповіді на письмові завдання, коли оцінювався рівень компетентності. І ви написали в супровідному листі, що ви перший раз зверталися до ДГЕ, у вас не вийшло їх взяти, з другого разу ви взяли. А чого перший раз вам не дало ДГЕ відповіді на письмові запити?

БОЙКО А.М. Мені важко сказати, бо я доклав до своєї…

БАБІЙ Р.В. Чим вони мотивували?

БОЙКО А.М. Нічим не мотивували.

БАБІЙ Р.В. Зрозуміло.

БОЙКО А.М. Коли я другий раз звернувся і з ними спілкувався, то вони все-таки, напевно, побачили мою наполегливість і бажання отримати від них інформацію, вони мені пояснили, що це відбувся технічний збій і…

БАБІЙ Р.В. Зрозумів. Питання, пов'язані з цими ж вашими письмовими відповідями на завдання, по яким оцінювався ваш рівень професійності. Отже, напевно, я вам зацитую, щоб вам було зрозуміло, ваші відповіді. Ви в першому завданні, це те, що

стосувалося культурної спадщини, якщо пам’ятаєте, да, пишете наступне. Зараз, хвилинку, щоб ви поновили в пам’яті. Ви пишете, що… Зараз, хвилинку, загубився трошки. А, ось. Ви пишете, що компанія, яка придбала… придбане державне майно і провела там ґрунтовні роботи житлового будівництва, має право відповідно до статті 41 Конституції на попереднє і повне відшкодування вартості об’єкта власності у випадку його промислового відчуження. Питання. От як зрозуміти це речення? Тобто якщо буде здійснення відчуження цього об’єкту, то тоді компанія отримає компенсацію, чи по-іншому якось?

БОЙКО А.М. Ні.

БАБІЙ Р.В. А інакше вона не отримає її.

БОЙКО А.М. Там питання було трошки інше, скажемо.

БАБІЙ Р.В. Цікавить відповідь ваша.

БОЙКО А.М. Насправді йшлося про те, що Верховна Рада своїм законом, якщо я не помиляюся по завданні, повернуло в державну власність цей об’єкт. І, безсумнівно, що якщо компанія, скажемо, здійснювала, чи всі дії її були правомірними, то, очевидно, вона має…

БАБІЙ Р.В. Не так, там у завданні було, нагадаю вам: держава прийняла закон, яким дозволила передавати у власність об’єкти для того, щоб взамін приватна особа могла реконструювати, поліпшити і так далі, а потім Конституційний Суд визнав неконституційним цю норму. І от як діяти в цьому випадку з точки зору компанії? От ви пишете: щодо отримання відшкодування у випадку відчуження його. Я не зрозумів цього речення. Тобто це значить, що поки об’єкт проданий не буде, то приватна особа, яка вклала в нього свої кошти, не отримає відшкодування. Чи щось інше ви мали на увазі?

БОЙКО А.М. Ні, я мав на увазі, що компанія має право в судовому порядку на відшкодування всіх витрат, які пов’язані, скажемо, з поверненням цього майна в державну власність.

БАБІЙ Р.В. Зрозуміло. Ще одне питання тоді по змісту знову ж таки ваших відповідей. В третьому завданні ви пишете, що закон має бути якісним, зрозумілим, доступним і дотримуватися принципу правової визначеності. Як на вашу думку, чи можна на якісність закону, от на відповідність цим критеріям, які ви пишете у своєму завданні, використовувати як підставу для його неконституційності? Тому що ви, наводячи ці критерії, ви посилаєтеся на норму Конституції. Це там, де питання про незнання законів не звільняє від відповідальності.

БОЙКО А.М. Власне, я пам'ятаю це запитання. Насправді Конституція зобов'язує громадян дотримуватися чинного законодавства. І це презюмує, що кожен з громадян знає закон, оскільки цей закон поширюється, скажемо, на нього. І відповідно незнання закону не може звільняти від відповідальності…

БАБІЙ Р.В. Я зрозумів вашу відповідь на питання, яке задавало ДГЕ. Я вас прошу роз'яснити свою відповідь на це питання. От ви пишете: закон має бути якісним, зрозумілим, доступним і дотримуватися… відповідати принципу юридичної визначеності, і посилатися при цьому на відповідну статтю Конституції. Чи можна неякісність закону, невідповідність його цим критеріям, чи може неякісність закону слугувати підставлю для визнання його неконституційним?

БОЙКО А.М.. Ну, знову ж таки, що вкладати в поняття якість закону.

БАБІЙ Р.В. Зрозумілість, доступність, юридична визначеність.

БОЙКО А.М. Да, закон повинен бути зрозумілий для тих суб'єктів, на кого він поширюється.

БАБІЙ Р.В. Ну, окей. Така відповідь, нехай буде така відповідь.

І останнє питання. Гіпотетична ситуація, Василь Іванович. Верховна Рада відміняє податок якийсь, неважливо який. І в цьому законі вона пише про те, що всі звільняються від відповідальності за його несплату, яка там була колись. На вашу думку, такий закон є конституційним з урахуванням принципу, що закон не має зворотної сили в часі, окрім випадків, коли він пом'якшує чи скасовує відповідальність?

БОЙКО А.М. Ні, в цьому випадку закон має зворотну силу, тому що це передбачено самим законом, так, як ви сказали.

БАБІЙ Р.В. Ну, він є конституційним?

БОЙКО А.М. Прошу?

БАБІЙ Р.В. Він є конституційним з огляду на... чи можна вважати конституційним з огляду на те…

БОЙКО А.М. Знову ж таки, щоб розглядати конституційність чи неконституційність певного закону, треба побачити аргументи, чому суб'єкт звернення вважає цей закон неконституційним.

ГОЛОВУЮЧИЙ. …суперечить чи ні. Неконституційний, можна сказати ... *(Не чути)*

БАБІЙ Р.В. Окей. Дякую. Дякую за такі відповіді.

БОЙКО А.М. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, в кого ще є запитання?
Іван Романович Калаур.

КАЛАУР І.Р. В мене не стільки питання, скільки я хочу висловити свою позицію. От наш колега Максим Дирдін, він дуже підняв гарне питання: професійна зрілість кандидата в судді Конституційного Суду. Я хочу це продемонструвати на прикладі Бойка Андрія Михайловича. Знаєте, сказати, що Андрій Михайлович – доктор наук, це дуже скромно. За його спиною потужна наукова школа. Школа, яка представляє львівську правову школу.

Я у своєму житті багато написав праць. Знаєте, але коли ти пишеш одну докторську, так, це концептуальна робота, але все рівно сегмент наукового пошуку визначається метою завдань. А коли ти готуєш кандидатів, коли ти готуєш докторів, цей сегмент наукового пошуку зростає в рази. Тому, мені здається, що одним із ключових критеріїв професійної зрілості кандидата в судді Конституційного Суду – це все ж таки,

власне, юридична чи правова школа. Я цю ідею обстоював і думку обстоював, коли ми зустрічалися в Брюсселі з інспекторами, які, власне, ми мали консультації щодо відбору суддів Конституційного Суду, і ця моя позиція незмінна. Людина може бездоганно знати Конституцію. Людина може прочитати всі рішення Конституційного Суду, якщо задасться ціллю, але тлумачити Конституцію, тлумачити норму закону можна лише тоді, коли ти кожний день працюєш з правом.

Тому я вважаю, що Андрій Михайлович є професійно зрілою людиною. І ці питання, що ми там задаємо, знаєте, це так перевірка. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іван Романович, я перепрошую, давайте так, щоб ми до кінця нашого розгляду не договорилися до самовідводу.

КАЛАУР І.Р. Це не самовідвід.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я знаю.

Будь ласка.

КАЛАУР І.Р. Ми з Андрієм Михайловичем не пересікалися…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, да, це ж ми тут у нас бесіда, ви бачили, Роман Вячеславович, питання підняв, де ви взяли, де питання, підняти питання. Піднімали питання стосовно …*(Не чути)* Конституційний Суд. Тут відповів майбутній колега, мабуть, дай бог, разом з тим якось ви не вказали, що є базове рішення Конституційного Суду, 5 жовтня 2005 року, почитайте його, де ви скажете що таке верховенство права. Законів може бути багато, але верховенство права стоїть вище закону. І якщо у нього є таке право, Конституційний Суд приймає норму на захист реалізації верховенства права. От і все. Просто те, що запитав, як це так, закон так, а Конституційний Суд по-іншому. Пам’ятаєте, це було не один раз. І це було судьбоносне рішення для історії взагалі діяльності Конституційного Суду України. Так що такі справи.

Будь ласка, Володимир Антонович Ватрас.

ВАТРАС В.А. Народний депутат Ватрас Володимир Антонович. Перед питанням я все ж таки хотів би сказати в підтримку Івана Романовича, оскільки він як народний депутат в праві висловлювати свою думку і стосовно кандидата, і задавати питання.

В мене таке питання до кандидата. У вас є колосальний досвід роботи в конституційному органі, Вищій ради юстиції, починаючи з 2015 по 2019 роки. Скажіть, будь ласка, як вплинув цей досвід роботи на ваш професійний світогляд і чи будете ви його використовувати в майбутньому, якщо вам вдасться здобути ту посаду, на яку ви кандидуєте?

Дякую.

БОЙКО А.М. Дякую. Я думаю, що до певної міри позитивно вплинув цей досвід, перше, це вміння працювати в колегіальному органі, розуміння того, що ти маєш бути корисний в колегіальному органі, вміння все-таки шукати необхідні аргументи, щоб переконувати колег, вміння відстоювати жорстко свою позицію в колегіальному органі. Бо часом є обставини, коли репутація, обґрунтованість рішень колегіального органу вимагають достатньо жорсткої і твердої переконливої позиції. Тому цей досвід був для мене дуже корисний.

З іншого боку, я мав можливість побачити зсередини, можливо, дещо глибше судову систему, її вразливі місця, певні позитиви, що дало мені, я думаю, дуже великий досвід професійний для ширшого розуміння, в тому числі і те, про що було зараз сказано, про принцип верховенства права. Знаєте, ним треба дуже обережно оперувати, коли ми говоримо про застосування принципів верховенства права, оскільки принцип верховенства права, його застосування ґрунтується на певних принципах, на системі цінностей, на належному обґрунтуванні та на вмінні в сукупності побачити сукупність. Бо верховенство права охоплює собою як мінімум шість основоположних чи ключових принципів, і от обґрунтованість верховенства права, і формування правової позиції, ґрунтуючись на верховенстві права, насправді це складний правовий механізм і певний виклик для багатьох органів, якщо вони відходять від чіткої регламентації, яка передбачена законом. Тобто це вміння побачити суспільні процеси, це вміння дати оцінку цим суспільним процесам, це вміння побачити подальший розвиток цих суспільних процесів, яким чином рішення органу буде впливати на ці суспільні процеси.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, будь ласка. Запитання має Сергій Олексійович Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую, пане голово.

Шановний кандидате, в мене два блоки питань. Перший – по моральним якостям, другий – по професійним.

Щодо моральних якостей, в тому числі тут питання було оцінки... оцінки наявності якихось розбіжностей в майні між задекларованим і наявним. Відповідно було зазначено за результатами перевірки Відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради України, що у вашій декларації не було зазначено автомобіль, належний дружині, «Фольксваген Гольф». Скажіть, будь ласка, яким чином ви це спростували, це зауваження, або не спростували тоді? Чому так сталося?

БОЙКО А.М. Я це зауваження спростував, надав, очевидно, довідку з МРЕО, що цього автомобіля в дружини не було. Тобто вийшла якась помилка, я не знаю. Тобто МРЕО дало чітку довідку…

ДЕМЧЕНКО С.О. Тобто цього автомобіля просто в неї ніколи не було.

БОЙКО А.М. Просто не було в наявності ніколи. Дружина таким автомобілем не володіла просто-напросто.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я зрозумів. Дякую.

БОЙКО А.М. МРЕО дало підтверджуючі документи про наявні автомобілі, якими володіла дружина.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

Тоді у мене по другому блоку питання. Значить, ви, відповідаючи Максиму Євгеновичу на попередні завдані питання, ви зазначили, що є недостатньо вмотивовані рішення, на вашу думку, недостатньо вмотивовані рішення Конституційного Суду України. Назвіть, будь ласка, мені приклад таких рішень, одне з них. І які наслідки оцієї недостатньої вмотивованості на вашу думку мають бути, настати або настали?

БОЙКО А.М. Я можу взяти для прикладу одне з рішень, яким Конституційний Суд визнав такими, що не відповідають Конституції цілу низку положень Закону «Про запобігання корупції». Дуже дивно, Конституційний Суд в цьому випадку послався на висновок КРЄС, мотивуючи свою позицію. Хоча знову ж таки, Конституційний Суд поступив дуже вибірково. Бо якщо читати повністю висновок КРЄС, то висновок КРЄС каже дуже чітко про те, що не повинно і немає необхідності створювати особливий порядок і особливу процедуру стосовно механізмів запобігання корупції, яка може

стосуватися тільки суддів, якщо в державі діють загальні органи, діяльність яких поширюється і на інших державних службовців.

Насправді тут відбулася певна маніпуляція. З іншого боку, в тому рішенні Конституційний Суд вийшов за межі своїх повноважень і визнав неконституційною кримінально-правову норму, хоча насправді про це не було в конституційному поданні. Тобто Конституційний Суд, по суті, вийшов за межі своїх повноважень. Я вже не кажу про те, які наслідки потягнуло за собою це рішення Конституційного Суду.

Я можу ще низку назвати рішень Конституційного Суду. Ну, наприклад, визнання Конституційним Судом такої, що не відповідає Конституції, статті 375 Кримінального кодексу України. Йдеться про постановлення завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали чи постанови, постанови суду. Як на мене, мотивувальна частина цього рішення є достатньо слабкою в силу того, що подібні кримінально-правові норми існують в цілій низці європейських держав, і конституційні суду, коли розглядали подібні звернення до конституційних судів чи подання, давали достатньо обширну таку аргументацію, скажемо, своєї позиції. Більше того, поняття «неправосудного судового рішення» використовує безпосередньо Конституція. І, напевно, Конституційний Суд повинен був глянути на це поняття «неправосудності судового рішення» через необхідність його тлумачення, що насправді міг зробити.

З іншого боку, ми можемо згадати рішення про визнання такої, що не відповідає Конституції, знову ж таки кримінально-правової норми, у незаконному збагаченні, і мотивованість цього рішення. Ми маємо два рішення, можемо взяти для прикладу Конституційного Суду Литви, норми були сформульовані майже однакові кримінально-правові, що в литовському Кримінальному кодексі, що в українському. Більше того, в литовському Кримінальному кодексі ця норма поширюється на всіх суб'єктів, тобто на загальний суб'єкт, в силу того, що обов'язок декларувати доходи в Литві поширюється на всіх громадян, а в Україні це є спеціальний суб'єкт. І коли ми говоримо про кримінальну відповідальність за незаконне збагачення в тій редакції, яка мала місце, знову ж таки вона відповідала на той час відповідній Конвенції про запобігання корупції. Така норма в такій же редакції чи в дуже подібній редакції є в багатьох європейських державах. І коли ми говоримо про обґрунтованість цього рішення, то, як на мене, це рішення є недостатнє або не в достатній мірі обґрунтовані. Щоб послатися просто на те, що ця кримінально-правова норма не відповідає принципу юридичної визначеності, як на мене, є недостатньою для того, щоб визнавати цю норму такою, що не відповідає Конституції.

Я можу назвати цілу низку інших рішень Конституційного Суду, де обґрунтованість цих рішень принаймні викликає сумніви. Я не буду стверджувати про те,

що вони є необґрунтовані, тому що це є рішення Конституційного Суду, тобто органу, який здійснює конституційну юрисдикцію, але в плані доктринального тлумачення і розуміння обґрунтованості цих рішень, наприклад, в мене як у науковця виникала низка запитань.

ДЕМЧЕНКО С.О. Зрозуміло, да. І по наслідках. Які наслідки, те, що ви назвали недостатньо вмотивованості цих рішень вже є чи мають настати, або які, ви вважаєте, мають взагалі наслідки бути, які не передбачені законом, наприклад, на сьогоднішній день?

БОЙКО А.М. ...розглянути наслідки того рішення, яке називав, про визнання цілої низки положень Закону «Про запобігання корупції» такими, що не відповідають Конституції. Тобто законодавець ухвалив в новій редакції або вніс зміни в Закон «Про запобігання корупції», запровадив особливу процедуру стосовно моніторингу способу життя і повної перевірки декларації стосовно суддів і стосовно конституційних суддів, я вже не кажу про те, що в силу визнання цієї кримінально-правової норми такою, що не відповідає Конституції, ціла низка осіб просто-напросто уникли притягнення до кримінальної відповідальності.

ДЕМЧЕНКО С.О. Тобто це наслідки недостатньої вмотивованості?.

БОЙКО А.М. Це наслідки ухвалення саме такого рішення, а недостатня вмотивованість насправді має, як на мене, значні наслідки для подальшої...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я хотів би, щоб ви відповідали по предмету. Вам задана: мотивувальна частина рішення Конституційного суду, яка трансформувалася з правової позиції в юридичну позицію Конституційного Суду. Ви це знаєте, да.

БОЙКО А.М. Так, так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так от вас і запитали. Ви тут посилалися: неналежна мотивація. Неналежна що – юридична позиція, що це і чому вона неналежна? Якщо це юридична позиція, то що це?

БОЙКО А.М. Неналежна мотивація, наприклад, в тому випадку полягала в тому, що в рішенні Конституційного Суду є посилання знову ж таки, наприклад, на висновок Консультативної ради європейських суддів, і це не є релевантне посилання. Тобто, по суті, це є певна маніпуляція, коли з контексту береться, скажімо, один пункт висновку, але замовчується або не беруться до уваги інші пункти, які стосуються розгляду цього питання. Тобто, по суті, це вихід з контексту системного підходу для того, щоб сформувати все-таки обґрунтовану позицію, зокрема з цього питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це ваше внутрішнє переконання чи констатація факту на неналежну мотивацію?

БОЙКО А.М. Ні, то це моє переконання, перепрошую, і моя позиція.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Суб'єктивна.

БОЙКО А.М. Безсумнівно. Бузсумнівно, це є чисто доктринальний аналіз, я як науковець аналізую певне рішення і формую для себе певні підходи, розуміння.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скільки науковців, стільки й думок. Ви не будете заперечувати?

БОЙКО А.М. Я з цим повністю погоджуюсь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви … *(Не чути)* скажіть.

БОЙКО А.М. Але я, власне, тому і наголошую, що це моя доктринальна…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чим ви мотивуєте тут? Ви скажіть, це мої внутрішні переконання, що неналежна мотивація. Почитає Петров чи Сидоренко, скаже: тут навіть зайва мотивація. Ви розумієте, про що ми зараз ведемо мову?

БОЙКО А.М. Це не тільки моя особиста позиція, бо я все-таки…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Як ви вважаєте, чому конституціодавець вказав: рішення суду є обов'язковим до виконання. От ваша думка суб'єктивна, будь ласка.

БОЙКО А.М. Ні, сумніву в цьому немає жодного, але ми повинні розуміти…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні-ні, чому конституціодавець сказав: рішення суду є обов'язкове до виконання?

_____. Чому законодавець?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, конституціодавець, Конституція, да, Конституція.

БОЙКО А.М. Сумніву в цьому немає, безсумнівно, що коли йдеться про рішення Конституційного Суду, воно є обов'язкове. Але це не значить, що не повинно бути доктринального обговорення цих рішень, глибокого аналізу цих рішень для розвитку подальшого правозастосування, для формування певних підходів, в тому числі доктринальних підходів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І ваша трактовка тут, що це дало рішення Конституційного Суду, дала можливість ухилитися від відповідальності кримінальної. Я про те рішення, про яке ви вели мову. Ви це мали на увазі? Ухилитися – це що, доктринальний розвиток права чи конкретне щось…

БОЙКО А.М. Ні, це в силу того, що стосовно цілої низки осіб були закриті просто-напросто кримінальні провадження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я сиджу на припічку і слухаю в селі Загородище, що каже кандидат в судді Конституційного Суду, що таке рішення дало можливість утекти. Ми це чули. Це правильне судження чи неправильне, якщо рішення Конституційного Суду не переглянуте?

Я просив би, колеги, що ви можете сказати на підтвердження того, що ваше, так би мовити, таке судження є на розвиток науки, як ви сказали? Я зрозумів. Спасибі. Ваше мовчання, що ви зрозуміли мене теж.

БОЙКО А.М. Ні, я вас дуже добре зрозумів. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Шановні, запитання. Я вибачаюся.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ні, все нормально. Дякую, Василь Іванович, ви якраз довели до логічного кінця те питання, з якого я розпочинав. Дякую вам.

Я щодо практичних робіт, які вже звертали увагу, ваші відповіді по ним. По першій практичній роботі в першому завданні ви дійшли висновку, що після рішення Конституційного Суду України майно, я цитую, «має бути повернуто у державну власність, і досягти мети охорони спадщини інакше було неможливо». В розрізі цього уточніть мені, будь ласка, з якого моменту втрачає чинний закон, визнаний неконституційним? Що відбувається з договорами, про які ви казали, що повертається у власність на підставі цього закону, які були укладені, який визнається неконституційним? Що з цими договорами відбувається? Якщо вони були ухвалені, як ми бачимо з тексту завдання, до ухвалення рішення Конституційного Суду України.

БОЙКО А.М. Рішення, про яке ви говорите, і неконституційність відповідного закону є з моменту ухвалення відповідного рішення Конституційним Судом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А не з моменту застосування?

БОЙКО А.М. Ще раз, я не зовсім розумію запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За наявності рішення закон є нечинним, норма. Норма. Давайте конкретно, правова норма. З моменту його застосування чи з моменту визнання неконституційним? Якщо йде спір. Тут же іде спір, вам колега ж каже, іде спір.

ДИРДІН М.Є. Сергій Олексійович, це ви хочете уточнити стосовно практичного питання того, що було?

ДЕМЧЕНКО С.О. Так, я по практичному питанню уточняв, да.

ДИРДІН М.Є. Практичної роботи.

ДЕМЧЕНКО С.О. Там просто в практичній роботі повертається все майно в державну власність по договорах, які були укладені до ухвалення відповідного рішення Конституційного Суду щодо визнання неконституційним закону, на підставі якого були укладені ці договори. Зрозуміло, да? Тобто логіку. Тому я запитав в часі.

А може бути по іншому в часі діяти рішення Конституційного Суду, інакше, як ви сказали, ви сказали, з моменту ухвалення воно діє, тобто на майбутнє. З моменту ухвалення. А по-іншому може діяти якось?

БОЙКО А.М. Може. Конституційний Суд сам може в своєму рішенні, скажемо…

ДЕМЧЕНКО С.О. Встановити строки.

БОЙКО А.М. Встановити.

ДЕМЧЕНКО С.О. Оце я хотів почути зразу. Я зрозумів вас.

Добре, я зрозумів. Ви наполягаєте, що майно буде повернуто в державну власність по цих договорах, да, я так розумію?

БОЙКО А.М.. Ну, знову ж таки, якщо державні органи будуть вживати відповідних заходів для повернення цього майна, то очевидно, що так.

ДЕМЧЕНКО С.О. На підставі цього рішення Конституційного Суду.

БОЙКО А.М. Так, якщо майно становить особливу культурну чи іншу цінність для держави, для суспільства, то...

ДЕМЧЕНКО С.О. А як же, якщо воно діє тільки на майбутнє, воно не може діяти назад в часі, рішення Конституційного Суду? Яким чином це буде відбуватися?

БОЙКО А.М. Знову ж таки виникає питання щодо правових підстав набуття цього майна у власність. Тобто якщо майно було набуте на підставі, скажемо, закону, відповідні процедури і цей закон визнаний таким, що не відповідає Конституції, то виникає питання про підстави, правомірність підстав набуття цього майна, якщо це майно становить особливу культурну, скажемо, чи мистецьку, чи іншу, чи архітектурну цінність для держави.

ДЕМЧЕНКО С.О. Зрозуміло. Скажіть мені друге питання. У мене по другому практичному завданню. Значить, там питання щодо покупців квартир, ви написали, що вони можуть звертатися з вимогами лише до компанії. Чи може особа, якій завдано шкоди

законом, згодом визнаним неконституційним, вимагати відшкодування безпосередньо від держави? І коли, якщо може?

БОЙКО А.М. Напевно, все може відшкодовуватись, звертатися про відшкодування до держави в тих випадках, коли діями державних органів чи її посадових осіб були порушені її права.

ДЕМЧЕНКО С.О. А яка норма з Конституції, можливо, щось назвете, таку можливість передбачає? Ну, я вже підказав, що в Конституції є така норма.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Взагалі сила юриста не пам’ятати все, а знати, де його найти. Тому ви праві теж.

ДЕМЧЕНКО С.О. Так ніхто не каже, що хтось правий, хто неправий, оцінку ми будемо пізніше.

Дивіться, питання всі нормальні і відповіді, тут важливо сприймати дійсно, чи кандидат достойний...

БОЙКО А.М. Якщо зараз починати згадувати, якщо углублятися, в Конституції є декілька норм, які не передбачають відшкодування за заподіяння, власне, шкоди...

ДЕМЧЕНКО С.О. Хорошо. Є деякі норми, є відповідно стаття 8, да. Окей. Питання ключове в мене. Чому ви в практичній своїй роботі це не застосували? У відповіді на практичне завдання, чому ви чітко написали, що виключно від компанії? Чому ви...

БОЙКО А.М. Ну, насправді, якщо брати повну логіку викладу, скажімо, тої відповіді, то вона стосувалася трошки іншого. Йдеться про те, що в моєму розумінні первинна компанія мала підстави, скажімо, на відшкодування всіх витрат, які вона понесла у зв’язку з переданням, реконструкцією того об’єкту і так далі, і так далі, і так далі. І відповідно ті мешканці, які купували чи придбали, скажімо, відповідне житло в цієї компанії...

ДЕМЧЕНКО С.О. Скажіть, будь ласка, я перепрошую, щоб ми на одній хвилі. Чи було доречним у відповіді на практичне завдання з вашого боку звернути на необхідність доведення шкоди і причинного зв’язку із неконституційним законом? Чи не було

доречним? Ну, для мене це ключова насамперед думка взагалі цієї практичної роботи була, цього практичного завдання.

БОЙКО А.М. Думаю, що так. Так.

ДЕМЧЕНКО С.О. Доречним було?

БОЙКО А.М. Так, думаю, що так.

ДЕМЧЕНКО С.О. Але не зробили чому? Якщо ви були б там суддею Господарського суду, я б зрозумів би, да, там є суб'єкти, звернулися, яка там держава. А Конституційний Суд, все-так ж широта польоту, взглядів. Знаєте, Василь Іванович краще висловиться, в мене ще немає такого досвіду.

БОЙКО А.М. Знаєте, давайте так дивитися з позиції того, хто пише. Коли ти маєш три завдання, достатньо обмежений час, хочеш викласти багато-багато позицій в певній послідовності, я беру себе, я чомусь дуже багато уваги приділив першому завданню і, наприклад, вже там на друге і третє завдання мені трошки часу бракувало, і ти стараєшся зосередитися на певних речах, ну, і цілком природно, щось упускаєш.

ДЕМЧЕНКО С.О. Добре. Я тоді…

БАБІЙ Р.В. А скільки у вас часу було на виконання всього? Три години? Три години, да? На всі три завдання, да?

ДЕМЧЕНКО С.О. Тоді я вже не буду там по іншим завданням, я загальне питання, кінцеве, щоб для себе скласти все-таки враження.

Ваша позиція як кандидата, як, можливо, і судді майбутнього, не по конкретній справі, а просто по Конституційному Суду. Скажіть мені, будь ласка, чиї прав захищає Конституційний Суд?

БОЙКО А.М. Першочергово Конституційний Суд захищає права суспільства і держави, забезпечуючи конституційний правопорядок. Безсумнівно, що запровадження конституційної скарги спрямовано на те, щоб захистити в тому числі права кожного

громадянина. У тих випадках, коли в процесі правозастосування громадянин вважає, що суд застосував правову норму, яка, на його думку, не відповідає Конституції.

БАБІЙ Р.В. Василь Іванович!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

БАБІЙ Р.В. Андрій Михайлович, скажіть, будь ласка…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Роман Вячеславович Бабій має ще питання.

БАБІЙ Р.В. Да. Андрій Михайлович, скажіть, будь ласка, ви на рейтинговому голосуванні в ДГЕ отримали чотири голоси з шести. Можете поділитися, чому так, ваші, можливо, якісь думки з цього приводу, чому так, припущення. І що ви вважаєте, можливо, десь там, не знаю, не вистачило часу, не вистачило ще чогось. Чого саме не вистачило, щоб нас переконати, що ваш умовний рейтинг не чотири із шести, а вищий?

БОЙКО А.М. Ну, мені важко сказати, чому так вийшло, тому що я все-таки маю неформальну інформацію про результати оцінювання письмових робіт експертами, принаймні дві роботи, які експерти оцінили трошки гірше, але вони в рейтингу вищі. Ми прекрасно розуміємо, що рейтинг, який виставляється Дорадчою групою експертів, не має об’єктивованих критеріїв, скажімо таким чином, це є, по суті, результат голосування членів Дорадчої групи експертів. І двоє іноземних членів Дорадчої групи експертів проголосували проти. І я до цього часу не розумію, чому, відверто кажучи. Тому що якщо вони проголосували за, коли оцінювали мої моральні якості і відповідність стандартам доброчесності, то, відверто кажучи, при голосуванні за формування рейтингу вони повинні просто-напросто би доплюсувати, умовно кажучи, рейтинг за письмовими завданнями, і сукупність цього мала дати кінцевий результат для формування... формування рейтингу. Чому так відбувається, мені важко сказати, треба питати членів Дорадчої групи експертів.

БАБІЙ Р.В. Тобто висновок, що суб’єктивна оцінка і...

БОЙКО А.М. Ну, оскільки немає об’єктивованих критеріїв, то до певної міри так і є.

БАБІЙ Р.В. Почув, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не маєте запитань?

_____. Є пропозиція іншого розглядати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є одне запитання, можна? Одне запитання, можна?

Стосовно дії в часі рішення Конституційного Суду. Давайте ми розіграємо ситуацію, як кажуть, науково попрацюємо. Звільняють чоловіка чи жінку, громадянина, на підставі скорочення штату, чи не пройшов атестацію. Обжалується рішення. Суди в нас розглядають дуже оперативно, років три-п'ять, десь так. І на день розгляду в суді справи по першій інстанції прийнято рішення про неконституційність цієї норми, на підставі якої звільнили робітника. Скажіть, будь ласка, як бути суду? Конституційний Суд признав неконституційним і нечинним скорочення штату. Як бути суду в даному випадку, суду першої інстанції? Чи діє рішення Конституційного Суду на час прийняття рішення?

БОЙКО А.М. Станом на сьогодні ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Станом на сьогодні ні. Навіть зважаючи на наявність статті 43 Конституції про те, що гарантія незаконного звільнення у нас є. А по верховенству права як? Як ви вважаєте, по верховенству права цей громадянин, який каже, ви бачте, дебільна норма, вона визнана неконституційною. Взагалі там і не мало місце...

БОЙКО А.М. Знову ж таки, якщо суд буде застосовувати принципи верховенства права, і об'єктивно є така можливість, то я думаю, що за таких обставин суд зобов'язаний діяти в інтересах особи, щоб захистити в повній мірі її права.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це що значить, захистити? Чи може суд першої інстанції застосовувати закон, правову норму, яка визнана неконституційною на період розгляду справи в суді?

БОЙКО А.М. Ні, застосовувати він її не може.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так а чого ви кажете, що не діє тоді рішення Конституційного Суду?

БОЙКО А.М. Я, може, в іншому контексті зрозумів ваше запитання. Перепрошую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я зрозумів. Спасибі.
А ви не вбачаєте, що тут працює механізм верховенства права громадянина, чи ні?

ДЕМЧЕНКО С.О. Можна ще одне питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз. Ладно, давайте запитання.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я просто для завершення вже для своєї наукової праці навіть. Скажіть, будь ласка, напевно, безперечно, існують конституційні права і свободи громадян.

БОЙКО А.М. Так.

ДЕМЧЕНКО С.О. А існують конституційні права держави?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, це виходить з того, чим, яка…

ДЕМЧЕНКО С.О. *(Не чути)*

БОЙКО А.М. Йдеться, напевно, про права, йдеться про конституційні засади, які стосуються держави, про суверенітет…

ДЕМЧЕНКО С.О. Зрозуміли, чому я задаю питання?

БОЙКО А.М. Так, так.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ви сказали, що Конституційний Суд – це насамперед на захист прав держави. От я хотів би зрозуміти, чи існують конституційні права держави?

БОЙКО А.М. Знову ж таки Конституційний Суд – це не тільки захист конституційних прав.

ДЕМЧЕНКО С.О. Існують чи ні?

БОЙКО А.М. Прошу?

ДЕМЧЕНКО С.О. Існують чи ні конституційні права держави?

БОЙКО А.М. Ні.

ДЕМЧЕНКО С.О. На вашу думку, не існують. Точно?

БОЙКО А.М. Це йдеться про…

ДЕМЧЕНКО С.О. Добре. Дякую. Мені достатньо.

БОЙКО А.М. Тут йдеться про конституційні принципи, про конституційні цінності, але конституційні права визначені в Конституції.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

ДИРДІН М.Є. Сергій Олексійович, якщо говорити в рамках конституційного провадження, там є учасники.

БОЙКО А.М. Так в такому контексті так.

ДИРДІН М.Є. Я ж уточняю. У якому питанні стоять, якщо в конституційному провадженні…

БОЙКО А.М. Ні-ні, в такому контексті так. Абсолютно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)* Після того, як я …*(Не чути)* подякую за вашу стійкість, уміння … *(Не чути)* Тобто я міг би …*(Не чути)*. Спасибі.

БОЙКО А.М. Дякую. Дякую.

(Загальна дискусія)

_____. Я хочу сказати, що, дивіться, можливо, у нас тут є іногородні, при цих темпах, як ми зараз це робимо, це мінімум 23:00. Більше того, я не знаю, чи я сам...

_____. Мова йде про Конституційний Суд, Валера, це ж...

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, Щербанюк Оксана Володимирівна, учасник конкурсу по відбору суддів Конституційного Суду. Будь ласка, матеріали є, ви з ними знайомі. Запитання. Запитань немає? *(Шум у залі)* А я вже хотів... *(Шум у залі)*

Будь ласка, Максим Євгенович Дирдін, народний депутат, член комітету. До вас має запитання.

ДИРДІН М.Є. Доброго дня. Оксана Володимирівна, таке запитання. У своїй автобіографії ви зазначаєте, цитую: «Під моїм керівництвом захищено кандидатські дисертації, здійснено наукове керівництво аспірантами». Скільки у вас вже було кандидатів захищених?

ЩЕРБАНЮК О.В. Ой, зараз не порахую.

ДИРДІН М.Є. Орієнтовно, скільки людей?

ЩЕРБАНЮК О.В. В Інституті законодавства в мене двоє було захищено, і десь так шість-вісім, вісім-дев’ять.

ДИРДІН М.Є. Вісім-дев’ять?

ЩЕРБАНЮК О.В. Не пам’ятаю точно.

ДИРДІН М.Є. Добре. Наступне запитання. Ви тут зазначаєте в автобіографії: «Як член Науково-консультативної ради КСУ забезпечую підготовку науково-експертних висновків за запитом суддів КСУ. Питання, ви тут не уточнили, я хотів уточнити. Можете

назвати, по яким справам ви готували свої висновки і скільки *…(Не чути)* було і запитів? Орієнтовно, я не кажу…

ЩЕРБАНЮК О.В. Знаєте, те, що по люстрації, по очищенню влади, напевно, ще тоді, ще раніше по скаргах 30 десь, можна запитом в Конституційному Суді поцікавитися, але… По Лопушанському, здається, також. Дуже багато, я не пам'ятаю, зараз точної кількості я вам не можу сказати.

ДИРДІН М.Є. Більше 10, да, чи більше 20?

ЩЕРБАНЮК О.В. Більше 30.

ДИРДІН М.Є. Більше 30. Запитання. Ви виступали як залучений учасник провадження?

ЩЕРБАНЮК О.В. Ні, мене не залучали як учасника провадження.

ДИРДІН М.Є. І ще одне запитання коротке. Як ви ставитеся, ваша думка як кандидата в судді КСУ, от по моїй пам'яті, завжди запрошують залучених експертів, науковців у сфері права, це за чотири роки моєї роботи як представника, що стосується сфери економічних питань, докторів економіки і так далі. Ваше ставлення, чи потрібно залучати науковців у сфері економічної там діяльності, економіки, фінансів, коли розглядаються питання державного бюджету, наприклад?

ЩЕРБАНЮК О.В. Насамперед, якщо говорити про Закон про Державний бюджет, то це специфічний нормативно-правовий акт, дійсно, якщо в ньому цифри, але якщо це потрібна наявність спеціальних знань, то, безумовно, суддя-доповідач вирішує питання про залучення, направлення запиту саме, яка має спеціальну…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ще запитання. Зрозуміло.

ДИРДІН М.Є. Зрозуміло. Питань більше нема.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є запитання. Будь ласка, Роман Вячеславович Бабій, народний депутат, член комітету.

БАБІЙ Р.В. У мене традиційне питання, я задаю всім учасникам. Уявіть гіпотетичну ситуацію, що Верховна Рада відміняє податок, обов'язок сплати податку, і відміняє всі, таке гіпотетичне може бути, відміняє всі штрафні санкції, пов'язані з несплатою цього податку. Чи можна говорити, що такий закон суперечить Конституції з урахуванням того, що, ну, розумієте, що закон зворотної сили в часі не може мати, окрім випадків, коли пом'якшує чи скасовує відповідальність. Чи є це цим випадком, який дозволяє дію закону зворотнім в часі?

ЩЕРБАНЮК О.В. Я вам щиро дякую за це запитання. Але насамперед, я розумію, це провокаційний контекст. В чому? Як кандидат на посаду, по суті, якщо буде аналогічний, можливо, гіпотетично розглядатися таке конституційне подання чи конституційна скарга, я вже буду упереджена і повинна бути…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Є ще запитання?

БАБІЙ Р.В. Дякую за відповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є ще запитання? Будь ласка, Олеся Олександрівна Отраднова, народний депутат, член Комітету правової політики.

ОТРАДНОВА О.О. Дякую.

Оксана Володимирівна, скажіть, будь ласка, а як ви реагуєте на тиск на вас зі сторони людини, яку ви дуже поважаєте, або зі сторони там якоїсь офіційної особи? І от наведіть, якщо є, якщо були якісь ситуації з вашого життя, коли на вас чинився тиск, і яка була ваша реакцій?

ЩЕРБАНЮК О.В. Ну, напевно, не чинився тиск, можливо, спроби чинити тиск. Відповідно діяти упереджено і відповідно до власних переконань.

ОТРАДНОВА О.О. Конкретніше можна? Бо це ні про що, я перепрошую.

ЩЕРБАНЮК О.В. Мова йде про які, професійні зв'язки? Чи, можливо, співбесіди там, чи…

ГОЛОВУЮЧИЙ. А може свекруха? А свекруха не тисне?

ОТРАДНОВА О.О. Власне, на потенційному…

ЩЕРБАНЮК О.В. У мене є своя позиція, і я вмію переконувати.

ОТРАДНОВА О.О. Скаржитися кудись там, офіційно…

ЩЕРБАНЮК О.В. Ні-ні-ні.

ОТРАДНОВА О.О. На паблік, виносити у фейсбук. Чи просто нічого не робити?

ЩЕРБАНЮК О.В. Ні-ні, я не скаржниця, не виношу це в соцмережі, в ЗМІ. Є абсолютно нормальна поведінка правника, є етичні норми, і вони мною дотримуються протягом всього життя. Я не така, що писала скарги, не… Я вмію, я морально стійка людина і стабільна. Стресостійка, скажемо так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.
Запитання маєте ще?

_____. Маємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, я мав на увазі, Олеся Олександрівна. Спасибі. Всі два запитання, я вам вдячний.

ДЕМЧЕНКО С.О. У мене буде більше.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, вам три дали. Будь ласка. Запитання має Демченко Сергій Олексійович, народний депутат.

ДЕМЧЕНКО С.О. Враховуючи, що обмежили наші права на співбесіду з колегами разом ми, то я сфокусуюся виключно на практичних ваших відповідях на практичні питання, які у вас були там, відповідні письмові роботи.

По першій письмовій роботі з вашої відповіді ви пишете, що після змін до Конституції 2016 року Верховний Суд отримав повноваження здійснювати конституційне тлумачення законів України. Питання. Яка норма Конституції чи закону надає такі повноваження Верховному Суду? І друге питання, в розрізі першого також. Які повноваження щодо тлумачення має сьогодні Конституційний Суд України?

ЩЕРБАНЮК О.В. Це зрозуміла практик,а під час реформи відповідно було розведено як Верховний Суд як орган правозастосування, який забезпечує єдність судової практики, відповідно розподілили цю функцію. Якщо ми до внесення змін до Конституції, Закону України про Конституційний Суд визначали Конституційний Суд єдиним органом конституційної юрисдикції, наразі відповідно функція, як в європейських країнах, Верховний Суд, оскільки ми бачимо, він здійснює касаційне оскарження і він бачить, як працює норма, то відповідно в даному контексті він здійснює тлумачення. Конституційний Суд здійснює офіційне тлумачення Конституції України і інші повноваження відповідно до Конституції, стосовно норми контролю.

ДЕМЧЕНКО С.О. І відповідь. Яка норма Конституції відповідне право Верховному Суду здійснювати конституційне тлумачення законів надає?

ЩЕРБАНЮК О.В. Ну, я не формаліст насамперед, давайте, можливо, я відкрию Конституцію, я...

ДЕМЧЕНКО С.О. Ви наполягаєте, що таке є, да?

ЩЕРБАНЮК О.В. Я наполягаю на тому, що раніше, до внесення змін, можливо, ви неправильно...

ДЕМЧЕНКО С.О. Після внесення змін появилося?

ЩЕРБАНЮК О.В. До внесення змін до Конституції, ви знаєте, громадяни зверталися до Конституційного Суду з конституційними зверненнями, ми маємо масу практики і зі зверненням громадянина Солдатова, і так далі, щодо тлумачення норм закону. Після внесення змін відповідно в нас змінилася практика. Тому що коли суд, Конституційний Суд відкривав провадження, коли бачили неоднозначність застосування

норми закону, наприклад, була різна судова практика, і тоді Конституційний Суд, вивчаючи, треба було довести, що є, відкривав конституційне провадження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі. Спасибі.
Є ще запитання?

ДЕМЧЕНКО С.О. Да. Згідно практичної...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні-ні, Сергій Олексійович, запитання є?

ДЕМЧЕНКО С.О. Я можу перерватися, ні? Можна? По другому практичному питанню. Ви стверджуєте, що згідно Цивільного процесуального кодексу, Господарського процесуального кодексу, Кодексу адміністративного судочинства перегляд справи за виключними обставинами у зв'язку з рішенням Конституційного Суду України можливий лише щодо справ, рішення по яким не вступили в силу.

ЩЕРБАНЮК О.В. Все вірно. Я погоджуюсь з цим твердженням.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ви наполягаєте на цьому?

ЩЕРБАНЮК О.В. Я поясню. Мова йде про те, що, дійсно, у нас запроваджена конституційна скарга з метою забезпечення захисту ядра, сутності конституційного права особи, якщо вона вважає, що в остаточному судовому рішенні це конституційне право, сутність не зміст цього права, було порушено. Коли особа отримує рішення за конституційною скаргою, мова йде відповідно до процесуальних кодексів, що відкриття провадження за виключними обставинами. Однак наразі механізм виконання даного рішення, коли особа ніби вже пройшла такий великий шлях, звернулась до Конституційного Суду, досить часто поки буде ухвалене рішення по конституційній скарзі, …*(Не чути)* рішення виконано. Більше того, цю проблему і теоретики і практики піднімають. Потребує механізм відновлення права, бути врегульований в нормах процесуальних кодексів, бо це абсолютно чітко визначено, це фільтри. Біль того, коли за рішенням суду була виплачена сума чи реалізоване майно, особа отримує рішення, вона не може його повернути, суди відмовляють. Це така практика. Я вивчала про це неодноразово…

ДЕМЧЕНКО С.О. Можливо, ви про практику кажете правильно, але використовуєте правову термінологію на рівні процесуальних кодексів точно не ту. Бо мова не в тому, що рішення не вступило в силу, а мова в тому, що рішення ще невиконане. Лише в цьому випадку. Тобто це не відповідає тому, що ви сказали, і те, що ви писали.

ЩЕРБАНЮК О.В. Перегляд рішення…

ДЕМЧЕНКО С.О. Я неправильно зрозумів. Якщо я дослівно вам прочитав, ви тільки що це підтвердили, є це на записі, я неправильно зрозумів? Дуже дивно.

ЩЕРБАНЮК О.В. Я перепрошую, я хочу уточнити свою позицію. Дуже дякую. Перегляд рішення за виключними обставинами після ухвалення рішення Конституційного Суду України дозволяється лише у разі, якщо рішення ще не виконано. Більш того, на сьогодні ми маємо проблему відмовних рішень. Тобто якщо суд першої чи касаційної інстанції відмовив особі у позові на підставі неконституційного закону, такі рішення…

ДЕМЧЕНКО С.О. Зрозуміло. Чому ви в роботі пише інше і тільки що перед цим ви сказали зовсім інше?

ЩЕРБАНЮК О.В. Ми роботу писали так само в умовах стресу, можливо, я не так виразила думку, яка вам не сподобалася. Дякую вам за запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Читали, бачите. Питання задали. Я вдячний. Нема більше питань?

ЩЕРБАНЮК О.В. Підмітили.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не підмітили, а відмітили.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ні, в мене ще тоді для того, що чи правильно я розумію, хотів би тоді уточнити. Тут є ще одне практичне завдання, де мова йде про ліміт, одна пляшка на тиждень. Ви називаєте прямою дискримінацією особи цей ліміт – одна пляшка на тиждень. Але як же в розрізі того, що цей ліміт однаковий для всіх споживачів? Що це за дискримінація тоді?

ЩЕРБАНЮК О.В. Я поясню відповідь. Безумовно, тут…

ДЕМЧЕНКО С.О. В конституційному сенсі.

ЩЕРБАНЮК О.В. В конституційному сенсі, дійсно, легітимна мета забезпечення охорони здоров'я населення, це дуже добре. Але засоби, які застосовані були, чи вони адекватні легітимній меті і чи вони пропорційні. І тому я нижче написала, що досвід є інших країн. Так, дійсно, в деяких країнах, Латвія, Литва, є такий закон, який обмежує, наприклад, під час вихідних абсолютно така норма. Однак деякі інші скандинавські країни, вони йшли по-іншому прикладу, був позитивний обов'язок держави стимулювати, тобто створювати програми охорони здоров'я населення і так далі, і в них немає такої проблеми. Тобто тут треба виходити, безумовно, з тесту пропорційності, легітимна мета, можливо... я, дійсно, погоджуюсь, можливо це не дискримінація, це порушення... По-перше, тут порушена свобода підприємств, я вже говорила, щодо державних і приватних агентів розпродажу. Але тут не дискримінація, дійсно, погоджуюсь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі. Спасибі.

Давайте взагалі працювати: диспозиція – це питання, санкція – відповідь.

ЩЕРБАНЮК О.В. Добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Розриву у часі не повинно бути. Раз – і закінчили. Це повинен вміти суддя Конституційного Суду – вкластись у відповідь.

Будь ласка. Є питання колеги.

БАБІЙ Р.В. Василь Іванович, друге моє запитання можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Друге?

БАБІЙ Р.В. Друге, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Звичайно. Роман Вячеславович Бабій має друге запитання.

БАБІЙ Р.В. Оксана Володимирівна, скажіть, ви отримали в рейтинговому голосуванні п'ять голосів з шести, чого вам не вистачило, можливо, якісь є думки, чому так вийшло, щоб отримати шість з шести?

ЩЕРБАНЮК О.В. Я не знаю, це оцінювала Дорадча група експертів. Я думаю, що...

БАБІЙ Р.В. Ви думаєте, оцінка об’єктивна чи ви оцінюєте себе вище?

ЩЕРБАНЮК О.В. Кожна людина себе може оцінювати по-різному. Я вважаю, що якщо є спеціальний експертний орган, він, напевно... йому показалось…

БАБІЙ Р.В. Дякую за відповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, нема запитань? Є.

Будь ласка, запитання Володимир Антонович Ватрас.

ВАТРАС В.А. Доброго дня. Народний депутат Ватрас Володимир Антонович. У мене два питання.

Одне питання. Я хотів би більше почути про ваш досвід у сфері адвокатури. Я бачив, одинадцять років ви практикували і потім зупинили дію свідоцтва, розумію, з яких причин, бо посилання є на пункт. Чому ви її не продовжили?

І друге питання, воно стосується законопроєкту, який от сьогодні жваво обговорюється, він нещодавно зареєстрований, стосовно позбавлення суддів, народних депутатів, представників НАБУ, ДБР та інших правоохоронних органів отримувати доплату за науковий ступінь. Чи конституційно це на вашу думку? Але це питання більше як до науковця, а не як до кандидата в судді.

ЩЕРБАНЮК О.В. Дякую вам за запитання.

Стосовно першого питання. Я поясню. Я отримала статус адвоката, напевно, в 2012 році. На той момент я вже заходила до… завершила докторську дисертацію. У мене був науковим консультантом Селіванов Анатолій Олександрович, колись постійний представник Верховної Ради у Конституційному Суді. Це в 2013-му я вийшла на захист, я займалась завершенням докторської. У 2014-му мені запропонували очолити кафедру правосуддя. Я стала виконувачем обов’язки кафедри правосуддя, в.о. Пропрацювала майже два роки і потім обралася не перший строк кафедри правосуддя, потім кафедру перейменували на кафедру процесуального права. І я розуміла, або займаюся

адвокатурою, або займаюсь управлінням роботи кафедри, адже кафедра – це також не просто прийшов і ти завідувач, тут і пари, робоча дисципліна і так далі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я дуже вдячний, що ви прислухалися до того, що я сказав і просив.

ЩЕРБАНЮК О.В. І я просто, коли я працювала, я бачила, що я не займаюсь, якщо перевірити навіть реєстр судових рішень, немає ні договорів. Ми безоплатно, у нас була клініка безоплатної правової допомоги, ми консультували громадян. Але я це не здійснювала на професійній основі.

ВАТРАС В.А. Зрозуміло. Бо там просто ви в мотиваційному листі написали про ваш практичний досвід, який вам дає підстави кандидувати. Я, мабуть, думав, що це саме практичний досвід у сфері адвокатури. А виявляється, його не було.

ЩЕРБАНЮК О.В. Ні. Справа в тому, що основна моя робота – це науково-педагогічна роботаю Це, по-перше. І це також практична робота. Я кандидую як науковець, адже Конституційний Суд – це суд не факту, а права. І Конституційний Суд наразі, ми бачимо, формує офіційну конституційну доктрину. І у зв'язку… і зараз є великі виклики у зв'язку з воєнним станом, зрозуміло, це питання чи нацбезпеки, чи обмеження прав людини і у зв'язку з євроінтеграційними процесами. Тобто місія його досить…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вам зрозуміло? Зрозуміло. Все.

ЩЕРБАНЮК О.В. …питання, ви просили мене відповісти як науковця. Я я вважаю, що це позитивне рішення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги…

БАБІЙ Р.В. Трошки дискримінаційний підхід. На моє аналогічне питання ви сказали…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, уточніть.

БАБІЙ Р.В. Це ремарка така, я перепрошую.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ми тоді візьмемо зараз...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Роман Вячеславович, покладіть вашу волю на лист протоколу засідання комітету, що хотіли, що ви сказали, запитали чи що, не зрозумів.

БАБІЙ Р.В. Я дав ремарку, я перепрошую, що не попросив у вас слова як у головуючого. Дякую, Василь Іванович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, щоб було... в протокол щоб забити, питання було чи ремарка.

БАБІЙ Р.В. Ні, це ремарка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Питань, шановні колеги, немає?

КАЛАУР І.Р. В мене.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Іван Романович, народний депутат, член комітету.

КАЛАУР І.Р. Оксана Володимирівна, я теж розумію, що більшість вашого практичного стажу – це науково-педагогічна діяльність, так?

ЩЕРБАНЮК О.В. Так. Все вірно.

КАЛАУР І.Р. Скажіть, будь ласка, а скільки у вас є монографій по конституційному праву?

ЩЕРБАНЮК О.В. Дві одноособові, чотири... купа у співавторстві. Треба, я не рахую просто.

КАЛАУР І.Р. Скільки? Десять, двадцять, тридцять?

ЩЕРБАНЮК О.В. Розділів, розділів в монографіях, напевно, може, 10 є. Я не можу, я... Колективні, дивіться, одноособових в мене є, перша – «Народний суверенітет. Історична школа». Раз. 2013 рік. «Народний суверенітет...

ГОЛОВУЮЧИЙ. У вас цифру запитали.

КАЛАУР І.Р. *(Не чути)*

ЩЕРБАНЮК О.В. Я не рахувала кількість, не готувалася в цифровому відношенні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми знаємо, що юристи не такі сильні в арифметиці, а вас запитали: скільки – п’ять, десять, більше десяти? І все.

ЩЕРБАНЮК О.В. … *(Не чути)* більше, ніж одна. Як більше, якщо в мене дві тільки по докторській було.

КАЛАУР І.Р. Ще одне питання можна?

ЩЕРБАНЮК О.В. Так, я розумію. Іван Романович…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович.

КАЛАУР І.Р. Скажіть, будь ласка, який сегмент в конституційному праві – це є предмет ваших наукових досліджень?

ЩЕРБАНЮК О.В. Дякую, Іван Романович, за запитання.

В мене сегмент – це конституційне правосуддя, конституційна скарга. На початку я досить детально займалася проблемами народного суверенітету, ще 2013-й, 2014-1, і в аспекті ми... я розглядала, згодом перейшла на проблематику конституційної скарги. Відповідно я забезпечую конституційне судочинство, ми дуже тісно співпрацюємо із Конституційним Судом, *(нерозбірливо)* наукові заходи, вже десяту ми проводимо міжнародну конференцію за участю Конституційного Суду як партнера саме.

КАЛАУР І.Р. Дякую за відповідь. Мені все зрозуміло.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я вам вдячний за оперативність.

Вам вдячний за короткі відповіді. Спасибі.

ЩЕРБАНЮК О.В. З Щиро дякую, шановні народні депутати, шановні члени комітету. До побачення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, і так, у нас Іващенко Владислав Іванович.

Шановні колеги, дайте все-таки, щоб Наталія Миколаївна розказала вам, що ми маємо. А вас, Наталія Миколаївна, я перепрошую, ви скажіть, що є експертні висновки, одне рішення, друге рішення, і зараз можна переходити до співбесіди і виконані вимоги 10-1, 10-8.

КОРНІЄНКО-ЗЄНОВА Н.М. Іващенко Владислав Іванович. Після засідання комітету 28 листопада 2025 року до комітету надійшли певні документи. Зокрема, відповідно до довідки Відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради України від 6 січня 2026 року відомості, які не відповідають встановленим законодавством вимогам для заняття Іващенком посади, яка передбачає зайняття відповідального або особливого відповідального становища, або посади з підвищеним корупційним ризиком, не виявлено.

І друге. Це надіслали документи в Дорадчу групу експертів, яка ухвалила рішення про те, що Іващенко Владислав Іванович для цілей відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України на конкурсних засадах відповідає критерію високих моральних якостей (це було 7 квітня 2026 року) та критерію визнаного рівня компетентності у сфері права (це було 6 квітня 2026 року).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, якщо у когось є сумніви для того, щоб з'ясувати, що там щось не так, як вам доповіли, то прошу задати запитання. Якщо сумнівів нема, то ваша воля.

Немає запитань? Є. Будь ласка. Що-що?

_____. До секретаріату питань немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не до секретаріату.

_____. До кандидата?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Будь ласка, Роман Вячеславович Бабій.

БАБІЙ Р.В. Дякую.

Владислав Іванович, скажіть, будь ласка, уявімо гіпотетичну ситуацію, коли Верховна Рада, парламент, приймає закон, яким відмінює податок якийсь, неважливо який. І в цьому ж законі він звільняє від відповідальності там штрафних санкцій за цей податок, недоїмки і так далі. Чи можна вважати таке рішення, такий закон таким, що суперечить Конституції України з огляду на те, що закон зворотної сили не має, не може мати, а, можливо, це виняток, в цьому випадку пом'якшується і чи скасовується відповідальність? Хотілось ваші думки з цього приводу почути.

ІВАЩЕНКО В.І. Дякую за запитання.

Так, ці питання регламентуються статтею 58 Конституції України про зворотну дію у часі. З цього приводу неодноразово висловлювалась думка Конституційним Судом України, і вона полягає в тому, що якщо закон пом'якшує відповідальність, то він дійсно має зворотну дію у часі. Тільки треба звернути увагу, тут є ще незакінчена дискусія. Це питання стосується передусім громадян. Чи може стосуватися зворотна дія у часі до юридичних осіб, це питання ще має, скажемо, дискусійну тематику. Але, дійсно, це проблематика знаходиться у ракурсі статті 58 Конституції України.

БАБІЙ Р.В. У цьому випадку можливий, да, такий розвиток?

ІВАЩЕНКО В.І. Що стосується громадян, сто відсотків. Якщо буде такий закон прийнятий, то громадяни будуть… знову ж таки вони будуть звільнені від тієї відповідальності, яка ще не була застосована. Наприклад, якщо вже був виписаний папір, податкові підготовлені рішення, то вони підлягають виконанню, вони не скасовуються. Вже за ці періоди, коли були вчинені порушення, але якщо не були виписані юридичні документи, тобто, наприклад, податкові повідомлення рішення, рішення суддів, то тільки не зможе адміністративний чи судовий орган не зможе прийняти рішення. А рішення, які вже були прийняті про притягнення до відповідальності, вони підлягають виконанню, безумовно. Це, як би, практика стандартна, і Верховний Суд неодноразово висловлювався.

БАБІЙ Р.В. Зрозумів. Дякую за відповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Будь ласка, Олеся Олександрівна Отраднова, народний депутат.

ОТРАДНОВА О.О. Владислав Іванович, а можете сказати, які ваші основні досягнення в галузі конституційного права: практичні або наукові, або ті й ті?

ІВАЩЕНКО В.І. В галузі конституційного права я як практикуючий адвокат дуже, скажемо так, часто практикую розділ другий Конституції, це права, обов'язки людини. І мої досягнення полягають в тому, що я, спираючись на норми Конституції, відповідно до статті 8 Конституції України норми прямої дії, я звертаюся до Верховного Суду, і доволі-таки бувають у мене успішні кейси, коли я добиваюся певних судових рішень, в тому числі з встановленням практики Верховного Суду, саме з посиланням на норми Конституції України. Хоча зі свого боку маю відмітити, що Верховний Суд, на жаль, менше останнім часом став застосовувати напряму норми конституційного права. На жаль, такої практики відмічаю таку тенденцію до зменшення, як би, Верховним Судом застосування норм Конституції України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є ще запитання, шановні? Будь ласка, запитання має Демченко Сергій Олексійович, народний депутат.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую. Дякую, пане голово.

Шановний кандидате, у мене два «алкогольних» питання так званих з ваших практичних завдань і відповідей на них.

Перше. У другому завданні ви визнали неконституційним встановлення державної монополії на алкоголь. Як ви оцінюєте останні речення частини третьої статті 42 Конституції України, насамперед: види і межі монополії визначаються законом. За яких умов державна монополія на роздрібний продаж алкоголю могла б бути конституційною?

ІВАЩЕНКО В.І. За яких умов могла б бути конституційною державна монополія?

ДЕМЧЕНКО С.О. Ви її визнали неконституційною, да.

ІВАЩЕНКО В.І. Я вважаю, що в даному випадку, розумієте, я підхожу не з тлумачення, буквального тлумачення тексту, а оскільки норми Конституції – це здебільшого норми-принципи, я... і вирішення питання конституційності чи неконституційності, воно полягає, цей сам процес, полягає у зважуванні конституційних принципів. І в даному випадку є, скажімо так, дві, скажімо так, кілька конституційних

принципів треба зважити для того, щоб отримати відповідь на це питання. Тобто конституційний... якийсь із цих конституційних принципів буде превалювати. В даному випадку я вважав, відповідаючи на це запитання, що превалює все-таки принцип свободи підприємницької діяльності і принцип рівноправності всіх прав власності, відповідно і... Тобто я вважаю, що в даному випадку немає ніяких, скажімо, розумних і достатніх підстав для введення монополії на алкогольні вироби. Тобто в даному випадку превалює принцип свободи підприємницької діяльності. Тому от в площині зважування принципів вирішується це питання.

ДЕМЧЕНКО С.О. Тоді будь-яка монополія неможлива, усюди може бути підприємницька діяльність.

ІВАЩЕНКО В.І. Ні.

ДЕМЧЕНКО С.О. А Конституція прямо дозволяє законодавцю встановлювати монополію.

ІВАЩЕНКО В.І. Тут, я ж вам сказав, це зустрічаються два конституційних принципи, один конституційний принцип – свободи підприємницької діяльності, а другий конституційний принцип – це економічної безпеки, то якби питання встановлення монополії перебувало би у сфері економічної безпеки, тобто це обмеження, воно має бути виправдане. А якщо виправдання нема цьому обмеженню, то тоді не може бути встановлено таке обмеження на підприємницьку діяльність. Тобто зважування конституційних принципів.

ДЕМЧЕНКО С.О. Мені не вистачило почути щодо обґрунтованості і пропорційності відповідного застосування монополії. Це, напевно, все-таки первісне.

І ще в мене одне питання. Ви віднесли до неконституційних обмежень обмеження продажу алкоголю особам до 21 року. Яку саме норму Конституції порушує це обмеження? Чому саме, на вашу думку, в цьому питанні законодавець не має широкої свободи розсуду?

ІВАЩЕНКО В.І. До 21 року чому?

ДЕМЧЕНКО С.О. Ви віднесли це до неконституційних обмежень.

ІВАЩЕНКО В.І. Так.

ДЕМЧЕНКО С.О. Продаж алкоголю особам до 21 року, да.

ІВАЩЕНКО В.І. Я не пам’ятаю, я у своїй відповіді обґрунтовував це питання, вже просто пройшов час, я не пам’ятаю, чим я безпосередньо обґрунтовував. Але тут також має, ви правильно замітили, що має бути підхід обґрунтованості і пропорційності. З одного боку, ми маємо конституційний принцип, те, що держава має дбати про здоров’я людей, з іншого боку є як би принципи, які встановлюють певні свободи людини і громадянина. Тому я не бачу, скажемо, у зважуванні цих конституційних принципів, я не побачив, скажемо так, пропорційності такого обмеження до 21 року.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Це суб’єктивний погляд і він обґрунтований також.
Є ще запитання? Сергій Олексійович.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ні. Дякую. Достатньо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нема запитань?
А ця ваша ідеологія не пов’язана з приватизацією Укрспирту?

ІВАЩЕНКО В.І. Ви знаєте, я навіть не в темі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А я вам скажу, про що йде мова. Як можна вести, що виключно монополія держави, коли приватизували спиртове виробництво у нас в державі. Воно ж було стратегічне і не підлягало, так же, да?

ДЕМЧЕНКО С.О. Василь Іванович, тут питання йшло ж не про виготовлення алкоголю, а про роздрібну торгівлю, тому Укрспирт точно тут не до цього. А питання обмежень, воно, чесно кажучи, навіть на суб’єктивному... не має суб’єктивного відношення до конституційності чи до неконституційності, чесно я вам скажу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це інше питання. Якщо несли відповідальність за виготовлення самогону, в один час це було, то скажіть, будь ласка, то що це таке? Правильне рішення, значить, правильне рішення. Люди гнали і гнати будуть.

ІВАЩЕНКО В.І. Я хотів би доповнити ще свою відповідь, якщо ви дозволите?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доповнюйте. Я думаю, що достатньо ви широко відповіли. Я думаю, що до вас ще є запитання, і ви там себе розкриєте.

Будь ласка, запитання має... Будь ласка, Максим Євгенович.

ДИРДІН М.Є. Владислав Іванович, таке запитання. Вивчаючи ваші документи, хотів вас запитати, чи за свою юридичну роботу в якості адвоката ви подавали конституційні скарги до суду, до КСУ?

ІВАЩЕНКО В.І. Так, я подавав конституційні скарги, небагато разів, за всю свою практику разів три я звертався до Конституційного Суду, однак ні разу успіху, на жаль... успішного кейсу не було в моїй практиці.

ДИРДІН М.Є. Тут питання уточнюєче. Це ви зверталися там, де ви були стороною провадження у справі, чи в інтересах клієнта ви зверталися?

ІВАЩЕНКО В.І. Я звертався, де і безпосередньо мої права були порушені.

ДИРДІН М.Є. Ваші особисті права?

ІВАЩЕНКО В.І. Да, я по особистих. Просто клієнти зараз, скажемо так, є проблема: клієнти зараз таку послугу не заказують.

ДИРДІН М.Є. І ще одне в мене запитання. От читав я ваш мотиваційний лист, і ви зазначаєте на першій сторінці: «Одночасно за останні десятиліття я спостерігав хвилі порушень прав громадян: діти війни, чорнобильці, військові пенсіонери тощо. Такі масові порушення стали наслідком недодержання конституційних принципів під час прийняття та реалізації нормативно-правових актів різних рівнів. Через це, з огляду на...» і так далі.

Що ви от вкладали...? Це питання. Тобто «такі масові порушення»... От ви вживаєте такі слова «масові порушення стали наслідком недодержання конституційних принципів під час прийняття та реалізації нормативно-правових актів різних рівнів.

ІВАЩЕНКО В.І. Я мав на увазі, що достатньо частим є порушення вимог статті 22 Конституції України щодо недопустимості звуження прав. І ви всі знаєте, що достатньо…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Обсягу.

ІВАЩЕНКО В.І. Да, обсягу прав. І саме порушення статті 22 Конституції України, на жаль, призводить до масових позовів. Скажу так, що, наприклад, на сьогоднішній день щорічно з питань якраз додержання соціальних прав, пенсійних прав, адміністративні суди загружаються на 200-250 тисяч позовних заяв. Фактично адміністративна…

ГОЛОВУЮЧИЙ. У вас є статдані на цей рахунок?

ІВАЩЕНКО В.І. Скажемо так, це моя оцінка експертна.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це ваша оцінка експертна. Спасибі. Я просив би…

ДИРДІН М.Є. Достатньо. Все. У мене більше немає питань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Третього немає. Спасибі. Я вдячний за те, що ми дотримуємось. Два питання і достатньо.

Шановні колеги, запитань немає? Ще раз повторю, немає запитань?

Я вам вдячний. Все. Ви вільні. Спасибі.

ІВАЩЕНКО В.І. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Владислав Іванович, спасибі.

Будь ласка. Запросіть, будь ласка, Кириченко Юлію Миколаївну. Для інформації, секретаріат, будь ласка.

КОРНІЄНКО-ЗЄНОВА Н.М. Кириченко Юлія Миколаївна. Після 28 листопада 25-го року надійшли певні документи, довідка Відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради від 5 лютого 26-го року. Після відповідної перевірки зауважень висловлено не було. Дорадча група експертів ухвалила рішення про те, що Кириченко Юлія Миколаївна відповідає критерію високих моральних якостей…

ГОЛОВУЮЧИЙ. По одному критерію відповідає.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Два. По обом критеріям. І критерію визнаного рівня компетентності у сфері права.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми запросили як учасника відбору, конкурсу…

ДЕМЧЕНКО С.О. Питання до секретаріату.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Питання до секретаріату? Мабуть, можна, будь ласка.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я хотів уточнити у секретаріату, згідно тих документів, що ви нам надавали по кандидатці пані Кириченко, це єдиний кандидат, яка не надала документи відповідні по ДГЕ, по спрощуванню… Не надала, да? Та якихось пояснень, чому не надала, інших документів у вас немає? Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я так зрозумів, запитань немає. Ми її запросили для бесіди. Будь ласка.

Народний депутат Бабій.

БАБІЙ Р.В. …неконституційність законодавчих прогалин. Цілком вірно казали, що врегулювання *...(Не чути)* тим не менше, Конституційний Суд намагається застосовувати відповідні… в своїй практиці такий підхід. Як ви вважаєте, це *...(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мікрофон виключений.

БАБІЙ Р.В. Спочатку треба?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спочатку, але коротше.

БАБІЙ Р.В. В мене питання зацікавило у вашій письмовій відповіді щодо можливості визнання неконституційності законодавчих прогалин. Чи ви вважаєте, що нормальна ситуація, коли Конституційний Суд намагається якось… відсутність правового регулювання в цьому питанні своєю практикою робити, чи все-таки потрібне законодавче врегулювання, і наскільки воно потрібне в Україні?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую дуже за запитання. воно дуже цікаве. Я, можливо… А скільки в мене є часу на відповідь?

ГОЛОВУЮЧИЙ. У вас вже майже нема часу.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дивіться, є країни, які мають у своєму врегулюванні можливість у повноваженнях визнавати неконституційними прогалини законодавчі. І це прописано в повноваженнях, навіть на рівні Конституції є такі країни, як Бразилія, Португалія. Є європейський досвід, коли конституційні суди у межах своєї практики визнають неконституційним певні конституційні лакуни або прогалини, це, наприклад, Федеративний суд Німеччини і суд Італії. Є коли в судах на рівні закону прописано це, це, наприклад, є у Польщі, хоча ми знаємо зараз кризу конституційного трибуналу.

Щодо Конституційного Суду України, виходячи з його конституційних повноважень, я вважаю за доцільне вказувати лише в мотивувальній частині на неконституційність. І мені подобається нова практика, коли розглядаються два окремих питання, це на конституційність прогалин законодавчих і на конституційність законодавчих упущень.

БАБІЙ Р.В. Потрібне законодавче регулювання чи достатньо практики, яка складеться в суді?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Мені здається, достатньо.

БАБІЙ Р.В. Достатньо практики.

Питання, ну, ви згадали про міжнародний досвід, і у деяких європейських країнах конституційний контроль здійснює не окремий суд, ви знаєте, напевно, …*(Не чути)* наприклад, як у Фінляндії парламентський комітет. І зараз на ефективність роботи Конституційного Суду України є досить багато нарікань, скажімо так, це з різними причинами пов’язано, в тому числі з тривалістю розгляду тих чи інших справ. Як ви думаєте, чи можна розглядати як опцію вирішення оцієї проблеми, я розумію, що це внесення змін в Конституцію, але тим не менше як опцію, ліквідацію Конституційного Суду України і передачу повноважень іншому органу, наприклад, спеціальному парламентському комітету. Це для України модель буде дієва, підходяща.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дивіться, у межах Конституції 1996 року запровадження так званої континентальної моделі конституційного контролю, і вона не розглядається окремо, вона розглядається у межах форми, яка була обрана правлінням, і далі відбулися, ми знаємо, певні зміни. Тому відповідаючи на питання про можливість повністю зміни форми конституційного контролю зі збереженням тої форми правління, яка є, я вважаю, ні, це не буде ефективно, це буде певна залежність. Я думаю, ця форма... ну, звісно, вже можливо, але в межах нашої форми правління, як реально спрацьовує форма правління, це буде менш ефективно, ніж зараз.

БАБІЙ Р.В. І останнє, коротке. Юлія Миколаївна, ви набрали при рейтинговому оцінюванні чотири голоси з шести. Які ваші думки з цього приводу? Чому так сталося? Можливо, якісь припущення, можливо, поділитесь своїми, там, якимись аргументами, щоб переконати, що рейтинг ваш вищий, ніж чотири з шести.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Ну, можливо, я б звернула шановних народних депутатів увагу на висновок тієї ж самої Дорадчої групи експертів, якою в мене писано: надзвичайний рівень компетенції, високий, надзвичайний рівень компетенції в галузі права. Мені не зрозуміло тут особисте голосування, якщо висновок Дорадчої групи говорить про мій надзвичайний рівень компетенції в галузі права.

БАБІЙ Р.В. Дякую за відповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, є запитання? Першим руку підняв Демченко Сергій Олексійович, народний депутат... *(Не чути)* Будь ласка.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую, пане голово, за надане слово.

Щодо надзвичайного... як ви сказали? Надзвичайний... Напевно, є наднадзвичайний, я просто вам відповідь на ваше питання. Не було надзвичайний? Тобто ви найкращий?

КИРИЧЕНКО Ю.М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані кандидатко, не... *(Не чути)* задати запитання. Сила судді у вмінні вислухати.

Будь ласка.

ДЕМЧЕНКО С.О. Перше, у мене організаційний момент. Скажіть, будь ласка, от так сталося, і чому всі кандидати надали документи, а ви не надали документи? І відповідно, чи не є нерівне становище всіх кандидатів в порівнянні з вами на нашому розгляді, що ми вас не можемо оцінити по тих документах, які ви не надали. Чому так сталося і ваше відношення?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую за питання. Ну, по-перше, я не обізнана в тому, в якому обсязі надали кандидати інформацію щодо себе. Я чітко зазначила в своїй відповіді, що я розумію необхідність подивитися шановних народних депутатів відповідь письмову кандидатів на посаду судді Конституційного Суду. Щодо всіх інших матеріалів я, до речі, якщо підняти мою відповідь, не відмовлялася, а написала, що вони містять дуже великий обсяг, якщо можливо уточнити чи яким чином уточнити, що саме цікавить. На всі питання, які цікавлять шановних народних депутатів і стосуються не письмового завдання, іншого, я готова надати відповідь і від цього не відмовляюся.

ДЕМЧЕНКО С.О. Зрозуміла ваша відповідь.

Тоді в мене питання таке по практичним роботам, які ви надавали відповіді. По справі щодо приватизації. Значить, ви у відповідних відповідях посилалися на схожу справу Конституційного Суду України щодо приватизації конкретного заводу через ухвалення закону. Яку справу ви мали на увазі? Чим вона звершилася? І що з неї випливає для вашої тези?

КИРИЧЕНКО Ю.М. При відповіді на перше питання я мала на увазі справу про неконституційність закону, який передбачав приватизацію Маріупольського металургического заводу імені Ілліча. Фактично в цьому законі, на мій погляд, парламент вирішив питання індивідуального характеру і надав перевагу певному суб’єкту щодо інших. Маю на увазі саме цю справу. Конституційний Суд... Тому що саме питання, яке було сформоване, перше питання, воно теж стосувалося проблематики, чи можна на рівні закону вирішувати індивідуальне питання, а не встановлювати загальнообов’язкові норми поведінки. В Конституційному Суді на той час справа не завершилася змістовним рішенням, вона завершилася процесуальним рішенням.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

ДЕМЧЕНКО С.О. І яким чином, я не зрозумів, вона на вашу користь, якщо вона не була розглянута по суті Конституційним Судом?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Вона не була розглянута по суті Конституційним Судом, тому що було таке, на мій погляд, компромісне рішення, була прийнята ухвала про припинення провадження у зв'язку з тим, що закон відповідний вичерпав свою дію.

ДЕМЧЕНКО С.О. Це є предметом конституційного контролю, я це розумію. Для вашої справи яким чином вона… ви нею підтвердили свою позицію нібито. Я хотів би зрозуміти, як це можливо?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую. Я не підтверджувала позицію. Я сказала, що Конституційний Суд України мав аналогічну справу. Я посилалась на конкретну цитату цього рішення.

ДЕМЧЕНКО С.О. Зрозуміло.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є ще запитання?

ДЕМЧЕНКО С.О. Так, є ще у мене запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка. Запитання третє.

ДЕМЧЕНКО С.О. Перше організаційне ж було. Добре, хай буде третє, я не заперечую.

Також з практичних робіт в одній з відповідей ви запропонували, щоб Конституційний Суд України відтермінував втрату чинності неконституційного закону. Але закон сам визнано неконституційним через загрозу культурній спадщині. Протягом відтермінування закон і далі застосовуватиметься. Як ви зважуєте ці інтереси, у яких випадках відтермінування виправдане, на вашу думку, які ще інструменти має Конституційний Суд України, щоб врегулювати наслідки свого рішення?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую за питання.

Коли наслідки визнання неконституційним певного акта, тут був закон, потребують певних дій, можливо, від парламенту, від іншої держави, тому що неможливо залишити,

наприклад, там певну неконституційну прогалину як визнання... зараз, наприклад, з практики Конституційного Суду визнання неконституційної смертної кари, але при тому тоді було, ну, не мільйон, але дуже багато скарг до Верховного Суду, оскільки немає смертної кари, випускайте нас, випускайте нас не свободу, тому що заміни не було. Коли...

ДЕМЧЕНКО С.О. Конкретно ваш випадок. Скажіть мені, будь ласка, от ви відтермінували рішення відповідне, і я не розумію мотивацію...

КИРИЧЕНКО Ю.М. Яке саме, уточніть.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ви запропонували відтермінувати рішення, яким закон визнано неконституційним через загрозу культурній спадщині.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Це зрозуміло. Це теж по першому питанню, чому я запропонувала. На сьогодні в Україні, на жаль, відсутній закон, який врегульовує порядок відшкодування моральної і матеріальної шкоди, завданої неконституційними діями і актами органів державної влади. Відповідним чином у першому питання великий блок стосувався відшкодування шкоди. Для того, щоб держава могла ухвалити рішення і прийняти, як відшкодовувати цю шкоду, коли Конституційний Суд визнає ці норми неконституційними, я запропонувала скористатися тим, щоб... ну, треба дивитися конкретні обставини справи, воно… не було відтермінувати дату...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Строк вступу в силу.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Да.

ДЕМЧЕНКО С.О. Так відповідним відтермінуванням ви ж подовжили загрозу пам’ятці і фактично мотивували це як якусь неспроможність цього своєчасного законодавства прийняти якісь норми, які вам необхідні. Чому? Для чого ви відтермінували? Я розумію, коли ви відтерміновуєте, коли ви якимось чином, я не знаю, його негайна втрата чинності цього закону там велику шкоду принесе. Яку шкоду, наприклад, він міг принести, якщо б одразу набув чинності?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Ще раз хочу пояснити. Якщо читати мою відповідь, відтермінування, можливо, недостатньо було часу аргументувати, можливо, і було пов'язано із тим, що у нас в Україні сьогодні відсутній закон, який врегульовує порядок відшкодування матеріальної і моральної шкоди, а частина питання саме була пов'язано з тим, як це робити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Десь примерно так. Але поки не вивезли картини, нельзя руйнувати, виконуючи рішення, приміщення, де цей музей розташований. Так чи ні?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Там трохи було не про музей.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я розумію, що не про музей. Там культурні цінності. Я так розумію, да? Іх треба було...

ДЕМЧЕНКО С.О. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. А?

ДЕМЧЕНКО С.О. Ця загроза фактично відтермінуванням закону ще продовжує діяти. Задля чого ми її продовжили дію? Тому що в нас немає закону, який потрібен для того, щоб там щось робити. Ну, я ... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Це суб'єктивне оціночне судження. Питання. Да, спасибі, да, я розумію.

Будь ласка, ще запитання? Три запитання вже.

Пане Сергій, я вам дуже вдячний за... виконуєте публічні свої обіцянки.

Шановні колеги, ще маєте запитання?

ДИРДІН М.Є. Маю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є. Будь ласка, Максим Євгенович Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Дякую, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат, член Комітету правової політики.

ДИРДІН М.Є. Юлія Миколаївна, в мене до вас таке запитання. У своєму листі мотиваційному ви зазначаєте. «Перші 10 років мого професійного життя я намагалася захистити Конституцію в межах державної служби». І знову ви тут зазначаєте: «завжди займала активну експертну позицію під час спроб влади порушити Конституцію України, при цьому намагалася бути конструктивною з урахуванням насамперед інтересів українського народу». Це ваше.

В мене питання в цьому контексті. Ви – експерт із конституційного права. І 2 грудня 2019 року КСУ прийняв рішення щодо тлумачення норми 151 прим.2 так званий стосовно звільнення з посади голови суду і судді Шевчука… Ви розумієте, про що я говорю, да, це рішення? І він у своєму рішенні зазначає:, в аспекті порушено в конституційному поданні питання положення статті 151 прим.2 Конституції України слід розуміти так, що рішення Конституційного Суду України безвідносно до їх юридичної форми, ухваленість питань його виключних конституційних положень не може бути оскаржено. Ну, по суті, була постанова суду про звільнення судді… з посади судді. Він потім пішов до суду оскаржувати, в адмінсуд, першу інстанцію він виграв. КСУ подало апеляцію. І на стадії, коли розглядав суд в апеляційній інстанції, апеляційна інстанція закрила провадження у зв’язку з тим… на підставі рішення цього КСУ.

Питання, як ви вважаєте, як ви можете оцінити оце рішення в контексті того, чи ви зі мною погоджуєтеся, чи може не погоджуєтеся з цим рішенням, що, по суті, КСУ вирішив, що навіть не рішення, які прийняті у межах конституційного провадження, як це внутрішні питання, вони теж заборонені до судового оскарження? Я зрозуміло пояснив, да? От у вашому… в контексті як ви відноситесь до цього рішення? От мені цікава ваша позиція, як кандидата до даної інституції.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую за запитання. Можна уточню: до рішення самого Конституційного Суду?

ДИРДІН М.Є. Ви оцінюєте рішення, про яке я зазначив, коли він по суті заборонив суддям, які звільнились з посади судді щодо оскарження цього звільнення.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую за запитання.

ДИРДІН М.Є. Тобто в діючому законодавстві самі судді можуть звільняти суддів.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую за питання, я зрозуміла, маю надію. Це не дуже легке питання, воно в конституційній сфері є дискусійним, але воно пов'язано з конституційним регулюванням і з певною зміною регулювання статусу Конституційного Суду України в 2017 році, коли були внесені зміни. На той момент у діяльності Конституційного Суду практично з 1997 року до фактично 2016-го констатувалася проблема, що суб'єкти призначення на той момент, які були уповноважені звільняти суддів Конституційного Суду, роблять це, виходячи з домінування політичного інтересу. Відповідним чином Конституційний Суд є слабкий і не може вирішувати об'єктивно справи, які мають дуже велике політичне забарвлення. Ця проблематика була загострена у 2004 році, коли Конституційний Суд визнав неконституційним зміни до Конституції і повернув більше повноважень на той момент Президенту Януковичу насамперед. Це ставилося як *...(Не чути)* і інші рішення, які стосувалися там «тушок», не буду їх згадувати. Тому виникла концепція, щоб змінити сам порядок звільнення конституційних, припинення повноважень, звільнення…

ДИРДІН М.Є. Юлія Миколаївна, ваше бачення, ваша думка стосовно цього рішення, от мені просто цікаво.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Це важливо. На рівні Конституції був поставлений запобіжник щодо звільнення суддів Конституційного Суду самим Конституційним Судом у доволі високому порозі голосів. Це треба 12 голосів з 18 суддів Конституційного Суду. За жодне інше рішення стільки не необхідно. І презюмувалося, що саме ця велика кількість голосів дає нам остаточність певного рішення, тому що це судді Конституційного Суду, які відповідним чином відповідають *...(Не чути)* якостям.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

ДИРДІН М.Є. Я не отримав відповідь, я перепрошую. Але мені з вами дуже цікаво поспілкуватися в цьому контексті. От я, мабуть, сьогодні вже як Сергій Олексійович, я зараз ще одне питання задам уточнююче. Та не знаю, Серьожа.

Дивіться, питання в тому, от ваше ставлення, мені цікаво ваше, ви навели історію змін законодавства. Тобто на той період часу це було певно так 12 голосів, межа, гарантія їхньої внутрішньої ситуації будуть вирішувати. І ми знаємо цю ситуацію, вона була публічна ситуація. Я знаю, це рішення, у 2020 році теж його якось згадували на засіданні комітету нашого, це рішення. Вже з оглядом всіх цих подій, які відбулися, і рішення

ЄСПЛ, яке Шевчук отримав в ЄСПЛ. Ваше бачення? Тобто все-таки на ваш погляд... так, ви підтримуєте це рішення чи все-таки ви ставите його під сумнів як фахівець, як експерт?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дивіться, по-перше, рішення є остаточним, і ставити під сумнів некоректно.

Чи може бути переглянута позиція самим Конституційним Судом? Звісно, можливо. Але що я хотіла донести: воно є дискусійним, і даже в мене немає особистого фінального переконання (це треба, мені здається, більша дискусія) ставити під сумнів можливість оскарження. Де? Тільки в Верховному Суді, правильно? Тільки у Верховному Суді рішення аж 12 суддів Конституційного Суду України, це теж є певна правова проблематика і дилема.

Чи необхідно більш детально врегулювати можливість оскарження на рівні закону? Да, можливо. Якщо там вбачається саме на рівні конституційної процедури, це не провадження, розгляду звільнення певного судді за суттєвий дисциплінарний проступок, да, це мені здається, треба більш детальніше врегулювати, щоб у межах самої діяльності Конституційного Суду були всі ці запобіжники і можливість аргументовано відповісти на певні звинувачення. І чи можливе оскарження лише тоді по процедурним моментам? В цілому так,

ДИРДІН М.Є. Юлія Миколаївна, дякую.

І ще, третє ще. Тоді от у такому контексті от на мій погляд, це не тільки... я ще читав експертів, які теж були кандидатами у суд, і їхні статті читав. І от є стаття 55. «Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб».

І деякі експерти із конституційного права звертають увагу, що тут можна говорити про порушення в даному випадку пана Шевчука на звернення до суду, що таким чином рішення Конституційного Суду від 2 грудня обмежило його право на звернення до суду, тобто воно порушило статтю 55. Тобто це щодо захисту Конституції і захисту громадян.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую. Я зрозуміла.

Ще раз хочу підкреслити, що в цьому випадку звільнення теж приймає суд, даний Верховний, Конституційний Суд. Що ми не забезпечили права на апеляцію, касацію, ми знаємо багато категорій, де не забезпечені ці всі провадження. От моя позиція, чи може бути право на оскарження по процедурі, думаю, може. А по суті, мені здається, Конституційний Суд компетентний сам це вирішувати в межах…

ДИРДІН М.Є. Ремарка просто. Не питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це вже шосте питання. Максим, виходячи з того, що…

ДИРДІН М.Є. Це питання не до кандидатки. Просто так, для інформації, просто я це питання вивчав і досліджував. Є питання, що от не хватає суддів, не хватає …*(Не чути)* прийняття рішень і так далі. Хочу вам нагадати, що дану особу було звільнено в травні 2019 року, потім подання від народних депутатів було десь в червні або в липні, не пам'ятаю, і саме рішення було прийнято аж 2 грудня. І жоден з кандидатів не заявив про окрему думку. Просто про швидкість. Йдеться про те, що коли певне якесь питання об'єднує суддів КСУ, вони зможуть находити компроміс прийняття рішень. Це я до того, що коли кажуть, що чомусь не вистачає голосів щодо прийняття рішень. Просто коли є питання і об'єднує суддів КСУ, то завжди знаходиться компроміс і прийняття рішення. Це ремарка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, будь ласка. Олеся Олександрівна Отраднова, народний депутат, член комітету правової політики.

ОТРАДНОВА О.О. Юлія Миколаївна, у мене таке до вас питання. Чи є у вас професійна мрія? Якщо так, то яка? Чи зможете ви її реалізувати на посаді судді Конституційного Суду?

Дякую.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую за запитання. Щось таке мотивуюче. Звісно, якщо я іду на конкурс на посаду судді Конституційного Суду, то я хочу стати суддею Конституційного Суду. Чи це моя мрія? Ну, не знаю, це певний шлях.

ОТРАДНОВА О.О. Це особисте. А професійно саме, щоб що?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Степан Ількович Хмара сказав, що вищий тільки бог, то ще може що більше. Тому те, що ви мрієте, заслуговує на увагу і повагу.

_____. Одне. Василь Іванович, одне.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

_____. Одне питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, беріть приклад. Олеся Олександрівна задала питання, все.

Будь ласка, одне, зрозумів.

_____. Одне питання. Шановна кандидатка, а скажіть, будь ласка, чи здійснилася ваша мрія, яку ви започаткували для себе у 2005 році, коли вступили в аспірантуру? Якщо не здійснилася, то чому? І чому ми не побачили у вашій автобіографії наукового ступеня, там вченого звання і так далі?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую. Це не сильно була моя мрія. В мене не було ніколи мрії вибрати науковий шлях в галузі права, і це, в принципі, видно по моїй кар'єрі чи професійній діяльності. Я завжди віддавала в праві перевагу практичній реалізації своїх знань і певного вкладу, ніж наукового в силі, не знаю, можливо, певного характеру. Тому коли я вступила після того, як за власною заявою, вимушено, не залишилася просто сидіти в Конституційному Суді і отримувати зарплату через те, що повноваження судді мого Конституційного Суду закінчилися, я була науковим консультантом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це з автобіографії.

КИРИЧЕНКО Ю.М. З автобіографії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вам було конкретне запитання.

КИРИЧЕНКО Ю.М. І ніхто не міг мене звільнити. І тоді була, якщо пам'ятаєте, конституційна криза, коли суд не працював дев'ять місяців. Я свідомо написала заяву про звільнення і вступила в аспірантуру, тому що в мене не було на той момент пропозиції працювати на державній службі там, де я хотіла, в конституційній сфері.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі. Колега задоволений відповіддю.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Але буквально через…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є ще запитання?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Можна я ще…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані кандидатка, вже вам сказали, що задоволені відповіддю. Іван Романович, ви маєте запитання?

КАЛАУР І.Р. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур Іван Романович.

КАЛАУР І.Р. ... *(Не чути)* правом задати два питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

КАЛАУР І.Р. Юлія Миколаївна, дуже цікаво вас слухати як експерта. Але скажіть, будь ласка, як експерт, що ви вважаєте за потрібне зробити, щоб посилити гарантії незалежності суддів Конституційного Суду? От зараз ця ситуація, яка є, достатня, щоб вони вважалися...

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дивіться, на мій погляд...

КАЛАУР І.Р. Йдеться в першу чергу про політичну залежність суддів Конституційного Суду. Ви розумієте, про що я питаю.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Так, дякую, пане Іване.

Дивіться, після 2017 року, мені здається, через зміну процедури звільнення суддів Конституційного Суду, і зокрема через до цього процедуру складання присяги суддями Конституційного Суду безпосередньо в суді, ці гарантії стали доволі високими. Але суд, на мій погляд, і його ефективність, і певна незалежність потерпає від того, що він систематично, хронічно працює з вакантними посадами. Чи це впливає на певну... Ну, з точки зору правової захищеності – да, але з точки зору моральної захищеності суддів Конституційного Суду, які кожен раз, виходячи в процес, розуміють, що, якщо хтось

заявить конфлікт інтересів, чи питання здоров'я – це всі люди немолоді, да? – відчуває певний тиск від суб'єктів призначення, політичних? Так, звісно, він відчуває цей тиск.

Якщо ви хочете мої пропозиції, які б я говорила вже після того, як ми переможемо країну-агресора, це, мені здається, не вдалося в 2017 році повністю здійснити таку реформу конституційного контролю, на мій погляд, треба...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Видайте згусток вашої мислі.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Да, давайте. Треба перейти на європейську модель, більш європейську модель призначення суддів, де суддів, Конституційного Суду саме, призначають політичні суб'єкти, як правило, разом або парламент кваліфікованою більшістю. Забрати з суб'єктів призначення з'їзд суддів, і зробити однакову процедуру призначення для всіх суддів Конституційного Суду і, думаю, їх кількість треба зменшити, 18 суддів Конституційного Суду, мені здається, - це завелика кількість.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це за що?

КАЛАУР І.Р. Велика кількість.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Це велика.

КАЛАУР І.Р. Ще одне питання. Тобто ви все ж таки вважаєте, що більш доречно відмовитися від оцієї суб'єктності призначення суддів, трисуб'єктності призначення суддів Конституційного Суду, а вибрати одну державну інституцію, яка буде призначати суддів Конституційного Суду. Я правильно зрозумів вас?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Так. Дякую за питання. Все вірною. Венеційська комісія в 2017 році нам рекомендувала взяти парламент і призначати суддів кваліфікаційною більшістю, але тут я вбачаю проблеми, оскільки, можливо, парламент наш буде десь неспроможний знайти кваліфікаційну більшість на призначення суддів, бо ми бачимо навіть певні проблеми, коли нам треба знайти більшість в парламенті. Мені здається, що це має бути поєднання повноважень парламенту і Президента.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви надавали свій висновок стосовно парламентської форми правління в Україні. Так я розумію? Пам'ятаєте, да?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Це саме той висновок.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

КАЛАУР І.Р. Є ще декілька запитань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Два. Я вам дуже вдячний за…

ПАВЛІШ П.В. У мене є питання. Можна, Василь Іванович?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Павло Васильович, я так теж розумію, ви по аналогії, два запитання. Спасибі.

ПАВЛІШ П.В. Я думав, в президії є право на три запитання, все ж таки ми тут сидимо. Але я у мене тільки два.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я навіть сподіваюся, хоча змерзся. Але ж я дивлюся, люди ж роздіті, ну як? Ну, от і все. Тому президія…

ДЕМЧЕНКО С.О. *(Не чути)*

ПАВЛІШ П.В. Дякую, Сергій Олексійович.

Пані Юлія, оцініть, будь ласка, на ваше суб’єктивне бачення як конституціоналіста, інститут, запровадження інституту конституційних скарг, його дію, з урахуванням уже в нас достатньо такого історичного часу, коли можна вже оцінювати ефективність цього інституту.

Дякую.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую, пане Павло, за питання.

Я доволі схвально ставлюся до запровадження інституту конституційної скарги з 2017 року. Але на сьогодні, коли у нас трошки менше дев’яти років практики розгляду конституційних скарг, вбачаю проблему в ефективності захисту конституційних прав і свобод людини, коли людина проходить весь цикл інстанції в загальних судах, потім виграє в Конституційному Суді. А якщо подивитися на виході, майже немає можливості

відшкодування певної моральної і матеріальної шкоди неконституційним законом в цьому варіанті.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Виконати рішення.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Перепрошую?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Виконати рішення.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Саме виконати рішення, да, я маю на увазі. Норми процесуальні, які у нас існують у процесуальних кодексах галузевих, питання визнання шкоди з моменту ухвалення такого положення закону неконституційного або з моменту ухвалення рішення Конституційного Суду, я думаю, що нам, можливо, варто рухатися до так званої повної конституційної скарги.

ПАВЛІШ П.В. Дякую.

І друге питання. Скажіть, будь ласка, на ваше бачення, який має бути розумний строк розгляду справ у Конституційному Суді?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую, пане Павле. Це теж питання цікаве, тому що розумний строк розгляду, мені здається, може бути пів року. Але чи буде ефективним законодавче регулювання розумного строку розгляду для Конституційного Суду відповідно на рівні закону Конституційного Суду України, вбачаю, ні. Тому що порушив Конституційний Суд цей строк через те, що, давайте відверто, справа має доволі серйозний політичний характер або суд працює хронічно з вакансіями. І далі держава, якщо запроваджує цей строк, має сказати, а що ми робимо, якщо він порушений. І в мене відповіді, що ми робимо, якщо Конституційний Суд порушив цей строк, немає. Як нам вирішити цю проблематику, чи ми маємо про неї говорити серйозно? Ми маємо про неї серйозно говорити. І я вважаю, що вона може бути вирішена двома шляхами: це як ваш комітет доволі прискіпливо відноситься до кандидатів на посаду суддів Конституційного Суду України і давати, скажемо так, якісних правників до Конституційного Суду України, і намагатися, щоб Конституційний Суд не працював з вакантними посадами.

ПАВЛІШ П.В. А мені там третє питання передали. Можна я задам?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте так, два з половиною у вас буде запитань. Добре? Те, що вам передали, 50 відсотків.

ПАВЛІШ П.В. Добре.

_____. Конституція каже, що всі рівні перед законом.

ПАВЛІШ П.В. Це мені Сергій Олексійович передав.

Скажіть, будь ласка, на ваше бачення...

ГОЛОВУЮЧИЙ. До речі, Регламентом не передбачено для засідання комітету передача свого права. От і все.

ПАВЛІШ П.В. Скажіть, будь ласка, на ваше бачення, яким має бути навантаження на суддів Конституційного Суду і відповідальність суддів Конституційного Суду?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую, пане Павле, за запитання.

Навантаження на суддю Конституційного Суду України або на весь Конституційний Суд України це непланована діяльність, воно залежить від того, наскільки багато Президент, парламент, уряд ухвалює неконституційних рішень або має рішення в своїх актах, де є багато неконституційних положень. Відповідним чином є і активності певних суб'єктів конституційного подання звертатися до Конституційного Суду.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Шановні колеги, ми маємо запитання? *(Шум у залі)* Шановні колеги, запитань немає? *(Загальна дискусія)*

Все. Спасибі. Спасибі вам.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую дуже, шановні народні депутати, за цікаві питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Я прошу запросити до нас, зараз подивимося, хто йде по списку, Назарова Івана Володимировича. Спасибі.

Прошу надати інформацію.

КОРНІЄНКО-ЗЄНКОВА Н.М. До комітету надійшла довідка Відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради України від 22 квітня 2026 року. Після відповідної перевірки зауважень не висловлено. І надано документи Дорадчої групи експертів про те, що Назаров Іван Володимирович відповідає критерію високих моральних якостей та критерію визнаного рівня компетентності у сфері права.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Шановні колеги, пропоную вам за наявності якихось сумнівів стосовно об'єктивності/необ'єктивності документів, матеріалів, експертних висновків на предмет спроможності займати таку посаду задайте, будь ласка, запитання, якщо ви їх маєте. Десь так, в цьому ракурсі, щоб ми не питали про те, що воно лежить і так зрозуміло. Будь ласка.

Роман Вячеславович Бабій, народний депутат.

БАБІЙ Р.В. Дякую. Іван Володимирович, скажіть, будь ласка, на вашу думку, чи може Конституційний Суд визнавати закон неконституційним, ґрунтуючись на тому, що, наприклад, покарання за якесь правопорушення, візьмемо кримінальне правопорушення, воно непропорційно надмірне з точки зору Конституційного Суду України. Чи є це підставою, оцінка надмірності чи ненадмірності покарання, підставою для визнання закону неконституційним?

НАЗАРОВ І.В. Дякую за питання. В будь-якому разі коли йде звернення до Конституційного Суду України стосовно того, що якийсь закон або окрема його частина не відповідають нормі Конституції, то заявник має вказати, на його думку, якій нормі Конституції воно не відповідає. І відповідно Конституційний Суд буде спиратися в межах вирішення цього питання як з позиції заявника, мається на увазі, на яку саме на відповідність нормам Конституції треба перевірити, ну, і звісно, він буде оцінювати закон до інших норм Конституції. Та ситуація, яку ви описуєте, теоретично Конституційний Суд може встановити, що певна норма, наприклад, Кримінального кодексу України, наприклад, теоретично може не відповідати певній нормі Конституції, і в тому числі рішенням і стандартам Європейського Союзу.

БАБІЙ Р.В. І ще одне запитання. На кшталт того, що ви отримували від Дорадчої групи експертів, змоделюємо ситуацію, що Верховна Рада, український парламент,

прийняв закон, яким скасував обов'язок сплачувати якийсь вид податку, і при цьому він звільнив від відповідальності всіх, хто мав зобов'язання по сплаті цього податку, санкції за несплату цього податку і так далі, і тому подібне. Чи є тут ознаки суперечності Конституції України з урахуванням того, що закон не може мати зворотної дії в часі, окрім винятків вам відомих?

НАЗАРОВ І.В. Дякую за це запитання.

Я, мабуть, в цьому випадку спирався би на іншу норму Конституції. Мова йде, що у нас всі громадяни, всі люди є рівними в своїх правах і можливостях, є рівними перед законом. І якщо мова йде про певні отакі от нові правила, які можуть суперечити відповідній нормі Конституції, то, мабуть, Конституційний Суд може на це звертати увагу у випадку знову ж таки надходження відповідного подання.

БАБІЙ Р.В. Зрозумів. Дякую за відповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, хто має запитання?

Будь ласка, Демченко Сергій, народний депутат України.

ДЕМЧЕНКО С.О. Всім лячно вам задавати питання. Я, напевно, чогось не знаю про вас. Сподіваюсь, позитивного.

Дивіться, у мене питання по вашим практичним роботам. Так, в першій... Це друга, напевно, по алкоголю, це друга була.

НАЗАРОВ І.В. Так.

ДЕМЧЕНКО С.О. У другій роботі ви пишете, що стаття 27 Конституції, я цитую, «точно не має ніякого відношення до алкоголю» і що «спиратися на неї може лише надзвичайно фантастична уява».

Стаття 27... А, по суті, да, фантастична уява. Чи охоплює обов'язок держави захищати життя людини регулювання обігу продуктів, які становлять відому небезпеку для життя і здоров'я? До вас питання. І якщо так, то що саме Конституційний Суд України має перевіряти в законі, ухваленому з посиланням на статтю 27?

На мою думку, я, напевно, спробую все-таки як діалог трішки, тому що інколи не розуміють питання, на мою думку, такий категоричний висновок, по суті, суперечить доктрині позитивних обов'язків держави перед громадянами: право на життя. Зрозуміло,

да? І стаття 27 встановлює не лише заборону на свавільно позбавляти життя, а й позитивний обов'язок держави створити правову і адміністративну рамку захисту від небезпек, в тому числі від небезпечних видів діяльності. І додам до цього ж, регулювання обігу алкоголю з мотивів охорони здоров'я визнано легітимною метою, це в багатьох рішеннях, в тому числі суду Європейського Союзу.

Чи не переконав я вас, що ваше тлумачення щодо надзвичайно фантастичної уяви статті 27 до питань до алкоголю є хибним? Якщо не переконав, то тоді чому?

НАЗАРОВ І.В. Дякую за питання.

Я, мабуть, все ж таки залишусь при своїй думці, і тут я можу пояснити логіку своєї відповіді на це питання. Справа в тому, що Конституція, ну, звісно, що вона містить і принципи, але вона і містить конкретні, прямі норми дії. І коли до Конституційного Суду йде звернення стосовно того, що, чи може той або інший закон, або його частина, відповідати або не відповідати Конституції, то, по-перше, було б добре, якби заявник чітко вказав, в чому саме неконституційність він бачив в тій або іншій нормі закону.

І, по-друге, коли Конституційний Суд приймає рішення, то було б теж дуже добре, якби він чітко і конкретно, обґрунтовано пояснив, яка саме норма Конституції там може бути порушена і яка норма закону не відповідає конкретній нормі Конституції.

І враховуючи, що все ж таки наша Конституція містить багато загальних цінностей, які ми всі бережемо і дбаємо, то в кожному конкретному випадку можна згадати багато статей Конституції, які теоретично або не теоретично, в той або інший спосіб, або в тому або іншому ступені можуть порушуватися або не відповідати. То мені здалося, що в даному конкретному випадку, коли мова йде про конкретне цілком завдання, було б краще спиратися на ту норму Конституції або вказати, або перевіряти на відповідність тій нормі Конституції, яка ближче саме до цього конкретного випадку. І мені здається, що це не дуже гарна практика, коли в межах якогось конкретного питання до Конституційного Суду він починає згадувати 20, 30, 40 норм Конституції, які не завжди мають пряме відношення до конкретного випадку. Тут було б краще одразу чітко написати, що от в даному випадку на цю статтю, якщо перевіряємо, то воно або відповідає, або не відповідає. Інші норми Конституції, ну, мабуть, не варто застосовувати або перевіряти на відповідність в даному конкретному випадку. Я за більш конкретні рішення.

ДЕМЧЕНКО С.О. От я б за більш конкретні відповіді з вашого боку.

НАЗАРОВ І.В. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

ДЕМЧЕНКО С.О. Спробуємо ще одне питання. Можна… Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це нереально, сказати не можу.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

Значить, свою відповідь на друге завдання ви завершуєте такою тезою: чітко визначити, які норми закону і яким нормам Конституції суперечать, має суб'єкт звернення. Але завдання, по суті, вимагало, на мою думку, аналізу для суддів Конституційного Суду України. Тобто ви суддя, наприклад, доповідач, да, і ви б оцінили кожен з чотирьох заходів закону, там державну монополію на продаж, вікову межу 21 рік, ліміт одна пляшка на один тиждень, заборону домашнього виготовлення з *(нерозбірливо)* знищенням уже виготовлених напоїв. Який з них найважче виправдати і чому? От ці питання, вони в мене залишилися відкритими, і зараз я їх задаю вам. От у мене воно виникло тому, що в роботі не названо жодної норми закону, яка була б неконституційною і не має підсумкового якогось висновку. А те, що ви сказали, ви за конкретику, я так само цієї конкретики хотів би бачити в роботі от по цим питанням. Можливо, зараз ви зможете якось конкретизувати у відповіді.

НАЗАРОВ І.В. Дякую. Я хочу сказати…

ДЕМЧЕНКО С.О. Я не знаю, що може звільняти суддю від власної оцінки по суті надавати відповіді і звернення.

НАЗАРОВ І.В. Дивіться, я, мабуть, не зможу так відповісти конкретно, як ви хочете від мене почути. Тому що, по-перше, це і в законі про…

ДЕМЧЕНКО С.О. Окей. Якщо не можете, окей, це також відповідь. Тоді я просто коротке питання до вас. Чиї права захищає Конституційний Суд?

НАЗАРОВ І.В. Конституційний Суд захищає норми Конституції, якщо можна так сказати…

ДЕМЧЕНКО С.О. Чиї права захищає Конституційний Суд?

НАЗАРОВ І.В. Конституційні права людини.

ДЕМЧЕНКО С.О. Тоді уточнююче. Конституційні права держави. Що це таке?

НАЗАРОВ І.В. Якщо говорити про конституційні права держави, можна про це сказати, що є державні органи, державні органи діють у спосіб і в межах повноважень, які в тому числі Конституцією визначаються, тож право реалізовувати певні повноваження або обов'язок реалізовувати певні повноваження і певні завдання можна сприйняти як конституційне право того або іншого органу. Хоча я б, звісно, так не казав би.

ДЕМЧЕНКО С.О. Тут уберіть або казав би, або не казав би.

НАЗАРОВ І.В. Важко говорити про право органу, державного органу, бо все ж таки він має повноваження, і реалізація повноважень – це і завдання, і обов'язок. Я б не назвав це правом. Право – це ближче до фізичної особи все ж таки, або до юридичної особи, ну не державного оргну. Норми Конституції. Все ж таки Конституційний Суд стоїть на засадах збереження норм Конституції. Конституційні права держави. Вони в перших статтях Конституції про те, що Україна є незалежною, суверенною, правовою, демократичною, соціальною державою. Можна сказати, що це право держави.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі за дотримання регламенту.

Шановні колеги, будь ласка, ваші запитання. Дирдін Макси Євгенович, народний депутат, член Комітету правової політики.

ДИРДІН М.Є. Іван Володимирович, таке запитання. Коли от ви читали завдання перше, друге, третє. І от друге завдання стосовно Закону про алкоголь, про забезпечення благополуччя громадян України. Як ви згадали, да, яке питання там було, друге питання? Розумієте, про що?

НАЗАРОВ І.В. Про алкоголь?

ДИРДІН М.Є. Да, да, там був закон і там було три моменти, що це обмеження його реалізації, продажу, вік, щоб був 21 вік, і лише одна пляшка там вина, там далі. То єсть

три таких моменти. От у цьому питанні, задача і питання, як ви оцінили завдання, на ваш погляд, там було все зрозуміло, чи там було якесь питання з подвохом таким? От на ваш погляд.

НАЗАРОВ І.В. На мій погляд, це як і продовження відповіді на попереднє питання, це було провокативне питання, бо воно було з помилками всередині. І відповідно я перед собою ставив завдання, чи маю я ці помилки побачити. чи маю я якось відреагувати на це, в чому може бути помилка, чи мене серйозно питають про те, а що робити, якщо таке подання приходить. Тому я відповідав у тому сенсі, що, на мій погляд, тут була помилка в контексті звернення і в контексті визначення статті Конституції, на яку треба перевіряти.

ДИРДІН М.Є. А ви не звернули увагу на... От завдання: підготуйте аргументований аналіз для суддів КСУ відносно того, чи забезпечує стаття 27 Основного закону підстави для визнання або невизнання конституційності закону України, тобто закону в цілому. Тобто питання ставиться щодо трьох моментів, я так розумію, це, мабуть, норми там будуть, да. А задаються три питання, і далі сам закон – конституційний або неконституційний. От в цьому контексті, чи можливо визнати весь закон неконституційним, якщо ставлять питання конституційності щодо трьох, умовно кажучи, норм?

НАЗАРОВ І.В. Якщо я не помиляюсь, на це також зверталась увага, якщо не в цьому питанні, то в іншому питанні. Я писав про те, що треба чітко вказувати заявникові, що він хоче, і чи він бачить неконституційним весь закон чи його окремі норми. Тому що практика така, що визнавати повністю закон неконституційним, вона майже відсутня, такого не буває. І зазвичай треба звертатися стосовно того, яка конкретно норма закону не відповідає…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я б не спішив... *(Не чути)*

ДИРДІН М.Є. Не перебивайте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я не перебиваю. Я про те, що ви сказали, що немає таких рішень Конституційного Суду, який признав за наявності... Нема?

НАЗАРОВ І.В. Я не кажу, що такого не було. Я кажу, що частіше мова йде про неконституційність окремих норм закону...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, я вибачаюсь...

(Загальна дискусія)

ДИРДІН М.Є. Є таке, що Конституційний Суд визнавав сам закон неконституційним? Моє питання було наступним, що, бачите, поставка задачі, питання, і потім, що треба зробити. Розумієте, чи це, на ваш погляд, це або якийсь подвох для кандидатів, чи це... Я просто повторюю, дякую, всі мені допомагають по боках. *(Загальна дискусія)*

Підсумок. Ви розумієте, що або це було з подвохом, або... підготовка самих питань для кандидатів, да?

НАЗАРОВ І.В. У мене було враження, що тут була навмисна помилка зроблена, щоб кандидат, коли пише рішення, щоб він на це відреагував і помітив це.

ДИРДІН М.Є. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, будь ласка, Отраднова, народний депутат, член Комітету з питань правової політики.

ОТРАДНОВА О.О. Іване Володимировичу, в мене таке питання. Ви опікуєтеся реформуванням юридичної освіти. Ви брали участь в конкурсі на члена Вищої ради правосуддя за квотою Президента, за квотою навчальних закладів, зараз ідете як кандидат до суддів Конституційного Суду. Все ж таки яка ваша найголовніша професійна і кар'єрна мрія, куди ви ж все-таки хочете, чи вам все одно, де працювати, куди призначать, там і буде?

Дякую.

НАЗАРОВ І.В. Дякую за запитання.

Це цілком справедливе питання, тому що я дійсно приймав участь раніше в декількох конкурсах до різних органів, мова йде про Вищу раду правосуддя і про Конституційний Суд України. І тут моя мотивація, вона проста і йде до коренів моєї наукової праці. Справа в тому, що я науковець у галузі 0010, це судоустрій, прокуратура,

адвокатура. Я є фахівцем як науковець з питань судової влади. І враховуючи, що Вища рада правосуддя є органом суддівського врядування, а по ній я писав дисертацію свого часу, захищав її у 2005 році, то цілком природна з мого боку була зацікавленість прийняти участь у конкурсі до складу Вищої ради правосуддя.

Коли мова йде про Конституційний Суд України, я б сказав, що це є та позиція, найвища позиція для будь-якого юриста, який прагне зростати і показати своє вміння і навички, і компетенції. І враховуючи, що мої знання науковця вони пов'язані саме з судовою владою, судовим устроєм і подібними речами, то я вважав для себе можливим прийняти участь і в конкурсі до Конституційного Суду України також.

І да, таких конкурсів було, на жаль, для мене забагато, і поки що я успіху не мав. Але тим не менш, хочу ще звернути вашу увагу, що, ну, так сталося, що конкурс до Конституційного Суду він хоча і є третім, за квотою Верховної Ради України по суті це один і той же самий конкурс на ті ж самі три посади, які були оголошені вакантними у 23-му році. То, наприклад, у мене не було бажання і планів таких приймати кожного року участь у конкурсі, я собі таких планів не малював три роки тому, чи чотири роки тому. Але якщо я вже почав цей шлях, то я вирішив його пройти до кінця. І тому якщо був у мене певний неуспіх у межах першого конкурсу до Конституційного Суду, то я спробував ще вдруге, і зараз нарешті, до речі, дійшов у межах конкурсу до Конституційного Суду України безпосередньо до суб'єкта обрання. Чому безмежно радий, до речі, і дякую за таку можливість.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вашу радість видно. Ви засмучений, ви засмучений. Оце друге діло. Я радий…

Да, будь ласка. Будь ласка. Іван Романович Калаур.

КАЛАУР І.Р. Іван Володимирович, ви як суддя Конституційного Суду…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Член Комітету з правової політики.

КАЛАУР І.Р. …готові приймати непопулярні в суспільстві рішення, які будуть юридично обґрунтовані? Я вам наведу приклад. Сексуальні меншини. Вони юридично обґрунтовують, що коли вони спільно проживають, то майно, набуте в них за спільного проживання, є їхньою спільною сумісною власністю, і тому вони претендують стати спадкоємцями першої черги. От наскільки ви готові приймати нестандартні рішення в суспільстві?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це до кого ми перейшли?

НАЗАРОВ І.В. Дякую, за запитання.

КАЛАУР І.Р. Це серйозне питання.

НАЗАРОВ І.В. Насправді цілком можна уявити, що подібна скарга колись до Конституційного Суду і прийде, і він буде змушений висловлювати свою позицію із таких міркувань теж. Але, мені здається, все ж таки суддям Конституційного Суду буде нескладно приймати відповідні рішення, тому що вони обмежені і визначаються їхні дії саме Конституцією. Якщо Конституція передбачає певні права і свободи для певної людини, якщо вони кимось там порушуються у межах якогось нормативного акта або в межах судового акта, якийсь суд, наприклад, не хоче правильно застосовувати норму Конституції або суперечить нормам Конституції і застосовує інші якісь закони, то в такому разі, да, Конституційний Суд буде приймати відповідне рішення, але знову ж таки він буде спиратися на норми Конституції. І до того часу, поки в Конституції отакого не прописали, про що ви списали, то я думаю, що він буде, їм буде нескладно приймати відповідні рішення.

Дякую.

КАЛАУР І.Р. Тобто ви готові приймати рішення, які не є популярними в суспільстві.

НАЗАРОВ І.В. Ні, я трошки інакше на це дивлюсь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А звідки ви знаєте, що непопулярні…

НАЗАРОВ І.В. Мені здається, що Конституція, вона популярна серед людей і, в принципі, вона висловлює думку народу України, і, мабуть, там цінності закріплені, які от йому близькі, і ми… Тому конституційно все буде…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ви бачили, з-за однієї бутилки під удар поставлена доля кандидата, там про бутилку вина йшлося. Там дійсно питання, в мене складається така думка стосовно експертів, хто цю бутилку придумав і чому бутилку.

Шановні колеги, є ще запитання? Нема запитань, да?

Я вам вдячний за вашу витримку, за те, що ви так підняли трохи настрій, аж потеплішало трохи.

НАЗАРОВ І.В. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Особливо коли сказали стосовно Конституції. Ну, ви обмовилися, я так розумію. Спасибі вам, Іван Володимирович. Спасибі.

Я прошу запросити Тетяну Іванівну Опанасюк. Будь ласка, сюди проходьте.

Шановні колеги, надається інформація стосовно кандидуючого на посаду судді Конституційного Суду України.

КОРНІЄНКО-ЗЄНКОВА Н.М. Після засідання 28 листопада 2025 року комітет передав документи кандидата для проведення спецперевірки, а також для відповідної перевірки до Дорадчої групи експертів. Відповідно до довідки Відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради зауважень не висловлено. І Дорадча група експертів ухвалила рішення про те, що кандидатка відповідає критерію високих моральних якостей і критерію визнаного рівня компетентності у сфері права.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Шановні колеги, ідемо за аналогією, я не призиваю до ідентичності, що задали одне питання і все, можна і два. Шановні, будь ласка, запитання. Запитань немає?

Будь ласка, Роман Вячеславович Бабій, народний депутат України, член Комітету правової політики.

БАБІЙ Р.В. Тетяна Іванівна, доброго дня… вечір, вірніше, вже. Скажіть, будь ласка, що б ви, коли станете суддею... бажаю, вам стати, звичайно, якщо і коли станете суддею Конституційного Суду України, які б речі... виступили б з ініціативою вдосконалити в роботі Конституційного Суду, процедурні якісь речі, можливо процесуальні? Або все гарно і нічого там не треба вдосконалювати.

ОПАНАСЮК Т.І. Дякую за запитання.

Звісно, ми живемо сьогодні в такі буремні часи, і, безумовно, що суспільні відносини, які виникають сьогодні у нас щоденно, потребуватимуть відповідних змін. На сьогоднішній день не є секретом, що є і зареєстровані зміни до Закону України «Про

Конституційний Суд». І сказати достеменно, оскільки я теоретично розумію роботу Конституційного Суду, і говорити зараз про якісь конкретні чи кардинальні речі, я думаю, що я б застосувала такий термін як суддівська стриманість, тому що я не готова сказати конкретні речі, які треба змінити. Якщо на сьогодні, я думаю, що механізм працює, зважаючи на те, що конституційні скарги розглядаються. Єдиним недоліком, на моє переконання, сьогодні є не зовсім повний склад Конституційного Суду.

БАБІЙ Р.В. А строки розгляду, у вас нормально?

ОПАНАСЮК Т.І. Я думаю, що у зв'язку з цим і затримуються строки розгляду цих конституційних скарг, які мають бути розглянуті протягом пів року. Тому що та кількість суддів, яка є на сьогодні, вона фізично не може все осягнути.

БАБІЙ Р.В. Добре. Тоді ще одне питання. Тетяна Іванівна, ви при рейтинговому вашому оцінюванні дорадчою групою експертів отримали три голоси з шести. Які ваші думки з цього приводу? Чому так сталося? Можливо, якісь причини цьому, вам відомі, і що б ви могли зараз зробити, можливо, щось сказати, щоб переконати нас, що все-таки ваш рейтинг вищий ніж три з шести.

Дякую.

ОПАНАСЮК Т.І. Дякую за запитання. Це оцінка Дорадчої групи експертів і це позитивний конкурс я до нього ставлюся з великою повагою, це їхня думка. Щодо того, що в мені є такого, що має сказати про те, що в мене є більший рейтинг. Я б, мабуть, тут зазначила про те, що я на сьогоднішній день маю більше 25 років стажу в системі правосуддя, можу це твердо сказати, через те що адвокатура відноситься сьогодні до системи правосуддя. Більше 23 років я пропрацювала в органах і установах системи правосуддя, знаю це зсередини. Я маю досвід судового адміністрування, тобто я знаю роботу державних інституцій безпосередньо і я маю адвокатський досвід. Тобто я знаю, як звертаються люди за захистом своїх прав, ті питання, які вони порушують, які потребують і врегулювання, і безпосередньо захисту від свавілля певних інституцій. Це є правда і це сьогоднішні реалії. Тому я вважаю, що мій професійний досвід достатній для того, щоб кандидувати на посаду судді Конституційного Суду. Це дуже велика відповідальність перед українським народом, і я готова до цієї відповідальності.

Єдине, чому, на мою думку, могло виникнути питання в Дорадчої групи експертів, це те, що я не маю на сьогоднішній день наукового ступеня. Це моя суб’єктивна думка, я

думаю, що, можливо, це стало причиною. Але я не вважаю, що це є причина, тому що Конституційний Суд – це не є академічна установа, це є суд, який має…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви відповіли по суті.

ОПАНАСЮК Т.І. Так, дякую тоді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ще запитання.

БАБІЙ Р.В. Ви ж розумієте, Конституційний Суд не відноситься до системи правосуддя, і це такий собі квазісуд, а не класичний суд.

ОПАНАСЮК Т.І. Звісно. Дякую за запитання. Я усвідомлюю, що це суд, який не відноситься до системи правосуддя, і в цьому справді є його особливість, тому що він покликаний на сьогоднішній день захищати верховенство права в нашій державі правовій, яка визначена в статті 1 Конституції, і залишатися гарантом цієї Конституції, яку ми сьогодні маємо.

БАБІЙ Р.В. Дякую за відповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, будь ласка, Олеся Олександрівна Отраднова, член Комітету правової політики, народний депутат України.

ОТРАДНОВА О.О. Тетяна Іванівна, читаю ваш мотиваційний лист. От ви пишете: «Стати суддею, щоб допомагати людям відновлювати справедливість, – моя мрія ще з юності. Правосуддя завжди було, є і буде часткою моєї внутрішньої складової як людини». Багато ви про це пишете.

Скажіть, будь ласка, чи брали ви участь в якихось конкурсах на посаду судді? У нас же дуже багато було: конкурс до Верховного Суду, конкурс до місцевих судів, апеляційних судів, ВАКС і так далі, тобто купа конкурсів саме на посаду судді. Чи брали ви в них участь, якщо це саме ваша мрія з дитинства? Чи все ж таки вирішили одразу в Конституційний Суд?

Дякую.

ОПАНАСЮК Т.І. Дякую вам за запитання.

Я не відмовляюся від своїх слів. І, звісно, як і кожен поважаючий себе юрист вважає... в більшості, по крайній мірі переважна більшість так думає, що посада судді Конституційного Суду – це є вершиною кар'єри юриста.

Саме в 96-му році, зважаючи на те, що саме в той момент, коли була прийнята Конституція і саме створювався Конституційний Суд України, я якраз була тою ученицею, яка вивчала досконально правознавство. І саме від того... Так, так, і в зв'язку з цим я брала участь у конкурсі в доборі на посаду судді місцевого суду, який був оголошений 5 травня 2017 року. За результатами конкурсу я була зарахована до резерву кандидатів з 332 на 94 місці на зайняття посади судді адміністративного місцевого суду. Однак у зв'язку з відповідними змінами, які приймалися неодноразово, одна із чергових змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» виключила мене з резерву, і конкурс оголошували знову.

Зважаючи на свій професійний досвід...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Просто виключили весь резерв.

ОПАНАСЮК Т.І. Так, просто виключили...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так і кажіть же, вас же колега запитує.

ОПАНАСЮК Т.І. Я пояснила, що мене виключили з резерву.

ОТРАДНОВА О.О. Тим більше ви в конкурсах і в доборах не брали участі.

ОПАНАСЮК Т.І. Я брала участь в доборі на посаду судді Конституційного Суду минулого разу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, чи маєте запитання? Будь ласка, Максим Євгенович Дирдін, народний депутат України, член Комітету правової політики.

ДИРДІН М.Є. Дякую, Василь Іванович.

В мене таке коротке запитання і хочу отримати від вас коротку відповідь. Питання наступне. Так само я підкреслив собі, стати суддею, щоб допомагати людям відновлювати справедливість. На вашу думку, чи завжди рішення КСУ відновлює права скаржників до КСУ? Завжди чи не завжди?

ОПАНАСЮК Т.І. Дякую за запитання. Звісно, що не завжди. Там, де є порушений принцип верховенства права, безумовно, закон або частина, норма закону, визнається такою, що не відповідає Конституції і її принципам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Немає запитань.

Будь ласка, запитання. Іван Романович Калаур, народний депутат, член Комітету з питань правової політики, передумав задавати запитання. Я це і хотів сказати, що ви передумали. Шановні колеги, немає питань? Ми вам вдячні.

В мене одне запитання. Скажіть, будь ласка, ієрархію вашу, до отримання магістра скільки, в яких школах права ви проходили це підвищення своєї кваліфікації? Національна юридична академія, ви пишете, 2001-2007-й, в юридичній академії, да? Це яка форма навчання у вас була сім років?

ОПАНАСЮК Т.І. Це була заочна форма навчання в Національній юридичній академії імені Ярослава Мудрого, факультет номер 1.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І який фінал? В футболі називається фінал, а чим закінчилося ваше навчання?

ОПАНАСЮК Т.І. Моє навчання закінчилося отриманням диплома спеціаліста.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спеціаліста?

ОПАНАСЮК Т.І. Так. Потім…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Правознавець, вища освіта?

ОПАНАСЮК Т.І. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Далі. Приватний вищий навчальний заклад, львівський університет.

ОПАНАСЮК Т.І. Бізнесу і права. Львівський університет Бізнесу і Права.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бізнесу і права. І ще одне. Ви навчались, де отримали в управління за кваліфікацією ступінь вищої освіти магістр. Вища освіта магістр. А хіба ви магістра не отримали в Харкові?

ОПАНАСЮК Т.І. Ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Магістра ви вже отримали в Академії при Президентові.

ОПАНАСЮК Т.І. Якщо ви дозволите, я поясню.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка. Коротко, по суті.

ОПАНАСЮК Т.І. Коротко, по суті. Отримавши диплом спеціаліста, були внесені зміни до Закону України «Про вищу освіту» і було сказано: якщо людина хоче стати суддею, вона має мати диплом магістра або спеціаліста там прирівняного до нього згідно Прикінцевих і перехідних положень. У зв'язку з тим, щоб не виникало якогось обґрунтованого сумніву, що у мене немає статусу магістра, я вступила до Львівського університету Бізнесу і Права, і закінчила стаціонарно магістратуру за індивідуальним планом у зв'язку з тим, що я ще і працювала керівником апарату Господарського суду Рівненської області. Після цього мене перевели на роботу до Державної судової адміністрації. Я паралельно закінчила у 2012 році ще Університет штату Мічиган по судовому адмініструванню, відповідний курс, який проводився. І у зв'язку з цим я вступила ще одну магістратуру щодо державного управління.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ваша позиція зрозуміла.

Єдине, я не зрозумів, що диплом харківської школи, академії, університету, інституту Дзержинського, колись він був теж, що цей диплом не давав підстави йти прокурором чи суддею.

ОПАНАСЮК Т.І. Я мріяла отримати магістратуру в Харкові. Але я не мала можливості фінансової.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ж вас не про мрію запитую, шановна, не за мрію, а ви дайте відповідь. Отримала спеціальність юриста. Фах який?

ОПАНАСЮК Т.І. Магістр права.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У Харкові?

ОПАНАСЮК Т.І. Ні. Це має значення?.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, ви ж сказали, що ви не могли стати суддею, тому що диплом Харківської школи права, один з ряду саме таких, високодостатній рівень, Харківська школа права, як і одеська, як і чернівецька, як і київська. А ви кажете, що не могла стати суддею по своєму диплому. От чому і заінтересувала. А те, що ваша по індивідуальному плану, то вже ваше, то другий колінкор.

Шановні колеги, немає запитань? Ми вам дякуємо.

ОПАНАСЮК Т.І. Дякую за запитання. Гарного вечора всім. Бережіть себе.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Прошу… Тропін Захар Володимирович.

ТРОПІН З.В. Добрий день.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, інформація секретаріату.

КОРНІЄНКО-ЗЄНКОВА Н.М. Після засідання 28 листопада 25-го року комітет направив документи кандидата для проведення спецперевірки, а також до відповідної перевірки до Дорадчої групи експертів.

Відповідно до довідки Відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради зауважень не висловлено.

Дорадча група експертів ухвалила рішення про те, що кандидат відповідає критерію високих моральних якостей та критерію визнаного рівня компетентності у сфері права.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, йдемо по тому ж азимуту. Будь ласка, питання. Будь ласка. Запитань немає.

Народний депутат України, Комітет...

ДЕМЧЕНКО С.О. Демченко Сергій Олексійович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, Демченко Сергій Олексійович.

ДЕМЧЕНКО С.О. В мене питання до секретаріату уточнююче перше. Хотів зрозуміти, кандидат документи не надав нам відповідні, послався на конфіденційність?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Які? Ні, ні, ні.

ДЕМЧЕНКО С.О. Письмові завдання і відповіді на нього.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Єсть, є. Ми перепровіряли, є. Спасибі за запитання.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я його не бачив у доданих.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Воно в матеріалах.

ДЕМЧЕНКО С.О. Значить, я пропустив. Зараз я тоді уточню наступні питання. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Немає запитань, так? Шановні колеги, у кого є запитання? *(Шум у залі)*

Я вибачаюсь, Олеся Олександрівна Отраднова, народний депутат України, Комітет з питань правової політики.

ОТРАДНОВА О.О. У мене таке питання. Захар Володимирович, ви багато де працювали, і в державних установах, і в приватних, от скажіть, будь ласка, чи чинився на вас колись тиск у зв’язку з вашою професійною діяльністю? І якщо так, то яка була ваша реакція?

ТРОПІН З.В. Так, чинився. Просто, як сказати, бувають різні форми тиску. Тобто це може бути зовнішній тиск, зрозуміло, це може бути і частина професії. В цій ситуації треба реагувати, виходячи зі свого статусу в цих відносинах. А, з іншого боку, був також іноді і внутрішній тиск, тобто керівництва, щодо діяльності. І зрозуміло, що в цій ситуації

я діяв, виходячи із внутрішніх переконань про те, як правильно, як справедливо і як гідно повести себе в цій конкретній ситуації.

ОТРАДНОВА О.О. Ви вступали в дискусію з керівництвом? Чи ви просто робили те, що вважаєте за потрібне? Чи ви якось публічували це все? Зараз дуже модно там десь на паблік виносити, на фейсбук і так далі.

ТРОПІН З.В. Дякую за запитання. Я не прихильник, скажімо, виносити, умовно, сміття і публічно обговорювати питання, які є фактично робочими моментами. Я завжди відстоював свою точку зору. І я вважаю, що в будь-яких робочих моментах один з головних критеріїв, який дозволяє досягти ефективності роботи, - це наявність різних думок і їх можливість обговорення, і можливість прийняття якогось рішення, яке буде краще в цій або іншій ситуації. І якраз ось ці моменти, які, можливо, у мене іноді були, були пов’язані з тим, що я категорично не сприймаю позицію іноді керівництва, коли йде неврахування думки з тих чи інших питань колег і коли це просто фактично іде нав’язування якоїсь позиції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, питання має до вас Максим Євгенович Дирдін, народний депутат України, член Комітету правової політики.

ДИРДІН М.Є. В мене буде перше запитання, питання як до фахівця в сфері права. От КСУ повинен зважати у своїх рішеннях при прийнятті рішення і питання, які суд розглядає, питання фінансового забезпечення або спроможності держави забезпечити свої видатки? Тобто чи повинен він на це звертати увагу?

ТРОПІН З.В. Я зрозумів питання. Відверто скажу, важке питання. Тому що тут, з одного боку, виходить така дилема незалежності і дії суду виключно в межах правового поля і Конституції, і законів, що обов’язково і воно має дотримуватися в будь-якому випадку, але в цій ситуації треба розуміти, що Конституційний Суд він діє в умовах реалій суспільства, життєдіяльності держави і в реаліях, які є. Тому зрозуміло, я б не виводив це як наріжний камінь або якийсь фактор, який має бути вирішальним при прийнятті того чи іншого рішення, але принаймні як елемент, який має братись до уваги, я думаю, що повинен.

ДИРДІН М.Є. Дякую.

Ще одне запитання. Пам’ятаєте, було таке рішення КСУ від 2 грудня 2019 року стосовно тлумачення положень статті 151 прим.2, це так звана підстава для, коли суддя Шевчук оскаржував своє звільнення. Пам’ятаєте таку ситуацію?

ТРОПІН З.В. Зараз так не можу точно згадати.

ДИРДІН М.Є. Все, тоді я питання знімаю, щоб просто довго часу не забирати і не пояснювати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам дуже вдячний.

Шановні колеги, є запитання, нема? У мене є, якщо можна. А є запитання? Іван, я вибачаюсь. Будь ласка.

КАЛАУР І.Р. Захар Володимирович, я вам при попередній зустрічі…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іван Романович Калаур, народний депутат України, член Комітету правової політики.

КАЛАУР І.Р. Я не задавав при попередніх, то мене весь час совість мучила, чому я вам не задав запитання.

В мене питання таке. Дивіться, стаття 65 Конституції України говорить про те, що кожен громадянин України повинен захищати свою Батьківщину, територіальну цілісність, 65-та про обов’язок кожного громадянина захищати свою Батьківщину.

Так от в мене виникає питання, ті чоловіки, які виїхали напередодні війни, знаючи про те, що війна вже почнеться, чи порушили вони цей обов’язок? І чи ті мужчини, які тоді, пригадуєте, як почалася війна, багато виїжджало через систему «Шлях» і не повертались. Чи вони порушили свій обов’язок?

І вам як судді Конституційного Суду, яка у вас тереза цієї Феміди переважить – конституційний обов’язок захищати Батьківщину чи право особи на вільне переміщення? Вам зрозуміло моє запитання?

ТРОПІН З.В. В цілому да, я спробую на нього відповісти. Звісно…

КАЛАУР І.Р. Мені цікава ваша суб’єктивна думка.

ТРОПІН З.В. Ну, висловити повністю свою думку стосовно там застосування статті 65 в тій чи іншій ситуації я наразі не думаю, що я можу. Тим паче, що тут треба буде зважати на конкретні фактори і в зв'язку з чим буде ставитися це питання. Тому що ось ви… якщо говорити про співвідношення обов'язку захищати свою Батьківщину і правом на свободу пересування, це категорії, які гарантуються Конституцією, і вони не є, як сказати, взаємовиключними. І в цій ситуації просто треба зважати на кожен окремий фактор, чи порушувались інші норми закону, зокрема там щодо перетину державного кордону і так далі. Але це стосується не статті 65 як захисту Батьківщини, а саме статті, вже інших положень законодавства.

КАЛАУР І.Р. Це в якому ракурсі, розумієте, рано чи пізно війна закінчиться, і частина тих мужчин буде повертатися, захоче повертатися, буде повертатися – це вже інше питання, чи доцільно тоді для них встановлювати відповідальність за порушення конституційного обов'язку?

ТРОПІН З.В. Ось якщо така відповідальність буде введена і якщо питання щодо цієї відповідальності поставлять перед Конституційним Судом, і якщо мене оберуть суддею Конституційного Суду, тоді я зможу відповісти на це запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка. Все? Іван Романович, я вам дуже вдячний.

Валерій Іванович Божик, народний депутат України, член Комітету з питань правової політики, має запитання до вас, шановний Захар Володимирович.

БОЖИК В.І. Захар Володимирович, як ви вважаєте, чи конституційно застосовувати санкції до громадян України?

ТРОПІН З.В. Санкції...

БОЖИК В.І. Санкції РНБО, які порушують, обмежують права, скажімо так. Ваша оцінка.

ТРОПІН З.В. Знову ж таки, я не думаю, що я можу прямо так, напряму відповідати на це питання, оскільки у разі обрання мене суддею Конституційного Суду, і якщо буде поставлено таке питання, я відповідно буду змушений брати самовідвід через те, що я вже висловлював свою якусь позицію з цього питання. Просто тут треба зрозуміти, що санкції

за сприяння діям агресора – це є елементом захисту національної безпеки України. Я думаю, що я поки що обмежусь лише цією відповіддю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Захар Володимирович, скажіть, поступово ви поміняли, щоб дійти до диплома, скільки ви учбових закладів поміняли?

ТРОПІН З.В. Зараз скажу. Рахувати також спроби поступити в вузи, чи де я навчався?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Та не спроби! Я кажу, в яких закладах ви навчалися? І чим це визнано, якщо можна? Якщо ні, це ваша конфіденційна інформація, ви можете...

ТРОПІН З.В. Змінив я лише один заклад. Тобто я почав навчатися в одному, а потім перевівся до іншого закладу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви хотіли бути податківцем, наскільки я розумію, так?

ТРОПІН З.В. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А тоді ким ви хотіли стати?

ТРОПІН З.В. Скажімо, спочатку я хотів пов’язати своє життя з правоохоронною діяльністю. І спочатку взагалі-то у мене була спроба поступити в Харківський університет внутрішніх справ, що в мене не вдалося. І потім я поступив на факультет...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ж запитую, ви конкретно відповідайте: в налоговій хотів бути, тоді передумав, пішов в університет Шевченка.

ТРОПІН З.В. Да, так і було.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І тоді знову передумали.

ТРОПІН З.В. Ні, Шевченка я завершив.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершив?

ТРОПІН З.В. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. З перервою?

ТРОПІН З.В. Ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні?

ТРОПІН З.В. Ні, я закінчив бакалавратуру, магістратуру в університеті Шевченка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А ви різницю «юрист-міжнародник» і просто за фахом «юрист» не бачите ніде?

ТРОПІН З.В. Бачу. І саме тому в мене... ну, не саме тому, а через якраз те, що є певне непорозуміння щодо сприйняття фаху юриста-міжнародника, я був вимушений отримувати диплом «Правознавство» потім, ще додатково.

ГОЛОВУЮЧИЙ. От тепер підходимо до того, що ви вимушені були. Ну, ми не про принципи. Ми кажемо, де ви отримували цей диплом?

ТРОПІН З.В. В Чернігівському державному інституті економіки і управління.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А де ви проживали в цей час?

ТРОПІН З.В. В Києві.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І ви там на стаціонарі вчилися, чи як?

ТРОПІН З.В. Ні, коли це була бакалавратура, це був стаціонар. Але я тоді оформив індивідуальний графік навчання. А коли я навчався вже на спеціаліста, то це було заочно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І ви туди переводилися в порядку переводу як в університет.

ТРОПІН З.В. Ні, це було поновлення навчання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поновлення. В Чернівцях?

ТРОПІН З.В. Ні, в Чернігові.

ГОЛОВУЮЧИЙ. В Чернігові? Мені почулось, в Чернівцях. А що значить поновлені?

ТРОПІН З.В. Справа в тому, я не знаю, наскільки зараз діють ці норми закону чи не діють, раніше якщо я навчався за фахом, але не довчився і отримував академічну довідку, потім я міг...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Де ви не довчились, ви ж це не сказали. Я ж вам намекнул, де ви не довчились?

ТРОПІН З.В. Це правоохоронна діяльність, це факультет податкової міліції Університету Державної податкової служби України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. От уже кажуть, що вас пора відпускати. Запитань немає? Є запитання.

Запитання до вас має Демченко Сергій Олексійович, народний депутат України, член Комітету правової політики.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую, пане голово.

Шановний кандидате, в мене дуже прості питання. Перше питання. Назвіть, хто в нашій державі відноситься до правосуддя згідно Конституції України.

ТРОПІН З.В. До правосуддя?

ДЕМЧЕНКО С.О. Да, до системи правосуддя.

ТРОПІН З.В. До системи правосуддя? Це судова гілка влади повністю, також це прокуратура.

ДЕМЧЕНКО С.О. Добре. Відповідь завершена. Зрозуміло.

Ще питання. Скажіть, будь ласка, набрання чинності рішень Конституційного Суду України, строки набрання, дія в часі.

ТРОПІН З.В. Рішення набирає законної сили з моменту його оприлюднення, якщо інше не зазначено в самому рішенні. Рішення не має зворотної сили. десь так.

ДЕМЧЕНКО С.О. А які вимоги, якщо набрання з моменту оприлюднення, в якому…

ТРОПІН З.В. Я перепрошую, з моменту проголошення. З моменту проголошення.

ДЕМЧЕНКО С.О. Момент проголошення. Це що таке?

ТРОПІН З.В. Це і є оприлюднення.

ДЕМЧЕНКО С.О. Повний текст, частина тексту, резолютивна частина, що це таке? Коли набирає чинності, щоб зрозуміти?

ТРОПІН З.В. Резолютивна.

ДЕМЧЕНКО С.О. Тобто коли оголосив Конституційний Суд резолютивну частину на своєму засіданні?

ТРОПІН З.В. Да.

ДЕМЧЕНКО С.О. І зразу набирає чинності.

ТРОПІН З.В. Якщо інше не встановлено.

ДЕМЧЕНКО С.О. А чого Конституція каже про ухвалення рішення? Що це таке?

ТРОПІН З.В. З моменту ухвалення рішення, ну…

ДЕМЧЕНКО С.О. Що в часі може бути ще з рішенням, крім набрання його… набрання чинності з моменту ухвалення? Який ще може бути варіант, крім моменту ухвалення рішення?

ТРОПІН З.В. Його проголошення.

ДЕМЧЕНКО С.О. Зрозумів. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Немає запитань? Ми вам вдячні, колеги.
Все, ви вільні.

ТРОПІН З.В. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. До вас запитань немає.
(Загальна дискусія)
Шановні колеги, у нас запрошений Тарас Олегович Цимбалістий. ЦимбалІ, через «і», Цимбалістий Тарас Олегович.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так, Цимбалістий.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я хочу, щоб ви прослухали інформацію від секретаріату стосовно кандидуючого на посаду судді Конституційного Суду. Будь ласка, Наталія Миколаївна.

КОРНІЄНКО-ЗЄНКОВА Н.М. Після засідання 28 листопада 2025 року комітет передав документи кандидата на посаду судді Конституційного Суду Цимбаліста Тараса Олеговича на перевірку до Апарату Верховної Ради України, а також до відповідної перевірки до Дорадчої групи експертів. Відповідно до довідки Відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради України зауважень висловлено не було. Дорадча група експертів ухвалила рішення про те, що кандидат відповідає критерію високих моральних якостей та критерію визнаного рівня компетентності у сфері права.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.
Шановні колеги...

КАЛАУР І.Р. Василь Іванович, можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

КАЛАУР І.Р. Шановні колеги, я з Тарасом Олеговичем працював на одному факультеті, тому хочу заявити про...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, повністю скажіть, на якому факультеті і де.

КАЛАУР І.Р. На юридичному факультеті в Тернопільському національному економічному університеті. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, стосовно... *(Загальна дискусія)* Приймається.

Колеги, інформація приймається? Приймається. *(Загальна дискусія)*

Шановні колеги, я прошу, здійснюючи подальшу роботу, давати запитання стосовно питань, які визивають сумніви, або питання визивають питання. Будь ласка.

Дирдін Максим Євгенович, народний депутат України, член Комітету правової політики.

ДИРДІН М.Є. Тарас Олегович, до вас таке буде запитання, ми задаємо кандидатам. Ви як суддя Конституційного Суду України готові приймати непопулярні рішення? От законні, але непопулярні. Знаєте, як от в парламенті, є, що потрібно їх приймати, але вони непопулярні серед суспільства. І… Ні, це я по іншому. Я не кажу про якісь конкретні справи і там питання, я просто кажу взагалі про складність прийняття рішень.

Чому я це задаю питання, тому що дивлячись на кількість скарг від громадян України, які поступають до КСУ, їхній розгляд, мені цікава ваша позиція, коли люди не згодні із судовими рішеннями, по суті, вони програли, і вони *(нерозбірливо)* право у них по закону звернутися до КСУ, і вони обґрунтовують свою позицію. Погоджуються судді, не погоджуються, приймають рішення. А є питання, які мають такий суттєвий суспільний резонанс, і до цих питань прикута велика увага суспільства, журналістів, там політиків. Так от питання, ви готові приймати рішення, які є законними, є зрозумілими для країни і для суспільства, але непопулярними серед суспільства. От питання.

Дякую.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Я б хотів тут зазначити, що в першу чергу перед суддею Конституційного Суду і перед самим Конституційним Судом стоїть першочергове завдання утвердження верховенства Конституції, і саме в цьому контексті я сприймаю завдання кожного судді Конституційного Суду. І, власне, незалежність судді Конституційного Суду в тому то і полягає, що він повинен максимально дистанціюватися від в тому числі і суспільної думки, різних впливів на його позицію, саме з метою утвердження от верховенства Конституції. Тому я би тут таким чином висловив свою думку, що він повинен бути максимально відсторонений від того. І питання або різні контексти, аспекти популярності, непопулярності там суспільної думки в даному випадку, вони мали бути другорядними у визначеній позиції при… тієї чи іншої.

ДИРДІН М.Є. Дякую. Я тоді уточню, Тарас Олегович. Дивіться, ви кажете, дистанціюватися. Але люди ж дивляться, ви як людина дивитеся, новини читаєте, пресу, читаєте інформацію, ви ж піддаєтеся впливу на інформаційну… Тобто немає фізичного контакту, але інформаційний вплив. Ви ж піддаєтеся цьому чи ні?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Очевидно, що кожна людина, вона піддається впливу тих чи інших джерел інформації. Але в даному випадку першочерговим є неупередженість і відстороненість, максимальна відстороненість від таких впливів.

ДИРДІН М.Є. Добре, зрозумів, дякую. І ще таке питання. Вам відома була така ситуація, є рішення КСУ від 2 грудня 2019 року, коли КСУ дав тлумачення статті 151 прим.2 стосовно своїх рішень? Це так звана, пам’ятаєте, коли судді КСУ звільнили з посади суддю Шевчука.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Голову.

ДИРДІН М.Є. Да. Ви знаєте, так?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так.

ДИРДІН М.Є. От коротко, в двох словах, просто ваша позиція як експерта-юриста щодо даного рішення. Як вважаєте, воно, на ваш погляд, відповідає чи не відповідає, є справедливим, так сказати, чи законним? Справедливим чи законним.

Дякую.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую. Тут хотів би зазначити, що цей порядок звільнення з посади судді Конституційного Суду, він був змінений у 2016 році, потім імплементований в Закон про Конституційний Суд, який був прийнятий у...

ДИРДІН М.Є. Ми це знаємо.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Я якраз в продовження логічне. Власне, це стосується якраз забезпечення незалежності судді Конституційного Суду. Якщо до того відповідними повноваженнями були наділені суб'єкти призначення, і це в багатьох випадках ставило під сумнів незалежність судді Конституційного Суду, то був обраний інший варіант гарантування незалежності судді Конституційного Суду, власне, щоб лише самим Конституційним Судом, двома третинами, вирішувати питання про дострокове припинення повноважень судді Конституційного Суду. От саме таким чином це питання і розглядалося. Тобто він був звільнений, якщо мені не зраджує пам'ять, як суддя Конституційного Суду або, втративши повноваження судді, він втратив повноваження і Голови Конституційного Суду.

ДИРДІН М.Є. Ні, я трошки про інше говорю. Це була постанова спецпленуму КСУ, а ми кажемо про тлумачення рішення КСУ від 2 грудня, коли він пішов до суду оскаржувати, виграв першу інстанцію, а потім КСУ 2 грудня прийняв рішення про тлумачення цієї норми і що під неї попали всі рішення, не тільки ті рішення, які приймає КСУ в рамках конституційного провадження по Великій Палаті або по сенатам, але й інші там рішення, внутрішня їхня ситуація, в тому числі і питання стосовно звільнення суддів. Тобто коли він подав, коли розглядалася апеляційна скарга від КСУ, то справу закрили у зв'язку з тим, що така категорія справ не підлягає оскарженню на підставі рішення КСУ від 2 грудня. Тобто як тоді дивитися стосовно того права його звернення до суду, стаття 55?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Попрошу коротку відповідь, як було коротке запитання. Будь ласка.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Добре. Отже, в даному випадку на той час і згодом це ще залишалось актуальним, було актуальним питання визначення юрисдикції у таких категоріях справ. Але я би хотів звернути увагу, що для надання, як ви кажете, експертної фахової оцінки в даному випадку треба враховувати також рішення Європейського суду з прав людини у справі Шевчука, за яким він звернувся свого часу і отримав відповідне рішення. Там є багато відповідей на ці питання. Власне, Європейський суд з прав людини і надав відповіді щодо забезпечення права на судовий захист, в тому числі і підставності звільнення з цієї посади.

ДИРДІН М.Є. Так і не почув від вас, як ви…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це вже чотири з половиною запитання.

ДИРДІН М.Є. Я просто не почув відповідь від кандидата, його суб'єктивне ставлення до цього рішення. Тому що кожен громадянин може його критикувати рішення, не критикувати рішення, подобається, не подобається. Але я вважаю, що дане рішення, на мій погляд, є неправильним, незаконним, от на мій погляд, тому що він вийшов, тому що, на мій погляд, тільки ті рішення, які прийняті в рамках конституційного провадження. От оце дійсно, немає, це написано в Конституції, а оце уже вони розширили, вийшли, на мій погляд, за межі своїх так повноважень. Це моя просто суб'єктивна точка зору.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так. Я лише хотів добавити, що в даному випадку мало б ітися не стільки про законність, скільки про конституційність тих чи інших правовідносин, і оцінка саме з цієї точки зору мала би надаватися.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все. Спасибі.

Колеги, є запитання? Будь ласка, Роман Вячеславович Бабій, народний депутат України, член Комітету правової політики. Ваше запитання.

БАБІЙ Р.В. Дякую. Дякую, Василь Іванович.

Тарас Олегович, скажіть, будь ласка, в мене запитання на кшталт того, що ДГЕ давала в письмових завданнях. Уявімо гіпотетичну ситуацію, що Рада прийняла закон, яким скасувала якийсь податок, неважливо який, і при цьому вона звільнила від обов'язку сплачувати там заборгованість за цим податком, штрафні санкції, які в свій час були нараховані, і так далі, і тому подібне. Чи є тут ознаки суперечності Конституції з

урахуванням принципу, що закон не має зворотної сили в часі, за відомим вам, звичайно ж, виключенням.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую. Можна відповідати?

БАБІЙ Р.В. Да, звичайно.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Вважаю, що в даному випадку треба брати до уваги положення 152 Конституції України, яка передбачає, що рішення Конституційного Суду набирає чинності з дня їх ухвалення, якщо інше не визначено Конституційним Судом, але не раніше дня ухвалення відповідного рішення. Тому в даному випадку йдеться про пряму дію рішення Конституційного Суду, відповідно вона поширюватиметься на ті правовідносини, які виникли або тривають після набрання чинності цим рішенням. Тому ті правовідносини, які, власне, склалися до того, наприклад, вони можуть полягати у нарахуванні відповідних сум податків, якихось штрафних санкцій, в даному випадку на них не мало б поширюватися рішення Конституційного Суду...

БАБІЙ Р.В. Я трошки інше запитання, ви, мабуть, трошки не так чи почули, чи зрозуміли. Я кажу не про рішення Конституційного Суду, а про закон, який прийнятий, і чи є ознаки суперечності Конституції в контексті, що закон не може мати зворотної сили в часі.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Ну, власне, в даному випадку конституційність в тому числі і може оцінюватися з цієї точки зору, зокрема і Конституційним Судом, власне, чи поширюється, чи має зворотну дію цей закон і чи не порушує він отих засад правового регулювання, які визначені в тому числі Конституцією України. Тому я вважаю, що якщо були застосовані певні, наприклад, штрафні санкції або було нараховано відповідні суми податку, він би мав бути сплачений, якщо до того часу він не був сплачений, так само і штрафні санкції. Бо правове регулювання відповідних правовідносин було змінено саме після ухвалення відповідного закону, наскільки я розумію. Тому те, що було до того, регулюється законодавством, яке діяло на той час; те, що після, відповідно до новоприйнятого закону.

БАБІЙ Р.В. Зрозуміла ваша думка.

І ще одне питання. Відповідно до рейтингу ДГЕ ви отримали три голоси з шести. Чи є у вас якісь там пояснення, чому так вийшло? Можливо, якісь припущення ваші, ще якісь... Чи ви розумієте, чому так сталося?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую. Ну, хіба на рівні здогадок. Об'єктивно я, можливо, можу це пояснити тим, що з 2020 року, порівняно нещодавно, я змінив відповідно напрям своєї професійної діяльності: я перейшов з університетського, власне, на практичний, на практичну ниву. І мені здається, що саме асоціація мене із органами прокуратури в даному випадку багато в чому, так би мовити, тягне мене трохи вниз. І ці публічні скандали, загальновідомі, і відповідні рейтинги...

ГОЛОВУЮЧИЙ. До чого тягне?

БАБІЙ Р.В. Не щодо вас, а щодо загалом інституції.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Звичайно, але...

ГОЛОВУЮЧИЙ. До чого тягне?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Що ви кажете?

_____. Тягне вниз репутаційно.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Ну, я маю на увазі, репутаційно при оцінюванні. Ну, бачите, так, я до них не маю ніякого відношення, але у свідомості, можливо, тих, хто наділений відповідними повноваженнями оцінювати, можливо, я асоціююся саме з цим. Але я постійно наголошую, і хотів би в даному випадку також це зробити, що абсолютно більша частина мого професійного шляху має, власне, науково-педагогічну спрямованість. Бо від часу закінчення університету і до 2020 року, а це є 23 роки, я працював в університеті. Тобто я, скоріше, мав би в даному випадку превалювати і брати це до уваги, той академічний досвід, аніж практичний. Хоча я вважаю, що практичний досвід мій, який я в цьому разі набув, він є дуже корисним, тому що я здійснюю представництво у Верховному Суді інтереси держави в господарському, цивільному й адміністративному процесі. Мені здається, що саме оці професійні практичні навички і знання у даному випадку можуть бути дуже доречними і корисними, і це мало би лише підсилювати.

Але в даному разі я хотів би лише згадати про те, що на першому конкурсі один з членів, заступників членів ДГЕ відповідне питання мені ставив, зміст якого зводиться до того, чи відомо мені, який рівень довіри до органів прокуратури, і чи я відчуваюся в праві брати участь у конкурсі на посаду судді Конституційного Суду. Тобто знову ж таки ця прив'язка в даному випадку не на мою користь, хоч я завжди намагаюся її спростувати і. власне, свою позицію і мотивування у даному випадку…

БАБІЙ Р.В. Це запитання було від міжнародного?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Ні.

БАБІЙ Р.В. Ні? Від національного?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так, так.

БАБІЙ Р.В. Дякую за відповіді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, чи маємо ще запитання? Будь ласка, запитання до вас має Демченко Сергій Олексійович, народний депутат України член Комітету правової політики вам задає запитання.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую, пане голово. У мене буде два питання. Перше питання, ну, це для мене, щоб порівняти двох кандидатів фактично від… чи пов'язаних тим чи іншим боком з правоохоронними органами, чи з прокуратурою? А друге питання буде по практичному завданню.

І так, перше питання: скажіть, будь ласка, які інституції в нашій державі відносяться до системи правосуддя?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Маєте на увазі чинне правове регулювання? Відповідно до…

ДЕМЧЕНКО С.О. Згідно Конституції України.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так, я зрозумів. Відповідно до чинної редакції Конституції України з 2016 року систему судоустрою складають Верховний Суд, також апеляційні суди і суди першої інстанції. Далі йде розподіл по видах юрисдикції: адміністративна,

господарська, цивільна і кримінальна. І якщо йдеться про місце Конституційного Суду у цій системі, то з 2016 року, з моменту проведення судової реформи Конституційний Суд не входить до системи органів правосуддя. До цього часу Конституційний Суд належав до системи органів правосуддя. Тобто на сьогодні він виведений із цієї системи і складає окрему інституцію відповідно з властивим їй правовим регулюванням, функціоналом і так далі.

БАБІЙ Р.В. Про систему правосуддя. Устрій ви нам розказали. Це не правосуддя.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Він не виведений, колего, він не виведений, він введений в систему контрольних функцій за Конституційним Судом.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так, так, але питання полягало…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Конституційного контролю.

ДЕМЧЕНКО С.О. Питання полягало, які інституції відносяться до системи правосуддя згідно Конституції.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. До системи правосуддя віднесені суди загальної юрисдикції і спеціальні суди.

ДЕМЧЕНКО С.О. Зрозуміло. А до якої системи віднесена прокуратура у нас?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Прокуратура відповідно до знову ж таки судової реформи, яка у 2016 році була проведена, віднесена до судової влади. Був виключений з Конституції окремий розділ «прокуратура», включено…

ДЕМЧЕНКО С.О. До судової влади?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так, стаття 131 зі значком 1.

ДЕМЧЕНКО С.О. Тоді скажіть мені різницю між системою правосуддя і судовою владою.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. В даному випадку, власне, судова влада…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, давайте, відповідь уже для аналізу, я думаю, достатня.

ДЕМЧЕНКО С.О. Достатня, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам вдячний.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Окей.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Сергій, я вдячний, що ви розумієте, да. *(Загальна дискусія)* Адвокатура. Шановні колеги, тут, звичайно, трикутник є трикутник.

_____. А це недопрацювання нашого комітету, що ми відкладаємо питання по прокуратурі.

_____. Це чотирикутник.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги! Шановні колеги, йдемо далі. В мене єдине до вас запитання. Ви представляєте інтереси кого і де за своєю посадою?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. За своєю посадою, дякую, Василь Іванович, я представляю інтереси держави у Верховному Суді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Конституція каже: у виключних випадках, передбачених законом. От мене інтересує, яким законом передбачена ваша участь у Верховному Суді, як ви пишете в автобіографії?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую.

Отже, йдеться про здійснення конституційної, я хотів би зауважити… Ідеться про здійснення конституційної функції представництва інтересів держави в суді. В даному випадку я хотів би звернути увагу на те, що в грудні 2025 року Конституційний Суд визнав окремі положення статті 23 Закону «Про прокуратуру», який, власне, і регулює підстави і порядок представництва інтересів держави в суді неконституційним, окремі

положення. Разом з тим, Конституційний Суд визначив, що строк втрати чинності відповідними положеннями починається із 1 січня 27-го року. Тобто на протязі 26-го року прокуратура продовжує здійснювати у відповідному законодавчому регулюванні функцію представництва інтересів держави в суді. Зараз у Верховній Раді знаходиться, наскільки мені відомо, законопроєкт про внесення змін до статті 23 Закону «Про прокуратуру» з тим, щоб усунути оцю прогалину, яка неодмінно буде мати місце у разі, якщо наступить 1 січня 27-го року, відповідно закінчиться строк дії положень, які визнані неконституційними, і, власне, буде не врегульовано питання законодавчого регулювання буде відсутнє порядку здійснення цієї функції, цієї конституційної функції. Поки це регулюється редакцією…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цей законопроєкт ініціювала прокуратура?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Цей законопроєкт прокуратура, наскільки мені відомо, мала якесь відношення до обговорення, але Міністерство юстиції було розробником і подавало в Кабінет Міністрів, наскільки мені відомо, Міністерство юстиції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Скажіть, будь ласка, що вам відомо про природу звернення Генеральної прокуратури до Конституційного Суду України з проханням відстрочити вступ, силу рішення Конституційного Суду, якими визнано незаконне звільнення 670 прокурорів України. Яка природа? Звернулись до Конституційного Суду, який виходячи з верховенства Конституції, признав звільнення по результатах атестації неконституційним. Вам відомо про це що-небудь?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Відомо про це що-небудь?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Саме про звернення, як ви кажете, Генеральної прокуратури мені невідомо. Але мені відомо, що Конституційний Суд кілька рішень, власне, присвятив саме питанням так званої атестації прокурорів. І цими рішеннями були визнані неконституційними окремі закону, який був 19 вересня, якщо я не помиляюся, 19-го року прийнятий, закон, так званий 113-й Закон про реформу органів прокуратури. Зокрема, було визнано неконституційним звільнення прокурора в період його тимчасової

непрацездатності, також було визнано свого часу рішенням, окремим рішенням, Конституційного Суду неконституційним публічне попередження так зване про його майбутнє звільнення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Законом.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Законом, да.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Тому в цих питаннях, звичайно, Конституційний Суд надав свою відповідну оцінку, він там визначив в момент набрання чинності відповідними рішеннями Конституційного Суду. Якогось іншого механізму, як можна повернутися до відповідних питань в контексті саме тих правовідносин, якщо я правильно вас зрозумів, фактично його немає. Хіба якщо буде йтися про інші справи.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я можу тільки здогадуватись, що ви зрозуміли. Я питання почув і відповідь почув.

І друге запитання. Скажіть, будь ласка, якщо оскарження рішення в суді перебуває і розглядається, правовідносини уже вважаються закінченими по звільненню прокурорів чи ні?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую. Якщо йдеться про сам факт звільнення, то правовідносини відповідно уже завершені. Але якщо йдеться про судове оскарження, зовсім інша справа.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Яка ж тут справа?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. І тут ще є один нюанс. Чинне законодавство передбачає можливість у разі визнання неконституційної норми, на підставі якої була звільнена особа, в даному випадку, я так розумію, йде мова про прокурорів. Отже, це може бути підставою для перегляду відповідних судових рішень за так званими виключними обставинами, але за умови, якщо рішення не виконане. І виникає тоді проблема в тому випадку, коли судовими рішеннями особам відмовлялося у задоволенні позовів про визнання незаконним їхнього звільнення і їхнє поновлення. Бо у такій категорії справ…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ж чітко сказав: розглядається справа в суді, оскаржив прокурор Петренко. Каже, мене прокурор Рябошапка, генеральний, звільнив за результатами атестації. А вже є рішення, коли в суді розглядаються рішення Конституційного Суду, що звільнення Рабошапка зовсім... шапка стосовно звільнення, не має права, і дискреції такої не мав. От що сказав Конституційний Суд.

Скажіть, будь ласка, що робити Конституційному Суду, чи продовжується на цей час правовідносини, пов'язані із звільненням, якщо справа знаходиться в суді?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так, Василь Іванович. Продовжуються відповідні правовідносини щодо його звільнення, бо право на судовий захист є невід'ємним правом особи, і реалізуючи його, вона, власне, і оспорює законність його звільнення. Тому в даному випадку…

ГОЛОВУЮЧИЙ. І що?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. …рішення Конституційного Суду, якщо воно, власне, має місце наскільки, то воно є підставою для перегляду попередніх судових рішень за виключними обставинами.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Який перегляд, розглядається справа, оскаржив, він оскаржив в суд, і між звільненням, і винесенням рішення приймається рішення Конституційного Суду.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. В тому разі, якщо це в процесі судового розгляду, звичайно, рішення Конституційного Суду воно є обов'язковим. Я ж мав на увазі, коли говорив…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Обов'язковим це що?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Я це розумію таким чином, що ви маєте на увазі рішення Конституційного Суду, яким визнано неконституційність *(нерозбірливо)* норми. Я правильно зрозумів вас? І якщо *(нерозбірливо)* норма…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви ж розумієте, що я запитав. Ви ж не в суді, ви на засіданні комітету, будь ласка.

Шановні колеги, стосовно ведучого, ми не обговорювали. Ми не обговорювали. Що-що?

ДЕМЧЕНКО С.О. У мене було третє питання, я не задав.

_____. А у мене три є. Я усі вам віддаю.

_____. Є пропозиція перейти до обговорення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все, що ви сказали по цьому поводу?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Я, так. Я хотів би, власне, повторити, можливо, чомусь. Якщо судовий розгляд не закінчився ухваленням остаточного судового рішення, то рішення Конституційного Суду про неконституційність відповідної норми, на підставі якого був звільнений прокурор, в даному випадку є обов'язковим для врахування. Якщо ж рішення…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто є зворотна дія в часі рішення цього Конституційного Суду.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Бо не закінчені правовідносини, які фіксувалися.

ГОЛОВУЮЧИЙ. От і все. Так же, да? Проще парєной рєпи. Спасибі.

Шановні колеги, чи є запитання? Вже навіть у кого є наказ щось задати, вже… того що це крайній в списку.

ДЕМЧЕНКО С.О. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все, все. Ми вам вдячні. Спасибі. Лікбез проведіть там в прокуратурі. Добре?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую.

_____. Дякуємо вам. До побачення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я відповідаю за свої слова.

_____. Василь Іванович, треба приймати рішення по кожному окремо чи усім разом?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, так точно, по кожному окремо. І вам роздали проєкт рішення по кожному окремо.

Я хочу звернути увагу, шановні колеги, що там немає «рекомендуємо», ми порадились і вирішили відмовитись.

_____. Василь Іванович, перед тим як перейдемо до голосування я хотів би заявити про потенційний конфлікт інтересів, який, можливо, може бути кимось розтлумачений, оскільки є ряд кандидатів, з якими я особисто знайомий.

З приводу Бойка Андрія Михайловича: ми з ним перебуваємо разом в одній робочій групі по напрацюванню законопроєкту по реформуванню юридичної освіти, а також неодноразово перетиналися на наукових заходах. Я з ним особисто знайомий.

З приводу Кириченко Юлії Михайлівни: особисто з нею знайомий і… Я перепрошую, Миколаївни. І неодноразово був з нею в складі українських делегацій на міжнародних заходах.

З приводу Назарова Івана Володимировича: знайомий з ним як з науковцем і брав участь у різних заходах, які організовувались НАЗЯВО в сфері вищої освіти.

З приводу Цимбалістого Тараса Олеговича: знайомий з ним по науковій діяльності. Неодноразово брав участь у спільних заходах на конференціях.

З приводу Щербанюк Оксани Володимирівни: працював з нею разом на одному факультеті, юридичний факультет Чернівецького національного університету. Теж знайомий особисто.

Тому щодо цих кандидатів заявляю про потенційний конфлікт інтересів, але при цьому буду брати участь у голосуванні. Дякую.

_____. Василь Іванович, я теж хочу заявити, раз уже пішла така ця…

_____. Конфліктний комітет. Може, це питання передамо правоохоронному комітету?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я попрошу у вас хвилину з цього приводу. Я хочу вам доповісти, що у нас у складі комітету шість докторів наук.

_____. Василь Іванович, НАЗК це мало цікавить.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви слухайте мене. Не НАЗК, дослухайте, я ж попросив хвилинку, колеги.

_____. Прошу пробачення, Василь Іванович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Майже чотири професори, тому що один іде на захист, те, що я знаю. Майже чотири професори. Який мінімум виховав три кандидати. Так же, да? Ну, чи п'ять, я вже забув, но то не значить, що я їх не виховав, щоб ви теж знали, да, як професор. Щоб ви тут понимали, да. І тому отут те, що зараз можна говорити, всі, можете представити, я теж їх знаю більше половини і був на конференціях, ну, життя таке викладача. Доктори наук, за вами, за вашою спиною тисячі, десятки, тисячі. Я хотів би, щоб ми цього питання не… Йде ж питання про що: рекомендувати/не рекомендувати, ви висказуєте свою точку зору, і все. Рекомендувати чи не рекомендувати. Хоча б було так, що якщо ми не рекомендуємо, то він припиняє свою участь у конкурсі. Так? Тоді б ми могли щось думати, а ми що подумаємо?

_____. Дозвольте, Василь Іванович. У мене є трошки інше. З кандидатом Щербанюк Оксаною Володимирівною, це моя однокурсниця і одногрупниця, і ми підтримуємо дружні стосунки. Тут я також заявляю про можливий, потенційний конфлікт інтересів. Більше немає.

КАЛАУР І.Р. Василь Іванович, я теж хочу заявити ще один конфлікт інтересів проти Бойка… Калаур Іван Романович заявляю конфлікт інтересів проти Бойка Андрія Михайловича. *(Загальна дискусія)*

Шановні колеги, ми от зараз беремо і, знаєте, коли оліфу виливаєш у воду, зверніть увагу, вона плаває зверху. Оце, що почують люди і що будуть оцінювати. Ви розумієте, про що йде мова.

_____. Василь Іванович, ...*(Не чути)*

(Загальна дискусія)

_____. Шановний Василь Іванович! Шановні члени комітету! Я, вважаючи те, що для того щоб мінімізувати якісь потенційні ризики і сумніви, хоча я вважаю, що в мене конфлікту інтересу немає, а просто так, дійсно, знайомий з Кириченко Юлією Миколаївною, перебували з нею в робочих групах, хоча ніякого суб'єктивного іншого бачення у мене щодо цієї особистості немає, але для запобігання будь-яких упередженостей заявлю також потенційний конфлікт інтересів з можливістю приймати рішення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, тоді давайте ми розкриємо, чому потенційний, а не реальний, ану, роз'ясніть мені.

(Загальна дискусія)

Шановні колеги!

ДИРДІН М.Є. Давайте зараз я. По поводу, ну так уже пішла, така уже кухня пішла.

КАЛАУР І.Р. Давайте швиденько, друзі.

ДИРДІН М.Є. Так само знаю Кириченко. Заявляю про конфлікт інтересів. Буду голосувати.

ВАТРАС В.А. Знайомий з Кириченко. Так само заявляю потенційний конфлікт інтересів. Ватрас. *(Не чути)* …голосувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто ще не знає Кириченко?

_____. Ми за неї не голосували.

_____. Знайомий з Кириченко теж, але я не вбачаю жодних конфліктів інтересів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І я знаю Кириченко. Що далі? Працювала в Конституційному Суді. Що далі? От давайте.

Шановні колеги…

ДЕМЧЕНКО С.О. Тепер давайте пояснимо, дійсно, що далі? Я теж знайомий з багатьма.

_____. Сергій Олексійович, а далі … *(Не чути)* НАЗК.

_____. По кількості запитань, Сергій Олексійович, в нас таке враження склалося, що ти ні з ким не знайомий.

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, давайте так. Ми візьмемо до відома. Разом з тим, така позиція, така позиція не може впливати, чи наявність такої позиції, правової позиції, що склалася у нас, на неучасть в голосуванні чи недопустимість голосування. Ви чуєте, що я кажу, що ми повинні записати і відмітити об'єктивність членів Комітету правової політики, відкритість і об'єктивність. Вони сповістили про те, що вони знають. І все. Це записуємо і йдемо дальше.

Згодні з таким рішенням?

_____. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все.

Хто за таке рішення, давайте ми проголосуємо. І питань нема.

_____. Яке рішення?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що питання наявності інтересів чи прояв потенціальних інтересів не є підставою…

_____. Це кожен сам визначає, да. Це кожен сам повинен визначати, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я пропонував вам...

_____. За кандидатів, давайте, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так що ми прийняли по цьому рішенню? Лишаємо?

_____. А там не треба...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді оставляємо в протоколі те, що є: не позбавляє права на участь в голосуванні. Все.

_____. Да, Василь Іванович...

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)* і все інше.
Будь ласка, пане Сергій.

ДЕМЧЕНКО С.О. Просто ми по нашому регламенту, той, що обговорювали, ми говорили, що спочатку будуть питання, співбесіди, а потім буде обговорення кандидатів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, конечно.

ДЕМЧЕНКО С.О. То я пропоную перейти до стадії обговорення, якщо немає пропозицій.

_____. Тридцять хвилин – регламент.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дивіться, я думаю, що в кожного є право висловитися. Я пропоную почати з тих, у кого конфлікт інтересів. Я думаю, що вони хай...
(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги! Шановні колеги, шановні колеги, ми те, що...

ДЕМЧЕНКО С.О. Василь Іванович, я перепрошую просто, я завершу думку. Обговорення, ми мусимо всіх разом обговорювати, не можна обговорювати одну кандидатуру, голосувати, потім інші, інші. Мусимо всіх обговорити і подумати, хто кращий, хто ні. І в нас є опція тільки одна: рекомендувати або не рекомендувати. Я пропоную використати опцію не рекомендувати, щоб дійсно найкращі пройшли, ті, кого ви хочете бачити в Конституційному Суді, а не просто що особа більш-менш підходить.

_____. Ні, ми не можемо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги!

ДЕМЧЕНКО С.О. ...ми можемо не рекомендувати.

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги! Шановні колеги, хвилинку, хвилинку. Те, що повинна пройти стадія обговорення внаслідок співбесіди з нами перед голосуванням, в мене не визиває сумнівів. Єдине про те, що ми должни це відзначити як факт, обговорюємо, питання. От ми беремо по алфавіту, тут прозвучало, дуже правильно, ми по алфавіту обговорюємо.

Шановні колеги, за наслідками бесіди є якісь ще сумніви, які не дають можливості нам голосувати за неї, за цю особу, чи немає? Якщо є, будь ласка, вискажіть. І тому ми обговорюємо всіх, сумісно всі дев'ять осіб. Шановні колеги, ми ж чітко дивимося по алфавіту, щоб не було... І, мабуть, ми повинні проконтролювати, щоб і в залі так воно було, по алфавіту. Ви звернули увагу, так? *(Загальна дискусія)*

Ну, это неправильно. Я вам скажу, моя точка зору…

_____. ... по рейтингу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А хто сказав - по рейтингу?

_____. В законі написано, що в залі по рейтингу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, візьміть останній раз і подивіться, як...

_____. Було по рейтингу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так от, шановні колеги, із-за чого, ви звернули увагу, що в інформації, яку надавала нам Наталія Миколаївна, ви не знайдете, скільки хто балів набрав. І немає в цій довідці, що вам роздана. І це правильно, на нашу думку. І не вказали...

_____. ДГЕ виставляла їм бали.

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви чуєте, да? От, про що йде мова. Ми це з вами обговорюємо і пишемо, подивіться, ми пишемо, що ми ці всі довідки оцінюємо тут. От, про що і вів мову Сергій, мабуть, коли казав, що давайте ми разом це скажемо, що відповідає, є оцінка: шість балів, у кого чотири бали і все інше.

_____. ... пропозицію. Тоді я пропоную таким чином...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А фамілія...

_____. ... пропозицію. Ви оголошуєте прізвище, після того члени комітету, якщо в когось є заперечення щодо голосування, висловлює його – і ставимо на голосування. Ну, що тут довго...

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. ... *(Не чути)* всіх проходимо, і тоді на голосування, і все.

_____. Є ще пропозиція.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Анісімова Ганна Валеріївна.

_____. Василь Іванович, ще пропозиція.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо буде пробуксовка, вернемось. Шановні колеги, давайте, буксуємо.

Да, будь ласка.

_____. У мене є пропозиція. Колеги, давайте спробуємо все-таки, щоб наше засідання не було формальним.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це не йде питання …*(Не чути)* голосування. Я просто хочу сказати, що це буде іти на фейсбуці. Все зрозуміло, да?

_____. Колеги, у мене є пропозиція відійти від формальності, яку на сьогоднішній день, на жаль, передбачає в наших повноваженнях закон. Тобто нібито у нас немає опції вплинути на думки, позицію саме хто кращий, хто гірший для наших колег,

коли в зал підуть всі відповідні матеріали. Я пропоную це зробити двома варіантами. Є варіант радикальний. Вписати рекомендувати/не рекомендувати визначатися, але визначити, там якась кількість голосів або прийняти рішення. Або більш такий демократичний варіант, можливо, застосувати. В наших рішеннях, які отримають наші колеги в залі визначити кількість голосів, скільки віддано від комітету за того чи іншого кандидата. І це буде своєрідний рейтинг для них також сприйняття нашим комітетом відповідних осіб, наскільки ми бачимо їх професійними.

_____. Ми не можемо цього робити, тому що це не передбачено законом.

_____. Це нормально. Це історія, відкрите у нас голосування, відкрита кількість голосів.

_____. *(Не чути)*

_____. Який вплив? Це не вплив. Це факт. Це факт. Да, своєрідний рейтинг, і це нормально. А що в цьому порушення?

_____. Верховна Рада діє в спосіб...

_____. Так в спосіб і метод ми голосуємо. Ми голосуємо…

(Загальна дискусія)

_____. Колеги, навіщо ставити? Якщо ви не підтримуєте, не хочете *(Не чути)*… ми тоді обговорюємо кандидатів і задаємо їм питання. От для чого?

_____. Для того, щоб *…(Не чути)* голосування.

_____. Так це і я можу голосувати. Як колеги в залі визначать, якщо вони не… *(Не чути)*

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми порадилися і я вирішив. Да? Давайте те, що ми вже прийняли і ми вже стартонули, іде пробуксовка по першому питанню. Я хотів би

конкретно, об’єктивно в трьох реченнях сказати, припустимо, ми всіх проходимо і ми конкретно говоримо, що у нас, у когось є, що хтось не буде голосувати, рекомендувати. Є таке? Є, в мене є. Я буду голосувати, коли буде голосування, я скажу свою думку. Але ми скажемо, що є проблеми.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, правильно, а я за що і кажу.

І тому Анісімова Ганна Валеріївна. Шановні колеги, узагальнююча думка при наявності висновків, ось основа. А тепер за наслідками бесіди, те, що казав пан Сергій.

_____. Ставимо риторичне питання. Чи є підстави для того, щоб… У когось є підстави, щоб її не рекомендувати. Якщо є – є, нема – нема.

_____ Немає. Ставимо на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, у нас не тайне голосування. Голосування покаже. Я не за весну кажу, я за голосування.

КАЛАУР І.Р. Давайте, голосуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Сергій.

ДЕМЧЕНКО С.О. Колеги, вивчивши відповідні матеріали відповідей на практичне питання, у пані Анісімової, на жаль, є багато помилок, які неприпустимі для суддів майбутніх Конституційного Суду. Якщо комусь цікаво, я можу ще раз їх повторити, показати, озвучити. Я думаю, я їх озвучував під час співбесіди, і ви їх чули.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, чули.

ДЕМЧЕНКО С.О. Хочу лише додати, коли я чую від майбутнього кандидата в Конституційний Суд, судді Конституційного Суду, такі відповіді, як я там переплутала, тому зазначила не те, а інші відповіді, або я там подумала щось інше, ну, колеги, я, при всій повазі, людина, напевно, гарна, але я не бачив би її суддею Конституційного Суду. Це людина, яка має бути максимально ідеальна. І серед цих кандидатів ну точно вона не

найкраща. Тому я б не рекомендував би. Тобто я не бачу її на цій посаді. Я не хочу прийти в Конституційний Суд, і щоб суддя мені сказала: я там переплутала в рішенні, тому я перепрошую, так воно вийшло.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є ще з цього приводу хто, інформацію дати? Будь ласка.

ОТРАДНОВА О.О. На хвилину, що Анісімова фахівець в екологічному праві і все життя займалась виключно екологічним правом, не маючи жодного відношення до права конституційного ані в практиці, ані в теорії. Це моє застереження таке.

_____. Також відсутність досвіду практичної діяльності, що вона фактично підтвердила. Це моє застереження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Застереження.

_____. Відсутність досвіду практичної діяльності у сфері права. Вона визнала цей факт, що у неї немає такого досвіду.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є ще?
Далі. Все зрозуміло. Бойко Андрій Михайлович.

КАЛАУР І.Р. Давайте проголосуємо зразу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Почекайте, шановні колеги, почекайте. Ми зараз проходимо і голосуємо. *(Загальна дискусія)* А, ну, давайте подумаємо. Давайте подумаємо.
(Загальна дискусія)

_____. Ні, я кажу зміст зараз проходити всіх... Кандидатуру розглянути і проголосувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що?

_____. Ви ж так пропонували: обговорили – проголосували, обговорили...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Конкретно зараз на цьому етапі і ставимо долю Ганни Валеріївна Анісімової. Да?

Шановні колеги, перед тим як голосувати, я запитую ще раз, ми за наслідками бесіди, яку провели, готові, приймаючи участь у цьому конкурсі, висловити свою думку на предмет, рекомендувати чи не рекомендувати. Все.

_____. Ставимо питання: рекомендувати, а якщо не набирає голосів, значить не рекомендувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я запитав, ми поставимо – рекомендувати, і тоді вже, чи надо писати – не рекомендувати і голосувати. Ні. Ні. Правильно, так і я за що кажу, но ми зараз говоримо: рекомендувати чи не рекомендувати. Така методологія, будемо так говорити, що визнання нерекомендованим, да, все і будь здоров.

Дальше, друге запитання. Для кворуму, хто у нас є, давайте ми зразу, щоб не буксунули, колеги.

_____. Одинадцять. Хватає кворуму.

_____. Кворум є, Василь Іванович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все. Всі чули? І тому я просив би, шановні колеги… І тому я просив би, шановні колеги, набратися терпіння. Іде заключний, так сказати, фінальна частина нашої діяльності на сьогоднішній день як комітету.

І так, ставиться на голосування Комітету правової політики питання щодо рекомендацій чи рекомендування Анісімової Ганни Валеріївни на дальшу участь для зайняття посади судді Конституційного Суду. Верховній Раді ми рекомендуємо, так написано в законі.

Хто за таку позицію? Прошу голосувати.

Скільки? Вісім. Що у нас там? Зараз, зараз.

Хто – проти? Хто – проти?

_____. Проти – немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався?

_____. 8 – за, 3 – утримались. Є. Анісімова.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І що з Анісімовою?

_____. Получається, більше від половини. Рішення прийнято. 11 чоловік.

_____. Нам 6 треба.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бойко Андрій Михайлович.

Шановні колеги, що з цього приводу? Що стосовної цієї кандидатури? Чого посміялись, уточніть, будь ласка. І де, хто, над чим, і хто сміється останнім, щоб ми знали. Шановні колеги, немає.

Ставиться на голосування питання щодо рекомендації Верховній Раді України кандидатури на посаду судді Конституційного Суду України Бойка Андрія Михайловича.

Хто – за? Я ж сказав, на посаду. Я сказав, на посаду рекомендації. А, хто – за, я не сказав? Хорошо.

_____. 10 – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – проти? Не спішіть, колеги, ми ж записуємо. Ми лишились без секретаря. Ми записуємо. А з дробями всі юристи слабаки, ви знаєте.

І хто – утримався?

_____. Один не голосував.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не голосував. Як не голосував, так там...

_____. Не брав участь в голосуванні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да? Щоб воно на кворум там, щоб не вдарило на кворум, стільки пропрацювали і тут. Пане Сергію, ви думайте, думайте.

Шановні колеги, рішення прийнято. Бойко Андрій Михайлович за нашим рішенням рекомендований Верховній Раді України для подальшої участі в конкурсі і вирішення питання, ну, нехай буде так, на пленарному засіданні.

Кириченко Юлія... А що це я, галочку я поставив. А чого ж це поставив?

Іващенко Владислав Іванович. Іващенко Владислав Іванович. Колеги, що є стосовно Іващенка Владислава Івановича? Заперечення які є?

Нема? Немає.

Іващенко Владислав Іванович. Пропонується на голосуванні щодо рекомендації Верховній Раді України кандидата на посаду судді Конституційного Суду Іващенка Владислава Івановича. Хто – за?

_____. Десять.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Десять.

Хто – проти? Хто – утримався?

Кириченко Юлія Миколаївна. Шановні колеги, на цій стадії прошу, у кого сумніви, наводьте нам підтверджувальні доводи. І якщо їх нема, то йдемо далі і ставимо на голосування.

Шановні колеги, хто піддає сумніву ділові якості, моральні і знання? По-моєму, зі знаннями тут…

Шановні колеги, ставиться на голосування кандидатура Кириченко Юлії Миколаївни для рекомендації Верховній Раді України на обрання суддею Конституційного Суду України. Хто – за?

_____. Одноголосно, 11.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Проти? Утримались? По нулях.

Назаров Іван Володимирович. Шановні колеги, пропонується кандидатура Назарова Івана Володимировича.

У кого є питання стосовно того чи готовий він за рівнем знань, моральних якостей, висновків експертиз, рішень, вірніше, експертів, займати посаду чи кандидувати на посаду судді Конституційного Суду? Сумніви є? Немає. Може, є? Хтось так тихенько каже, що є.

_____. Може, вони і є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так що?

_____. Немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні, а де ж наша позиція, члена Комітету з правової політики, держати в кармані дулю чи що? Якщо є, давайте скажемо.

Володимир Антонович, ти не смійся, а законспектуй те, що я кажу. Поняв? І ти будеш не перший, який веде конспекти в моєму житті, і зрозумієш, але потім. Потім.

І тому, шановні колеги, ставиться на ваш розсуд і голосування кандидатура Назарова Івана Володимировича для Верховної Ради для призначення суддею Конституційного Суду України.

Хто – за? Проти? Утрималися?

_____. Один не голосував.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все?

Ставиться на ваш розсуд і голосування кандидатура на посаду Конституційного Суду України для розгляду Верховною Радою України. Хто – за, Опанасюк Тетяну Іванівну рекомендувати кандидатом, як кандидата на посаду судді Конституційного Суду для Верховної Ради?

Хто – за? Хто – утримався? Троє. Це ви руку, підпираєте голову. Три – утрималися? Все, записуємо. Йдемо далі.

Тропін Захар Володимирович. Кандидатура, яка пропонується для Верховної Ради України щодо обрання суддею Конституційного Суду України. Тропін Захар Володимирович.

У кого є сумніви? У мене є сумніви. Що-що? Шановні колеги, якщо чесно, на цій стадії я можу сказати, що тут є проблема. Це як практикуючий суддя з 32-річним стажем. От я з чого виходжу стосовно мислення, розуміння і сприйняття. І тому... Інших думок немає? Моя думка може бути суб’єктивною, і це правильно. Шановні колеги...

_____. У нас у всіх суб’єктивні думки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування питання щодо рекомендації Тропіна Захара Володимировича у Верховній Раді України як кандидатури на зайняття посади судді Конституційного Суду України.

Хто – за? Хто – проти? Хто – утримався? *(Загальна дискусія)*

Колеги, без примусовки.

_____. Всі голосують, як вважають за потрібне.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Візьміть нерви в кулак. Ідемо дальше. Спокійно, спокійно.

_____. Не прийнято, получається.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Як не прийнято? Не рекомендовано. А що? Все. А яке рішення? Чи є інші думки стосовно цього? Тільки без дискусій, колеги, без дискусій. Все.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Що-що?

(Загальна дискусія)

Ми голосували за рекомендацію, якщо нема, не рекомендований, Ну, ми ж так домовилися, колеги. Я вас... Як ви кажете?

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, ти чув, ми ж обговорювали питання це. Пане Ігорю, потримайте характер при собі. Що ви вводите тут в оману? Ми прийняли рішення, що не голосувати, не рекомендувати і ставити на голосування, не рекомендували.

(Загальна дискусія)

_____. Мені здається, що якщо ми його не проголосували рекомендувати, це означає, що ви його не рекомендували.

_____. Колеги, Василь Іванович, да, він вначале об’являв: якщо ми не рекомендуємо, ну, не голосуємо за рекомендацію, то це вважається не рекомендація. Для того, щоб не робити лишнє голосування. Про це було озвучено на попередньому…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пропозиція. Було дві пропозиції, поэтому, шановні колеги, щоб не було ж тоді питань, знаєте, да.

_____. Відео є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це був у нас Тропін Захар Володимирович. Правильно? Все.

Цимбалістий Тарас Олегович. На вашу позицію пропонується кандидатура для Верховної Ради України на посаду судді Конституційного Суду України. Ще раз, Цимбалістий Тарас Олегович.

Шановні колеги, які питання з приводу сумнівів?

_____. Ті самі ж, що і до попереднього.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Те, що до попереднього.

_____. Так само.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Те ж саме, шановні колеги.

Шановні колеги, я не буду повторювати із цитати, я думаю, що Володимир Антонович записав мою цитату по тому кандидату. Продублюйте. Не треба, ви продублюйте тепер і по цьому кандидату, і на цьому закінчимо. Все?

Ставиться на голосування питання рекомендації Цимбалістого Тараса Олеговича як кандидата у Верховній Раді України на посаду судді Конституційного Суду України.

Хто – за?

_____. П’ять.

ГОЛОВУЮЧИЙ. П’ять.

Хто – проти?

_____. Нуль.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Хто проігнорував голосування?

_____. Два не голосували.

(Загальна дискусія)

_____. Василь Іванович, поставте ще раз, хто – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А що таке?

_____. Когось не порахували.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, щось не так з дробями. Сконцентрувалися.

Хто – за кандидатуру Цимбалістого Тараса Олеговича кандидувати на посаду судді Конституційного Суду, на пленарному засіданні для Верховної Ради ми даємо рекомендацію. Даємо чи ні?

Ставлю на голосування рекомендуємо, голосуємо. Хто – за?

_____. Шість.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шість.

___. Сім. Павло Васильович проголосував.

ПАВЛІШ П.В. Я – за проголосував зараз.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Проти?

_____. Проти – немає. За – 7, проти – немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Утримались?

_____. 3 – утримались, 1 – не голосував. Тому що послідовно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що там у нас? І що, утримався?

_____. 7 – за.

_____. 7 – за, утримався – 1... Утрималися – 3, 1 – не голосував.

_____. Рішення прийнято.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, 5, 6, 7 звучало. Тут точно 7?

___. Сім, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сім?

_____. Ви виконуєте функції секретаря, Василь Іванович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У нас така доля сьогодні. Він у дробах не розбирається, а я в займенниках, от і все.

Йдемо далі. Пропонується на посаду для розгляду на Верховній Раді судді Конституційного Суду Щербанюк Оксана Володимирівна. Щербанюк Оксана Володимирівна.

Шановні колеги, у кого є інформація, яка не виключає можливість рекомендувати чи ставить під сумнів доцільність чи можливість.

ДЕМЧЕНКО С.О. Колеги, в мене є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є, будь ласка.

ДЕМЧЕНКО С.О. Може, все-таки ще раз зверну увагу. Людина у своїй письмовій роботі написала і потім усно підтвердила, що Верховний Суд має право конституційного тлумачення законів згідно останньої реформи змін до Конституції. Я вважаю, більшої помилки припуститися не може… І вона це підтвердила усно, коли я задавав це питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги...

ДЕМЧЕНКО С.О. Конституційного, не просто тлумачення, а конституційного тлумачення. І в роботі письмовій це написала, і усно це відповіла.

Ну, подивись запис, подивись роботу письмову. Відеозапис, те, що була співбесіда, ми всі разом присутні були.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, може, я…

ДЕМЧЕНКО С.О. Потім другий момент. Особа сказала, що є дискримінацією, дискримінацією, той факт, що всім щось заборонять, всім однаково заборонять, це буде дискримінація. Ми ж розуміємо, що дискримінація – це якщо комусь заборонили, а комусь

дозволити внаслідок чогось, це була б дискримінація. Вона не розуміє терміну «дискримінація». Ну про що ми мову ведемо? Ну який це суддя Конституційного Суду?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, наскільки я пам'ятаю, тут йдеться, що у зв'язку з тим, що забрали тлумачення, вона щось оце хотіла відповісти. Наскільки я розумію, що Конституційний Суд уже не є тлумачем, то Верховний Суд в цих умовах тлумачить закони. Правильно, тлумачить…

ДЕМЧЕНКО С.О. Конституційне тлумачення закону було визнано, і це було підтверджено. І, навпаки, вона підтверджена є ще письмовою роботою, вона там зазначила. Але у нас є відповідь, у нас є матеріали письмових відповідей в роботі. Якщо ти мені не віриш, там…

_____. Причому віриш/не віриш, вона в контексті якому давала відповідь.

ДЕМЧЕНКО С.О. То яка різниця, в контексті якому. У Конституції немає таких повноважень Верховного Суду.

КАЛАУР І.Р. Ви знаєте, колеги, мене просто дивує от позиція Демченка. Людина 10 років займається конституційним правом. Дає науково-експертні висновки для Конституційного Суду, має більше як сто праць по конституційній тематиці, і ставить питання, а от вона там не то написала, ви розумієте, це смішно. Смішно, розумієте. Доктор юридичних наук, професор, і ми кажемо, от давайте ми не будемо її рекомендувати, бо вона там замість Конституційний Суд написала Верховний Суд. Вона нічого не розуміє в конституційному праві.

ДЕМЧЕНКО С.О. Якщо ми вважаємо, що звання мають підміняти сутність особи, то тоді ти правий, Іван Романович. Якщо все-таки ми мусимо зрозуміти, що коли ти йдеш в Конституційний Суд, тут Максим Євгенович, я думаю, йому приємно, коли там грамотні судді Конституційного Суду і термінологію правильну використовують, і норми застосовують вірно. Це держава завісить від цих рішень. Ну, колеги, що ,значить, якщо вона професор, то вона просто помилку зробила, подвійну помилку, написала, потім усно ще це підтвердила на співбесіді. Якщо це професор, то вона не має розуміти, в чому

різниці дискримінації. Ну, ще раз колеги, ми не мусимо захищати, тому що професор. Ми ж для чого й співбесіди проводимо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все, негатив сказаний, пане Сергій, всі зрозуміли, кожен має право.

Будь ласка, слово…

_____. Дивіться, колеги, давайте об'єктивно, без захисту, от без позиції там Сергія чи когось іншого. Те, що у нас відбувалося, це екзамен. Це не співбесіда, Сергій. Давайте змоделюємо гіпотетичну ситуацію, а давайте скажіть визначення того, вони пройшли ДГЕ, вони пройшли комісії, вони получили відповідні оцінки. У нас співбесіда. Що ми хочемо?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну ми то хочемо те, що робимо...

ДЕМЧЕНКО С.О. Я відповідь надам, чого ми хочемо. Ми хочемо отримати в Конституційному Суді таку особу, якій, ти хотів би прийти в Конституційний Суд...

_____. Для цього є рішення Верховної Ради України.

ДЕМЧЕНКО С.О. І тобі було б зрозуміло, чому вона суддя Конституційного Суду. Розумієш?

_____. То нехай ... *(Не чути)* визначиться шляхом голосування.

ДЕМЧЕНКО С.О. Та я не заперечую, я про свою думку і позицію вам, я прокоментував її.

КАЛАУР І.Р. Ти вважаєш, що одна помилка перекреслює те, що це доктор наук, професор, яка пише науково-експертні висновки для Конституційного Суду…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви це вже казали. Ви це вже казали, Іван Романович. Тут не студенти, шість докторів наук! Все? Все.

На ваш розсуд пропонується для обрання Верховною Радою, призначення вірніше Верховною Радою суддею Конституційного Суду, Щербанюк Оксана Володимирівна. Щербанюк Оксана Володимирівна.

Хто – за? Прошу голосувати.

_____. Я не голосую. Я просто не беру участі в голосуванні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Опозиція. Красиво, как говорят в Одессе, в полосатых майках плывут. Помните фильм? *(Загальна дискусія)*

Хто – проти? Хто – утримався? Один. Ітого, що ми маємо по цифрах?

_____. За – 8, проти – 0, утримався – 1.

_____. І два не голосувало.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І що ми маємо, скільки за?

_____. За – 8. Рішення прийнято.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ітого, шановні колеги, це вже в порядку ремарки, як сьогодні тут звучало, в порядку ремарки, у нас не рекомендованих скільки? Один. Захар Володимирович Тропін. *(Загальна дискусія)*

Шановні колеги, я думаю, що... причому тут голова? У мене конфлікт інтересів: я був суддею Конституційного Суду, був першим заступником. *(Шум у залі)* Я жартую!

(Загальна дискусія)

_____. Давайте Максима Євгеновича, він згоден. Дирдіна.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, поступила рекомендація представляти інтереси, комітету в даному випадку, і представляти кандидатів до Конституційного Суду на посаду судді пану Дирдіну.

Шановні колеги, хто – за? Давайте проголосуємо. Консенсус?

_____. Одноголосно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, а тепер запишіть. Володимир Антонович, запишіть. Пишете, да? Ценные птицы прилетают последними.

(Загальна дискусія)

Я язиком оригиналу, щоб мені тут ні в чому не цей.

Шановні колеги, і в рішенні, в рішенні... Що, що, Іван?

КАЛАУР І.Р. Переходить на нову посаду: писар комітету. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. І там же ви бачили, в рішення є: відповідно до вимог закону подати на розгляд Верховної Ради України рішення комітету (це наше рішення, воно у вас є, тільки що у вигляді проєкту), довідку про результати спеціальної перевірки від 23.02.2026, список кандидатів, оцінених Дорадчою групою експертів, документи, подані кандидатом. Тут все є, і бали, і все там є. І ми вимушені передавати за... Тут ще одне питання. Ми додатково витребували матеріали ті, що вони направляли експертам.

_____. Не витребували, ми запропонували додати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, ми спочатку витребовували в експертів. Не ловіть мене за здесь.

Все?

_____. Ура.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, нет, не «ура».

Я хочу подякувати наших співробітників і придані сили – секретаріат комітету за те, що вони зробили. Я вам скажу, тут стільки мороки в оцих бумагах, їх зібрати. Я вам дуже вдячний. Дай бог вам всім здоров'я. І думаю, що пан Ігор як головнокомандувач наш тилових приданих сил в ближайший час, в крайньому случає до свят, які підходять, придумайте, як відзначити цих людей, які готували. Роботи було зроблено багато. Я не кажу, всіх, але є підстави, мабуть.

На цьому я закінчую свою місію. Я вдячний всім вам, що не бились, не сварились і красиво вирішили питання. Спасибі. До побачення.

Шановні колеги, з 23-го року матеріали на розгляді.